

PREVENTIE EN BEHEER VAN DE MILIEURISICO'S

Preventie en beheer van de milieurisico's	3
Gedetailleerde inhoudsopgave van het hoofdstuk "ingedeelde inrichtingen"	4
Preventie en beheer van de risico's die verband houden met de ingedeelde inrichtingen.....	5
1. Inleiding 6	
2. Context en wettelijk kader.....	7
2.1. De milieuvergunning.....	7
2.2. De complementariteit van de milieuvergunning en de stedenbouwkundige vergunning - de gemengde procedure.....	9
2.3. Het openbaar onderzoek en de overlegcommissie.....	9
2.4. Een geïntegreerd beheer dat voortdurend evolueert	10
3. Prioritaire sectoren	12
3.1. Terminologie	12
3.2. De zgn. 'IPPC-ondernemingen': de geïntegreerde preventie van de vervuiling	13
3.3. De zgn. 'SEVESO II-ondernemingen': bescherming tegen het risico op zware ongevallen.....	15
3.4. De kanaalzone.....	18
3.5. De ondernemingen die onderworpen zijn aan de VOS-richtlijn	19
3.6. Benzinstations.....	21
3.7. Zwembaden	22
3.8. GGO's en pathogene organismen.....	23
3.9. Werven voor asbestverwijdering.....	25
3.10. Versleten en afgedankte voertuigen: ontmanteling, vernietiging, verkoop.....	27
3.11. Hoogspanningscabines: de verwijdering van PCB's en PCT's	29
3.12. Stookolietanks	31
3.13. Overdekte parkeerterreinen	31
3.14. De verwarmingsketels.....	32
3.15. Ventilatie- en airconditioninginstallaties	34
3.16. De vleessector	36
3.17. De afvalverwerkende inrichtingen.....	38
3.18. De opslagplaatsen voor gas.....	38
4. De controles van de ondernemingen in cijfers.....	39
4.1. De controle van de "ingedeelde inrichtingen" in cijfers.....	40
4.2. Het beheer van milieuklachten.....	41
5. Administratieve vereenvoudiging, toegang tot informatie en samenwerking met de gemeenten.....	42
5.1. Administratieve vereenvoudiging.....	42
5.2. Toegang tot informatie.....	43
5.3. Samenwerking met de gemeenten.....	43
6. Bibliografie en aanverwante BIM-publicaties.....	43
Preventie en beheer van de risico's die verband houden met het gebruik en de bereiding van chemicaliën en chemische preparaten	46
1. Inleiding 47	
2. Deelname aan de voorbereiding en opvolging van de nieuwe reglementering in verband met chemische producten (REACH)	49
3. Opvolging van de problematiek van de persistente organische pollutanten (POP's) en implementatie van de implicaties op gewestelijk niveau.....	51
4. Opvolging van de problematiek van de zware metalen en implementatie van de implicaties op gewestelijk niveau.....	52
4.1. Opvolging van de problematiek van de zware metalen.....	52
4.2. Opvolging van de communautaire strategie inzake kwik	52
5. Opvolging van het internationale beleid in verband met chemische producten (SAICM)	53
6. Realisatie van verschillende studies met het oog op het reduceren van welbepaalde emissies en het ontdekken van beste technologieën en goede milieupraktijken.....	54
7. Bibliografie en aanverwante BIM-publicaties.....	54
Preventie en beheer van de risico's die verband houden met de niet-ioniserende stralingen	56

Preventie en beheer van de risico's die verband houden met de luchtverontreinigingspieken	57
Preventie en beheer van overstromingen door zomerse onweersbuien	58
1. Zomerse overstromingen: frequentie, plaats, impact	58
2. Belangrijkste oorzaken van de overstromingen in het BHG	60
2.1. Neerslagregime	60
2.2. Uitbreiding van de verharde oppervlakken	61
2.3. Een verouderd en slecht aangepast rioleringsnet	62
2.4. Verdwijnen van de van nature overstroombare gebieden	62
3. Naar een geïntegreerde strategie	62
4. Bibliografie en aanverwante BIM-publicaties	63
Gedetailleerde inhoudsopgave van het hoofdstuk "bodemverontreiniging"	64
Preventie en beheer van de risico's die verband houden met de bodemverontreiniging	65
1. Wettelijk kader	66
2. Inventaris en cartografie van de verontreinigde en mogelijk verontreinigde bodems	66
2.1. Inleiding	66
2.2. Ruimtelijke spreiding van de verontreinigde en mogelijk verontreinigde terreinen	67
2.3. Rol en betrouwbaarheid van de inventaris van de mogelijk verontreinigde terreinen	70
3. Procedures voor onderzoek en bodemsanering	71
3.1. Ordonnantie betreffende het beheer van de verontreinigde bodems	71
3.2. Benzinstations	74
4. Studies van verontreinigde bodems	76
4.1. Aantal bestudeerde terreinen en types van studies	76
4.2. Belangrijkste betrokken activiteitensectoren	77
4.3. Belangrijkste verontreinigende stoffen die worden aangetroffen op de verontreinigde terreinen	78
4.4. Sanering en risicobeheer op de verontreinigde terreinen	79
5. Rol en impact van de bodemordonnantie	83
5.1. Bescherming van de volksgezondheid	83
5.2. Economische ontplooiing	83
6. Sectorale acties	83
6.1. Benzinstations	83
6.2. Interregionale bodemsaneringscommissie (IBC)	84
6.3. Stookolietanks	84
6.4. Oude afvalstorten	85
7. Bibliografie en aanverwante BIM-publicaties	86
Preventie en beheer van de risico's die verband houden met bepaalde planten- en dierenplagen in de openbare ruimten	87
1. Invasieve plantensoorten	87
2. Dierenepidemieën	87
3. Gevaarlijke planten en dieren	88
4. Vallende bomen in de openbare ruimten	88

PREVENTIE EN BEHEER VAN DE MILIEURISICO'S

Uiteraard worden ook elders in dit rapport acties belicht die in meer of mindere mate bijdragen tot het beperken van bepaalde risico's voor het leefmilieu en/of de volksgezondheid (soms op lange termijn), met name in de onderdelen gewijd aan "Milieukwaliteit en levenskwaliteit", "Duurzaam beheer van de hulpbronnen" en "Klimaatverandering". In dit opzicht vermelden we de acties die erop gericht zijn de luchtverontreiniging en het energieverbruik te verminderen of nog de programma's voor reductie van specifieke lozingen in het water, of het afvalbeheer, ...

Voorliggend hoofdstuk concentreert zich op thema's die rechtstreeks verband houden met het beheer van de milieurisico's die elders niet specifiek worden behandeld, namelijk:

Het beheer van de "ingedeelde" inrichtingen;

Het gebruik en de bereiding van chemische stoffen;

Niet-ioniserende stralingen;

Luchtverontreinigingspieken;

Overstromingen door zomerse onweersbuien;

Verontreiniging van de bodem;

De aanwezigheid van bepaalde planten- en dierenplagen in de openbare ruimten.

GEDETAILEERDE INHOUDSOPGAVE VAN HET HOOFDSTUK "INGEDEELDE INRICHTINGEN"

1.	Inleiding	6
2.	Context en wettelijk kader.....	7
2.1.	De milieuvergunning.....	7
2.2.	De complementariteit van de milieuvergunning en de stedenbouwkundige vergunning - de gemengde procedure.....	9
2.3.	Het openbaar onderzoek en de overlegcommissie.....	9
2.4.	Een geïntegreerd beheer dat voortdurend evolueert.....	10
2.4.1.	Goede milieupraktijken.....	10
2.4.2.	De integratie van nieuwe problematieken en technologieën in het beheer van de vergunningen : thematische samenvatting voor de periode 2003-2006.....	10
2.4.3.	De actualisering van de standaard exploitatievoorwaarden van de vergunningen.....	12
3.	Prioritaire sectoren.....	12
3.1.	Terminologie.....	12
3.2.	De zgn. 'IPPC-ondernemingen': de geïntegreerde preventie van de vervuiling.....	13
3.3.	De zgn. 'SEVESO II-ondernemingen': bescherming tegen het risico op zware ongevallen.....	15
3.4.	De kanaalzone.....	18
3.5.	De ondernemingen die onderworpen zijn aan de VOS-richtlijn.....	19
3.6.	Benzinestations.....	21
3.7.	Zwembaden.....	22
3.8.	GGO's en pathogene organismen.....	23
3.9.	Werven voor asbestverwijdering.....	25
3.10.	Versleten en afgedankte voertuigen: ontmanteling, vernietiging, verkoop.....	27
3.10.1.	Sociaaleconomische context.....	28
3.10.2.	Geografische concentratie van de sector.....	28
3.10.3.	De vernietiging van afgedankte voertuigen.....	29
3.11.	Hoogspanningscabines: de verwijdering van PCB's en PCT's.....	29
3.12.	Stookolietanks.....	31
3.13.	Overdekte parkeerterreinen.....	31
3.14.	De verwarmingsketels.....	32
3.15.	Ventilatie- en airconditioninginstallaties.....	34
3.16.	De vleessector.....	36
3.17.	De afvalverwerkende inrichtingen.....	38
3.18.	De opslagplaatsen voor gas.....	38
4.	De controles van de ondernemingen in cijfers.....	39
4.1.	De controle van de "ingedeelde inrichtingen" in cijfers.....	40
4.2.	Het beheer van milieuklachten.....	41
5.	Administratieve vereenvoudiging, toegang tot informatie en samenwerking met de gemeenten.....	42
5.1.	Administratieve vereenvoudiging.....	42
5.2.	Toegang tot informatie.....	43
5.3.	Samenwerking met de gemeenten.....	43
6.	Bibliografie en aanverwante BIM-publicaties.....	43

PREVENTIE EN BEHEER VAN DE RISICO'S DIE VERBAND HOUDEN MET DE INGEDEELDE INRICHTINGEN

Krachtlijnen

Dankzij het weldoordacht toekennen van milieuvergunningen die de hinder beperken en voor sommige inrichtingen het opleggen van '*Best Available Technologies*':

- lokale risico's en hinder voorkomen om onder meer op die manier de ingedeelde inrichtingen optimaal te integreren in het stedelijk weefsel.

- bijdragen tot het algemeen milieubeheer van het Gewest door het beperken van de gassen die leiden tot een afbraak van stratosferische ozon of tot de vorming van troposferische ozon, door het beperken van de uitstoot van broeikasgassen en door het rationeel gebruiken van de hulpmiddelen ...

Toepassen van het principe 'beter voorkomen dan genezen'.

Voorrang geven aan de informatie-uitwisseling en de dialoog met de exploitanten van de inrichtingen, teneinde een milieuvriendelijk gedrag te bevorderen via het naleven van de wettelijke verplichtingen en/of het nemen van vrijwillige maatregelen.

Geprivilegieerde acties

Het reglementaire kader verbeteren (een meer volledige en coherente wetgeving)

De exploitanten in belangrijke mate praktisch ondersteunen bij het implementeren van hun milieuvergunning (persoonlijke begeleiding, informatiesessies, publicaties, de termijnen voor de behandeling van een dossier tot een minimum beperken, elektronisch loket en geïnformatiseerde procedures, enz.)

De doeltreffendheid van de procedures verbeteren (ontwikkelen van een elektronische administratie, databank, checklist, enz.)

Het controleren van de ingedeelde inrichtingen op een meer proactieve manier aanpakken

De coördinatie met de andere beleidsniveaus versterken:

- Samenwerken met de gemeenten voor het afleveren van vergunningen en het uitvoeren van inspecties (zoals coördinatie van de inspecties, de gegevensuitwisseling, de informatieverspreiding, de terbeschikkingstelling van het controle- en analyse materiaal dat door het BIM geijkt en bijgehouden wordt).

- Integreeren en ook up-to-date houden van de '*Best Available Technologies*' (BAT) in de exploitatievoorwaarden van de milieuvergunningen. Verspreiden van goede milieupraktijken onder de KMO's en dat in een bedrijfsklaar formaat.

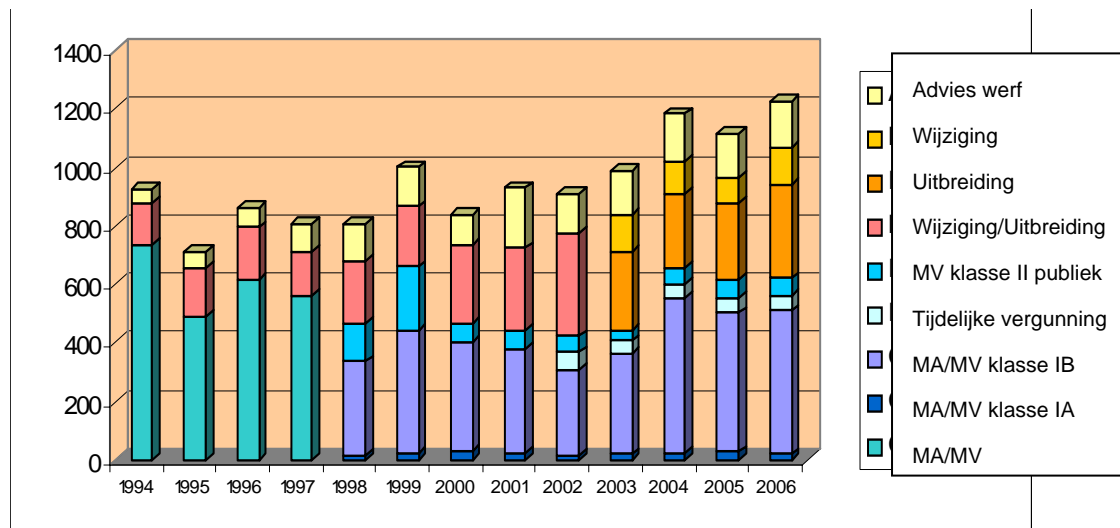
Het verder professionaliseren van de milieuvergunningen en de controles terzake.

1. Inleiding

De meerderheid van de ondernemingen in het Brussels Gewest behoort tot de categorie van de kleine bedrijven en heeft zich ingenesteld in het stedelijk weefsel.

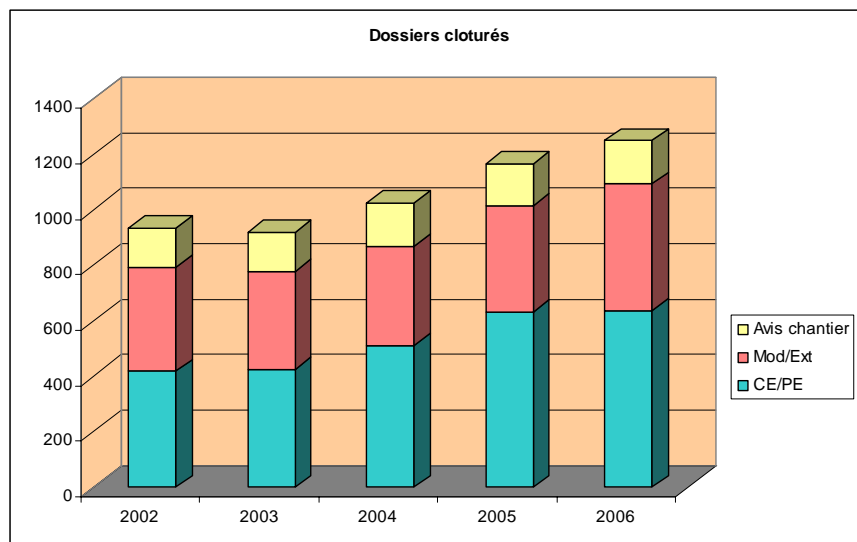
De ingedeelde inrichtingen zijn potentieel schadelijk voor het milieu en zijn daarom onderworpen aan de wetgeving op de milieuvergunningen (zie punt 2.1). Indien men oordeelt op basis van de aanvragen van milieuvergunningen (MV) en van milieuattesten (MA) dan is hun aantal tussen 2002 en 2006 to.

Figuur 1. Ingediende dossiers volgens type

Bron : BIM, afdeling Vergunningen

Figuur 2. Afgesloten dossiers (geel = advies werf; rood = wijz./uitbreid.; turkoois = MA/MV)

Bron : BIM, afdeling Vergunningen

De tertiaire sector is het best vertegenwoordigd en heeft de belangrijkste gecumuleerde impact op het milieu.

De acties en ingrepen die te maken hebben met de ingedeelde inrichtingen zijn zeer divers van aard: vaststellingen, analyses, contrôle-, informatie- en bewustmakingscampagnes, raadplegingen, sectorale besprekingen, omzetting van Europese richtlijnen, geïntegreerde actieprogramma's, overeenkomsten met verschillende actoren en uiteraard wetgeving. De stappen die ondernomen worden, zijn voor het overgrote

deel sectoraal van aard, zij worden in de volgende punten toegelicht. Dit neemt niet weg dat het beheren van de ingedeelde inrichtingen een continu en systematisch proces is.

De bijlage 1 van onderhavig rapport geeft een overzicht van de wetteksten die te maken hebben met de ingedeelde inrichtingen (zie voornamelijk de categorie « Instrumenten ») en die werden aangenomen in de periode 01/01/2003 tot 31/12/2006 die het voorwerp is van het voorliggend rapport over de Staat van het Leefmilieu.

In de periode 2002-2006 deden zich meerdere ongelukken en incidenten van een zekere omvang voor (brand van Marly, renovatie van de riolen in St-Agatha-Berchem met behulp van de koustechniek...) of die bij herhaling optraden (lozing van koolwaterstoffen in de riolen bij het vullen of wegens het lekken van stookolietanks). De minister die instaat voor het Brusselse leefmilieu heeft verduidelijkt waarin de taken bestaan van de inspecteurs van Leefmilieu Brussel wanneer zich dergelijke incidenten voordoen en de afdeling Inspectie heeft zich desgewenst georganiseerd.

2. Context en wettelijk kader

2.1. De milieuvergunning

Voorafgaand aan en gedurende de uitoefening van hun activiteiten zijn de ondernemingen gebonden aan verschillende vergunningen en administratieve aangiften: de BTW-aangifte, het RSZ-register, de ARAB-voorwaarden (veiligheid van de werknemers, brand, gebruik van bepaalde toestellen enz.), het AREI-attest (elektrische installaties), de federale reglementeringen ten aanzien van bepaalde producten (bezit en gebruik), de verordeningen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in verband met springstoffen, de toegang tot bepaalde beroepen, de HACCP-aangifte ('Hazard analysis and critical control point system' voor hygiëne, diergeneeskundige inspectie, voedingswarensinspectie), de vergunning van NIRAS met betrekking tot ioniserende stralingen, de milieuvergunning, de stedenbouwkundige vergunning, ... In het federale België gebeurt het beheer van deze twee laatste vergunningen op gewestelijk niveau. De meest recente wettekst ter zake is de ordonnantie van 6 december 2001 (BS 02/02/2002).

De milieuvergunning - vroeger 'commodo-incommodo' of 'exploitatievergunning' genoemd - is in feite een administratieve vergunning die de technische bepalingen vermeldt die de exploitant dient na te leven.

Deze door de administratie vastgelegde technische bepalingen zijn erop gericht:

Om de bescherming te garanderen tegen de gevaren, de hinder of de ongemakken die een installatie of een activiteit mogelijk, en al dan niet rechtstreeks, met zich mee kan brengen voor het milieu, de gezondheid of de veiligheid van de bevolking, met inbegrip van alle mensen die zich binnen de omheining van een installatie bevinden zonder dat ze hier kunnen worden beschermd in hun hoedanigheid van werknemer.

Om de ondernemingen te beschermen tegen willekeurige beslissingen ter zake.

In feite moet het hanteren van de milieuvergunning gezien worden als onderdeel van een algemeen beleid dat erop gericht is om hinder te vermijden en de milieuprestaties te verbeteren van ondernemingen die gevestigd zijn in een stedelijk milieu, teneinde de economische activiteiten binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op een meer harmonieuze wijze te kunnen integreren en ontwikkelen. Haar ultieme rol als beheersinstrument is dan ook het geven van richtlijnen voor een beheer van de onderneming die oog heeft voor het milieu en de levenskwaliteit van de burger.

Een milieuvergunning is nodig voor de exploitatie, door een natuurlijke persoon of een rechtspersoon, van een inrichting die op de lijst van de 'ingedeelde inrichtingen' staat. Deze lijst omvat 194 types van ingedeelde inrichtingen, waarvan de meest voorkomende in Brussel de volgende zijn: parkeerterreinen, opslagplaatsen van ontvlambare vloeistoffen (stookolie- of benzinetanks), HVAC-installaties ('*Heating Ventilation and Airconditioning*' - verwarmings- en airconditioninginstallaties en koelgroepen), lakcabines, werkplaatsen voor houtbewerking, vleesversnijding, auto-onderhoud, drukkerijen, metaalbewerking, carwashes en hoogspanningscabines.

Afhankelijk van de aard en de ernst van de gevaren en de hinder die een ingedeelde inrichting kan veroorzaken, valt ze onder vergunningsklasse IA, IB, II of III, in afnemende volgorde van de potentiële

impact ervan op het leefmilieu. Voor het verlenen van vergunningen van klasse IA, IB en II is een raadpleging van de omwonenden vereist in de vorm van een openbaar onderzoek (zie verder bij het deel over de Overlegcommissie). Voor de inrichtingen van klasse III volstaat echter een eenvoudige aangifte die onmiddellijk resulteert in een toelating, zonder openbaar onderzoek.

Het Brussels Gewest heeft altijd strijd geleverd tegen het overmatig aantal vereiste vergunningen van allerlei slag door ze allemaal te integreren in de milieuvergunning (zie het hoofdstuk Reglementering, § 2). Tot de specifieke verordeningen die in het kader van de milieuvergunningen beheerd dienen te worden, behoren de voorschriften met betrekking tot:

- Energieprestaties;
- Stoffen die de ozonlaag verarmen;
- Als koelmiddel gebruikte broeikasgassen;
- Fluorhoudende gassen;
- CO₂-emissies en de handel in broeikasgasemissierechten
- Vluchtige organische stoffen;
- Zware metalen;
- Asbest;
- Persistente organische pollutanten (POP's);
- Emissies van SO₂, NOx en stofdeeltjes door grote verbrandingsinstallaties;
- Gevaarlijk afval (o.a. afgedankte voertuigen);
- Scheepvaartafval;
- Dierlijk afval;
- Slib;
- Oude afvalstorten;
- Gevaarlijke stoffen in het water;
- GGO's en/of pathogenen;
- Chloraminen;
- Geluid en trillingen;
- ...

De basiswetteksten die de lijst van ingedeelde inrichtingen definiëren, zijn:

De Ordonnantie van 22 april 1999 tot vaststelling van de lijst van de ingedeelde inrichtingen van klasse IA (BS van 05/08/1999).

Het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 4 maart 1999 tot vaststelling van de ingedeelde inrichtingen van klasse IB, II en III (BS van 07/08/1999).

De Ordonnantie van 6 december 2001 houdende diverse wijzigingen betreffende de milieuvergunningen (BS 02/02/2002).

Dat neemt echter niet weg dat de lijst van verordeningen die een impact hebben op de lijst van ingedeelde inrichtingen, langer wordt naarmate er nieuwe wetgevende initiatieven op het vlak van risicobeheer genomen worden. Enkele voorbeelden: eind 2000, instandhouding van de natuurlijke habitats (toevoeging rubriek 159); in 2001, werven voor asbestverwijdering (wijziging van de omschrijving van rubriek 27) en exploitatievoorwaarden van luchtvaartterreinen (toevoeging rubriek 160), ...

De lijst werd grondig herschikt in 1993 en vereenvoudigd in 1999. In 2006 werd ze hier en daar getest door de gemeenteambtenaren. De tweetalige gecoördineerde lijst van ingedeelde inrichtingen staat op de website van het BIM. De inrichtingen van klasse IB, II en III hebben een nummer onder de 200, de inrichtingen van klasse IA dragen een nummer 200 of hoger.

Wanneer verschillende inrichtingen binnen eenzelfde geografische en technische eenheid zijn samengebracht, zijn ze onderworpen aan één enkele milieuvergunningsaanvraag. Indien deze inrichtingen tot verschillende klassen behoren, dan wordt de aanvraag ingediend en onderzocht volgens de regels die van toepassing zijn op de inrichting van de strengste klasse.

Voor inrichtingen die worden uitgebaat tijdens een beperkte periode (bijvoorbeeld de duur van bouwwerken) is een tijdelijke milieuvergunning vereist.

Bij het opstellen van de vergunningen geeft de administratie de exploitanten heel wat advies en zorgt ze voor een concrete interpretatie van de hele milieuwetgeving over lucht, water, afvalstoffen, lawaai, natuurbehoud, specifieke industriële 'sectoren', enz. Daarbij maakt ze een dusdanige selectie van de vigerende regels dat alleen de regels die van toepassing zijn op de exploitatie in kwestie, in de vergunning opgenomen worden en preciseert ze eventueel ook welke 'beste beschikbare technologieën' (in het Engels BAT of '*Best Available Technologies*') en welke goede milieupraktijken gebruikt dienen te worden. Uiteindelijk zal de vergunning dan ook het resultaat zijn van een 'juridische en technologische verwerking op maat van de onderneming' en zal ze de exploitant ook beschermen, op voorwaarde weliswaar dat hij ze naleeft.

Aangezien het economische weefsel van het Gewest voornamelijk uit KMO's en vooral zeer kleine ondernemingen bestaat (minder dan 5 personen), dient de vigerende wetgeving geval per geval geïnterpreteerd te worden. Op die manier kan de exploitant vernemen wat zijn verplichtingen zijn, en kan de overheid zich van zijn kant vergewissen van een betere integratie en een harmonieuzere ontwikkeling van de economische activiteiten binnen het stadsmilieu van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Vanuit diezelfde bezorgdheid voor een betere 'leesbaarheid' van de afgeleverde vergunningen, werd in 2003 een standaardvergunning opgesteld die voor niet-industriële inrichtingen (tertiaire en woongebouwen) gebruikt kan worden. Sindsdien beschikt de bevoegde ambtenaar over een stramien dat aangepast is aan standaardsituaties, wat een eenduidiger beheer van dit soort dossiers mogelijk maakt. Voor de uitbater is een standaardvergunning die werd aangepast aan zijn activiteit, gewoonlijk ook gemakkelijker te begrijpen. Indien dit initiatief positief blijkt, zal iets gelijkaardigs ook voor andere sectoren uitgewerkt worden.

2.2. De complementariteit van de milieuvergunning en de stedenbouwkundige vergunning - de gemengde procedure

Een stedenbouwkundige vergunning is een machtiging om een gebouw te bouwen of te verbouwen. In het verleden waren de milieuprocedure en de stedenbouwkundige procedure 2 aparte procedures, waardoor impliciet het preventieve aspect van de milieureglementering verloren ging. Artikel 12 van de ordonnantie van 5 juni 1997 voerde echter een 'unieke procedure' in, waarin de aspecten leefmilieu en stedenbouw zijn samengevoegd, maar de autonomie van de twee betrokken administraties evenwel behouden bleef.

Een project waarvoor zowel een milieuvergunning of -attest van klasse IA of IB, als een stedenbouwkundige vergunning of stedenbouwkundig attest vereist is, wordt bestempeld als 'gemengd'. In dat geval moeten de twee aanvragen ook tegelijk worden ingediend, zoniet wordt de aanvraag beschouwd als onvolledig. Vervolgens worden ze samen aan de speciale regels van openbaarmaking onderworpen, waarbij het milieuattest of de milieuvergunning wordt opgeschort, zolang geen definitief stedenbouwkundig attest of definitieve stedenbouwkundige vergunning toegekend werd en vice versa. De definitieve beslissing tot weigering van het stedenbouwkundige certificaat of de stedenbouwkundige vergunning houdt van rechtswege ook de ongeldigheid van het milieucertificaat of de milieuvergunning in.

2.3. Het openbaar onderzoek en de overlegcommissie

De overlegcommissies worden samengesteld krachtens het BWRO, het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening (om het wetboek te raadplegen, surf u naar: http://www.brunot.be/F640_2004_04_09.htm). Voor het uitbrengen van haar adviezen baseert de overlegcommissie zich voornamelijk op het BWRO en de Ordonnantie betreffende de milieuvergunning, maar houdt zij ook rekening met de gewestelijke en gemeentelijke stedenbouwkundige verordeningen. De nieuwe stedenbouwkundige verordening voor het gewest - die door de regering van het BHG op 21/11/2006 werd goedgekeurd - werd op 19 december 2006

gepubliceerd in het BS in een geïllustreerde en becommentarieerde versie (<http://www.rru.irisnet.be>). In elke Brusselse gemeente is een dergelijke Overlegcommissie actief.

De overlegcommissies fungeren als een nuttig democratisch hulpmiddel waarop elke burger een beroep kan doen om zijn of haar mening over een bepaald project mee te delen. Belangrijk is dat de commissie is samengesteld uit vertegenwoordigers van de gemeentelijke instanties en de gewestelijke administraties (het BIM, het Bestuur Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, de Dienst Monumenten en Landschappen, de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het College van Burgemeester en Schepenen). Als dusdanig vertegenwoordigen zij de instanties die de dossiers zullen behandelen, maar zorgen zij er tegelijk voor dat economische belangen en overwegingen aan de beslissingsbevoegde personen of organen meegedeeld worden, zodat een evenwicht gegarandeerd wordt tussen de rechten en plichten van elke partij, zowel van de omwonenden als van de ondernemingen. Door het contact met de bevolking en de gemeenten is het ook gemakkelijker om objectieve informatie door te spelen, de ondernemingen te helpen om zich in het Gewest te vestigen of er te blijven en op die manier de stedelijke en sociaaleconomische mix te vrijwaren. Overigens wordt, in naar schatting 90 % van de gevallen, de uitgebrachte adviezen effectief gevolgd door de instantie die de vergunning aflevert.

Sinds eind 2004 is het BIM ook betrokken bij de nieuwe procedure voor de uitwerking van bijzondere bestemmingsplannen (BBP's). Herhaaldelijk wordt voor de verschillende fasen het advies van het Instituut ingewonnen. Bovendien maakt het BIM ook deel uit van het begeleidingscomité wanneer voor een bepaald BBP een milieueffectenrapport nodig is. Sinds de inwerkingtreding van het BWRO moet de dienst Vergunningen van het BIM ook een advies uitbrengen voor elk stedenbouwkundig project in de buurt van een SEVESO-onderneming.

2.4. Een geïntegreerd beheer dat voortdurend evolueert

2.4.1. Goede milieupraktijken

Met goede milieupraktijken worden zowel de meest milieuvriendelijke technologieën als de dagelijkse beheersregels bedoeld. Voor KMO's wordt de voorkeur gegeven aan deze term in plaats van de term '*Best Available Technologies*' of BAT, omdat deze laatste een sterkere technologische connotatie heeft.

95 % van alle ondernemingen in Brussel zijn KMO's. Zij voelen zich niet of weinig aangesproken om gesofisteerde milieubeheersystemen in te voeren en zij beschikken evenmin over het nodige personeel om onderzoek te verrichten naar 'beste praktijken' die hun impact op het milieu zouden kunnen beperken.

Dank zij de kennis die het BIM vergaart door het opstellen van milieuvergunningen en tijdens terreinbezoeken, kan het Instituut geschikte 'goede milieupraktijken' identificeren. Via zijn up-to-date catalogoog van dergelijke praktijken kan het BIM aan de ondernemingen een bedrijfsklare beheersoplossing aanbieden. In de geest van de Ordonnantie van 18 maart 2004 inzake toegang tot milieu-informatie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden deze goede praktijken overigens via tal van kanalen (internet, publicaties) verspreid en wordt er bij bewustmakings- en educatieve campagnes eveneens de nadruk op gelegd.

De verspreiding van informatie over '*Best Available Technologies*' en goede praktijken vormt dan ook een belangrijk element van het preventiebeleid ten aanzien van 'technologische' hinder, aangezien dit beleid ook bijdraagt tot een responsabilisering van de ondernemingen m.b.t. de impact van hun activiteiten op bepaalde elementen van het leefmilieu.

2.4.2. De integratie van nieuwe problematieken en technologieën in het beheer van de vergunningen : thematische samenvatting voor de periode 2003-2006

Het doel van een milieuvergunning is het beperken van alle soorten emissies (in de lucht, het water, de bodem of afval), incl. geluid en niet-ioniserende straling, tot een voor mens en milieu aanvaardbaar niveau. De onderstaande opsplitsing van de nieuwigheden volgens thema is dan ook bedoeld om een thematisch overzicht te bevorderen van het vergunningenbeleid dat noodgedwongen 'geïntegreerd' is.

Lucht/Energie

- Integratie van de doelstellingen op het vlak van energie en van CO₂-emissie afkomstig van verwarmingsinstallaties, door minimumrendementsnormen op te leggen en een aantal weinig performante technieken te verbieden;
- Integratie van de CO₂-boekhouding die van toepassing is op sites die bevoorrad worden door verbrandingsinstallaties met een totaal thermisch vermogen boven de 20 MW;
- Integratie van energiecriteriën in de uitbatingsvoorwaarden van installaties die werken o.b.v. warmtekrachtkoppeling;
- Integratie van de regels ter vermindering van solventemissie;
- Integratie van de chloraminenormen voor de omgevingslucht in zwembaden
- Integratie van de mobiliteitsbevorderende maatregelen (vervoerplannen, beheer van parkeerterreinen);
- Integratie van de verbodsmaatregelen of de maatregelen ter vermindering van gassen die de ozonlaag aantasten (HVAC, brandblusinstallaties met halonen, reglementering voor koeltechnici).

Geluid

- Integratie van de verworven expertise op het vlak van meetmethoden die kunnen aangewend worden voor transformatoren van hoogspanningscabines (2004, 2005, Laborelec);
- Integratie van de verbeterde samenwerking tussen alle betrokken instanties en partijen voortvloeiend uit de expertise opgedaan tijdens de akoestische metingen voor prioritaire zwarte punten op de weg;
- Integratie van de studieresultaten m.b.t. de implementatie van het toekomstige GEN en van de spoorweginrichtingen.

Afvalstoffen

- Integratie van de preventieve maatregelen gericht tegen de verontreiniging veroorzaakt door de ontmanteling van afgedankte voertuigen en integratie van de maatregelen gericht op het traceren van dergelijke voertuigen;

De toepassing van de nieuwe regels die gelden voor de verwerking en de verwijdering van afvalstoffen en dierlijke bijproducten, belangt tal van dossiers aan uit de voedingssector (slachthuizen, versnijdingsateliers, slagerijen, catering en andere werkplaatsen waar gerechten worden bereid). Zij impliceren dat er een bijzondere aandacht wordt besteed aan de sortering en de verwijdering van dierlijk afval. Dat is echter niet vanzelfsprekend aangezien het onderscheid tussen afvalstoffen en bijproducten niet altijd even duidelijk is.

Bodem

De ordonnantie van 13 mei 2004 betreffende het beheer van verontreinigde bodems (BS 24/06/2004) legt aan het BIM bepaalde richtlijnen op voor het beheren van verontreinigde terreinen. Voortaan zal het BIM, bij het onderzoeken van de vergunningsaanvragen en het nemen van beslissingen ter zake, ook rekening moeten houden met de volgende elementen:

- Aanwezigheid van 'risico'-activiteiten in de lijst van inrichtingen waarvoor een vergunning wordt aangevraagd;
- Integratie van voorwaarden ter preventie van accidentele of graduele bodemverontreiniging;
- Integratie van voorwaarden m.b.t. de stopzetting van een activiteit.

Afval-, regen- en grondwater

- Integratie van via effectenstudies verworven expertise over het hergebruik van regenwater.

Gezondheid

- Integratie van de vergaarde expertise inzake de preventie van legionellose bij de behandeling van risico-installaties;
- Implementatie en verbetering van een systeem om dierlijk afval te kunnen traceren teneinde de verspreiding van de zgn. 'gekke koeienziekte' te voorkomen.

2.4.3. De actualisering van de standaard exploitatievoorwaarden van de vergunningen

De actualisering van de standaard exploitatievoorwaarden is een continu proces dat gestuurd wordt door de evolutie van de geldende wetgeving, de evolutie van de technieken en de verplichting om, via de uitbatingvoorwaarden, de beste beschikbare technologieën (BATNEEC - '*Best Available Techniques Not Entailing Excessive Costs*') te doen toepassen.

Gelet op de evolutie van de geldende wetgeving werd een actualisering van de standaardvoorwaarden doorgevoerd voor de woon-/kantoorgebouwen, voor de zwembaden, voor stookolietanks, voor de stopzetting van risicoactiviteit en met betrekking tot de problematiek van het asbest, het geluid en de bedrijfsvervoerplannen.

De aanpassing van verouderde voorwaarden had dan weer betrekking op de volgende sectoren:

De metaalsector

De exploitatievoorwaarden van deze sector werden aangepast na studies ter zake (project in verband met 'IPPC'-ondernemingen).

Verwarmingsketels

Integratie en versterking van het aspect 'Energie' in de milieuvergunning.

Elke verwarmingsketel van meer dan 300 kW moet voorzien zijn van een milieuvergunning of het voorwerp uitmaken van een aangifte. Dit type van installatie komt veel voor in gebouwen van de tertiaire sector. Deze sector neemt een derde van het uiteindelijke energieverbruik van het Gewest voor zijn rekening. De exploitatievoorwaarden werden dus herzien om minimale rendementscriteria te integreren en dat zowel voor nieuwe, als voor oude installaties.

Koelinstallaties

De voorwaarden werden aangepast aan de bepalingen van het besluit van 20/11/2003. Verder werd ook een checklist voor installatiebezoeken opgesteld om de ambtenaren bij hun onderzoek te helpen.

Carrosseriewerkplaatsen (verven)

De standaard exploitatievoorwaarden werden gewijzigd in functie van de voorschriften van het besluit van 15/05/03 (Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot vaststelling van de exploitatievoorwaarden voor bepaalde installaties voor het overspuiten van voertuigen of voertuigonderdelen die gebruikmaken van oplosmiddelen).

Overdekte parkings

Zowel voor de 'gewone' parkings als voor de parkings die LPG-wagens toelaten, zal de keuze van het soort ventilatie dat moet opgelegd worden in de exploitatievoorwaarden, voortaan kunnen gebeuren in functie van de specifieke lokale situatie en op basis van technische en wetenschappelijke argumenten die de milieubelangen combineren met de veiligheid van de bevolking.

3. Prioritaire sectoren

3.1. Terminologie

Van de inrichtingen van klasse IA en IB betekenen vooral de IPPC- en SEVESO-vestigingen een groot risico. Voor deze vestigingen vloeit de vergunningsverplichting voort uit een Europese verplichting en werden de regels voor de follow-up in het algemeen ook vastgelegd op het Europees niveau.

De andere sectoren die in dit hoofdstuk aan bod komen, betreffen voornamelijk kleine en middelgrote ondernemingen en industrieën (KMO's en KMI's) die aan een specifieke regelgeving onderworpen werden omdat hun impact op het milieu als zorgwekkend beschouwd wordt, net omwille van het stedelijk karakter van het Gewest (wegens het aantal en/of de ligging van deze vestigingen in de buurt van woongebieden).

Wat de controleactiviteiten zelf betreft, maakt de divisie Inspectie van het BIM een onderscheid tussen drie soorten van controles: een geïntegreerde controle, een specifieke controle en een sectorale controle.

Een geïntegreerde controle heeft betrekking op de hele milieuwetgeving die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van kracht is. Bij een bezoek aan de betrokken installaties of de verwerking van hun dossier worden alle mogelijke risico's op vervuiling of ongevallen onderzocht: geldigheid van de vergunningen, lozingen in de lucht en in het water, enz. Bij deze soort controles kan het BIM voluit zijn beleid doorvoeren met de nadruk op preventie en dialoog. Er wordt geopteerd voor een dergelijke benadering in het geval van inrichtingen met een verhoogd risico (SEVESO, IPPC, kanaalzone) en bij sectorale (zie hieronder) en geografische controles (zie punt 2.10, sector van de afgedankte voertuigen)

Een specifieke of thematische controle spitst zich toe op een specifiek aspect van het milieurisico. Daarbij kan het gaan om bijvoorbeeld bodemverontreiniging, afvalbeheer of erkenningsvoorwaarden van ondernemingen.

Een sectorale controle: elk jaar maken een aantal 'prioritaire' sectoren het voorwerp uit van een geïntegreerde of specifieke controle. Dankzij deze sectorale acties kunnen de exploitatievoorwaarden die eigen zijn aan de sector, bekrachtigd en geoptimaliseerd worden en worden de inspecties zelf ook professioneler. In de loop van de periode 2003-2006 werden sectorale acties gevoerd bij:

- De grootwarenhuizen,
- De sector van de dierlijke bijproducten,
- De tijdelijke slachthuizen,
- De laboratoria die GGO's en pathogene organismen gebruiken,
- De zwembaden,
- De garages van de Heyvaertstraat en aanpalende straten,
- De kanaalzone,
- De droogkuisbedrijven

3.2. De zgn. 'IPPC-ondernemingen': de geïntegreerde preventie van de vervuiling

Europese wetgeving

De richtlijn 96/61/EG van 24/09/96 inzake de geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging, wil de uitstoot door industriële installaties in lucht, water en bodem (incl. afvalstoffen) voorkomen of tot een minimum beperken, en streeft een veel betere bescherming van het milieu na (zie het hoofdstuk "Buitenlucht", 5.4.1.). De IPPC-activiteiten zijn potentieel erg verontreinigend. Het handelt om industrieën die verband houden met de energieproductie, de metaalproductie en -verwerking, de minerale industrie, de chemische industrie en het afvalbeheer.

De richtlijn definieert de fundamentele verplichtingen waaraan elke bestaande of nieuwe industriële installatie dient te voldoen en die ook als basis dienen voor de toekenning van de exploitatievergunningen: naleving van de fundamentele verplichtingen, grenswaarden voor de uitgestoten pollutanten, opvolging van de lozingen en maatregelen om verontreiniging over grotere afstand of grensoverschrijdende vervuiling tot een minimum te beperken. Er werd een overgangperiode voorzien (30 oktober 1999 - 30 oktober 2007) om de uitbaters de kans te geven hun installaties in overeenstemming te brengen met de eisen van de richtlijn.

Voor de lidstaten voert de richtlijn een informatieplicht in; deze slaat meer bepaald op het oplijsten van de installaties die onder de richtlijn vallen, hun respectieve vergunningsaanvragen en -voorwaarden, de gehanteerde kwaliteitsnormen, de toegankelijkheid van de beschikbare informatie, de participatie van de bevolking, enz.

In 1998 werd deze richtlijn gewijzigd om conform te zijn met het Verdrag van Aarhus en voorziet zij voortaan ook de organisatie van de participatie van de bevolking in het besluitvormingsproces.

De beslissing van de Commissie van 17/07/2000 die - in overeenstemming met artikel 15 van richtlijn 96/61/EG - het 'EPER'-register invoert ('European Pollutant Emission Register' - Europees register van vervuilende stoffen), preciseert in haar bijlage de respectieve drempelwaarden.

De richtlijn vraagt dat er een inventaris zou worden opgemaakt van de belangrijkste emissies van alle activiteiten die zijn opgesomd in haar bijlage 1. In het totaal telt de inventaris 50 pollutanten. De lidstaten moeten aan de Commissie informatie verstrekken over de inrichtingen waar één of meerdere 'IPPC'-activiteiten plaatsvinden wanneer hun emissies vooropgestelde drempelwaarden overschrijden. Vanaf 2006 vervangt de nieuwe Europese 'PRTR'-verordening 166/2006 ('Pollutant Release Transfer Register' - register inzake de uitstoot en overbrenging van verontreinigende stoffen) het vroegere 'EPER'-register. Dit nieuwe reglement baseert zich op dezelfde principes maar gaat veel verder, aangezien het informatie opvraagt over een nog groter aantal pollutanten en activiteiten, en bovendien een kennisgeving vereist m.b.t. lozingen in de bodem, de uitstoot door diffuse bronnen en de overbrenging van verontreinigende stoffen naar een locatie buiten de site.

Omzetting in Brussels recht

Het Brussels besluit van 18/04/2002 - omzetting van de richtlijn - verplicht de 'IPPC'-ondernemingen om jaarlijks alle informatie mee te delen aan het BIM over de emissies van hun installaties in de loop van het voorgaande burgerlijk jaar.

Ingebrekestelling door de Commissie op 18/10/2005 in verband met de niet-overeenstemming van de Belgische wetgeving met de IPPC-richtlijn: uit onderzoek was namelijk gebleken dat er een aantal problemen waren met de omzetting van de richtlijn voor België (waaronder het Brussels Gewest) en dat de richtlijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest slechts gedeeltelijk of niet volledig correct was omgezet.

In de pijplijn:

Ontwerp van besluit dat aan de IPPC-ondernemingen bepaalde voorwaarden oplegt om zodoende tegemoet te komen aan de ingebrekestelling door de Europese Commissie.

In de periode 2001-2002 werd een eerste gewestelijke inventaris van IPPC-ondernemingen opgesteld. Deze lijst telde 26 ondernemingen. Na een grondig onderzoek werden in 2003 nog 10 ondernemingen weerhouden als IPPC-onderneming (waaronder het in opbouw zijnde waterzuiveringsstation Noord). In 2006 identificeerde de divisie Inspectie 13 IPPC-ondernemingen, met name:

ABATAN - Slachthuizen & Markten van Anderlecht

CERES

FONDERIE ET MANUFACTURE DE MÉTAUX

PEPTISYNTHA/Solvay: farmaceutisch laboratorium van Solvay

SABCA - '*Société Anonyme Belge de Construction Aéronautique*

SIOMAB

VERAMTEX MARLY

ILLOSPEAR

STEP NORD: het waterzuiveringsstation Noord (dat vanaf maart 2007 geleidelijk aan in gebruik zal worden genomen en waarvan de volledige ingebruikname is voorzien voor juni 2007)

STEP SUD: het waterzuiveringsstation Zuid (in gebruik sinds augustus 2000)

VOLKSWAGEN BRUSSEL

VIANGROS

GALVUNIE

Al deze ondernemingen behoren tot verschillende sectoren (textiel, farmaceutica, agro-industrie, afvalverwerking, slibverwerking en metallurgie waaronder metaalverwerking). De Slachthuizen van Anderlecht vormen een geval apart: een enkele milieuvergunning heeft namelijk betrekking op meer dan 40 versnijdingsateliers die door verschillende ondernemingen worden uitgebaat.

a) Verwerking van emissiegegevens

In overeenstemming met de bepalingen van de 'IPPC'-richtlijn zijn bepaalde IPPC-bedrijven verplicht om elk jaar aangifte te doen van de emissies in de lucht en het water, de productie van afvalstoffen, enz. van hun

installaties in de loop van het voorgaande kalenderjaar. De eerste inventaris was klaar tegen juni 2003 (emissiegegevens van 2001), de tweede tegen juni 2006 (gegevens van 2004). Vanaf 2007 moet deze inventaris echter jaarlijks worden opgesteld, meer bepaald tegen december van het jaar T voor de gegevens van het jaar T-1. Op de website van het EPER (zie bibliografie) kunnen de gegevens geraadpleegd worden over de emissies van de ondernemingen SIOMAB, Peptisyntha en VW (voor 2001 en 2004) en Illochroma (voor 2001).

In het kader van deze richtlijn waren de lidstaten overigens ook verplicht om een vragenlijst te beantwoorden over de tenuitvoerlegging van de richtlijn. De vragenlijst had betrekking op de periode 2000-2002 en werd in september 2003 aan de bevoegde instanties bezorgd.

b) Invoering van een specifieke procedure voor de verwerking van IPPC-dossiers

Er werd een specifieke procedure ingevoerd voor de verwerking van IPPC-dossiers. Deze houdt rekening enerzijds met de aanbevelingen van het Europees Parlement inzake minimumcriteria die van toepassing zijn op de milieu-inspecties in de Lidstaten (2001/331/EG), en anderzijds met de vereisten van de IPPC-richtlijn voor de herziening van de vergunningsvoorwaarden. In de milieuvergunningen van deze ondernemingen werden reeds de clausules m.b.t. de uitstoot in de lucht en de lozing in het water aangepast om conform te zijn met de beschikkingen van de Europese richtlijn. De beschikkingen van de IPPC-richtlijn die verband houden met energie en met het afval zullen in de loop van 2007 geïntegreerd worden in de milieuvergunningen.

c) Minimumcriteria voor het uitvoeren van milieu-inspecties

De minimumcriteria voor de milieu-inspectiesprocedure bepalen niet alleen de handelingen die men tijdens een inspectie moet uitvoeren, maar ook de stappen die in het geval van dringende klachten, ongevallen, incidenten of gebreken ondernomen dienen te worden en de verschillende fasen die een dossier bij zijn verwerking dient te doorlopen. De procedure voorziet eveneens dat elk jaar een inspectieplanning wordt opgesteld.

d) Invoering van een aanpassingsstrategie

De exploitatievergunningen van de IPPC-ondernemingen moeten verplicht een aantal voorschriften omvatten. Meer in het bijzonder moeten de voorwaarden en emissiegrenswaarden verwijzen naar de beste beschikbare technologieën en de 'REG'-criteria integreren. Een studie die door RDC werd uitgevoerd, kon bovendien de balans opmaken van de ondernemingen die mogelijk bij de IPPC-richtlijn betrokken zijn. Eind 2005 werd de analyse van de administratieve situatie van de IPPC-ondernemingen afgerond, d.w.z. een analyse van de huidige vergunningen in het licht van de vereisten van de richtlijn. De progressieve en in de tijd geplande aanpassing van de vergunningen van deze ondernemingen werd voortgezet in 2006. De aanpassing in kwestie geldt voor alle IPPC-ondernemingen en alle milieudomeinen, nl de uitstoot in de lucht, de lozing in het water, de afvalpreventie en het afvalbeheer en het rationeel energiegebruik.

Informatie over de 'BAT reference documents' of BREF's

Voor het uitwerken van de vergunningen dient men zich te baseren op het concept van de '*Best Available Techniques*' of BAT die gedefinieerd worden in artikel 2 van de richtlijn. In vele gevallen maken deze BAT vrij radicale verbeteringen mogelijk op ecologisch vlak. Anderzijds kost het de ondernemingen soms handenvol geld om hun installaties op deze BAT af te stemmen. Het opleggen van nieuwe en aanzienlijk striktere regels voor alle bestaande inrichtingen binnen de Europese Unie zou dan ook heel wat Europese banen in het gedrang kunnen brengen. Dat is de reden waarom de richtlijn een overgangsperiode van elf jaar heeft voorzien, te tellen vanaf de dag dat de richtlijn van kracht is geworden.

3.3. De zgn. 'SEVESO II-ondernemingen': bescherming tegen het risico op zware ongevallen

Europese wetgeving

Richtlijn 96/82/EG van 09/12/96, ook 'SEVESO II' genoemd, heeft betrekking op een beperking van het risico op zware ongevallen tijdens dewelke voor de mens en het leefmilieu gevaarlijke stoffen zouden kunnen vrijkomen. Kort samengevat kunnen we stellen dat een onderneming het 'SEVESO'-label opgekleefd

krijgt, wanneer ze meer dan een bepaalde hoeveelheid van gevaarlijke producten in voorraad heeft. Deze hoeveelheid is verschillend naargelang het soort product.

De *onderneming* wordt ingedeeld bij de drempelwaarde 1-ondernemingen ('ondernemingen met een lage drempelwaarde') dan wel bij de drempelwaarde 2-ondernemingen ('ondernemingen met een hoge drempelwaarde'), naargelang de hoeveelheid gevaarlijke stoffen waarover zij beschikt kleiner of groter is dan de in de richtlijn vastgelegde drempelwaarde 2. Naast de regels die vastliggen in hun milieuvergunningen, zijn de 'SEVESO'-ondernemingen ook gebonden aan bijzondere voorwaarden die bedoeld zijn om het personeel te beschermen, deze hebben betrekking op betere veiligheidsvoorschriften voor de installaties en op noodinterventieplannen. De richtlijn SEVESO II vervangt volledig de richtlijn 82/501/EEG van 24 juni 1982 (ook 'SEVESO I' genoemd) door meer bepaald voor het eerst stoffen op te nemen die beschouwd worden als gevaarlijk voor het milieu. De nieuwe voorschriften eigen aan SEVESO II hebben betrekking op de veiligheidsbeheerssystemen, de rampenplannen, de ruimtelijke ordening en de versterking van de bepalingen in verband met de uit te voeren inspecties en de voorlichting van de bevolking. Het aantal betrokken stoffen werd van 180 tot 50 stoffen verminderd, maar werd daarnaast aangevuld met een lijst van verschillende categorieën van stoffen, waardoor in de praktijk de lijst werd uitgebreid. Het vervoer van gevaarlijke stoffen komt in de richtlijn niet ter sprake.

De *exploitant* van een SEVESO-onderneming moet alle mogelijke maatregelen treffen om grote ongevallen te vermijden: hiertoe behoren de aangifte van de gevaarlijke stoffen in kwestie (met inlichtingen die het identificeren en lokaliseren van de gevaarlijke stoffen moeten mogelijk maken) en het intern rampenplan. Voor ondernemingen met een 'hoge drempelwaarde' zijn bovendien ook een veiligheidsrapport verplicht (bewijs dat een preventiebeleid van grote ongevallen en een veiligheidsbeheerssysteem werden ingevoerd), een extern rampenplan en het verstrekken aan de bevoegde instanties van alle elementen die nodig zijn om de veiligheid van de bevolking en de installaties te kunnen garanderen.

Van hun kant moeten de *bevoegde instanties* de betrokken vestigingen identificeren en de doelstellingen voor de preventie van grote ongevallen inschrijven in hun beleid op het vlak van bodembestemming of grondgebruik. Dit houdt in dat zij de inplanting van nieuwe vestigingen en de veranderingen aan bestaande vestigingen moeten controleren, evenals de nieuwe inrichtingswerken rondom bestaande vestigingen (verbindingswegen, woongebieden, enz.). Verder dienen ze er ook op toe te zien dat de veiligheidsrapporten kunnen worden ingekeken door de bevolking en dat deze laatste ook geraadpleegd wordt bij vestigings- of wijzigingsprojecten van SEVESO II-ondernemingen.

In het geval van een zwaar ongeval dient de exploitant de bevoegde instanties op de hoogte te brengen van de omstandigheden van het ongeval, de gevaarlijke stoffen die erbij betrokken zijn, de nodige informatie om de gevolgen van het ongeval voor mens en leefmilieu te kunnen evalueren evenals de getroffen dringende maatregelen.

Omzetting in Belgisch recht van de SEVESO II-richtlijn

De Europese SEVESO-richtlijn dekt een ruime waaier aan domeinen waarvoor in België telkens een andere federale (Tewerkstelling en Arbeid, Binnenlandse Zaken, Economische Zaken) en/of gewestelijke (inspectie, milieu, stedenbouw) openbare instantie bevoegd is (zie bibliografie). Daarom wordt de controle van de SEVESO II-ondernemingen in België geregeld door een samenwerkingsakkoord tussen de federale staat en de drie gewesten (21 juni 1999). Door de wet van 22 mei 2001 werd dit samenwerkingsakkoord bovendien geformaliseerd. Dankzij dit akkoord kon een coherent preventiebeleid worden georganiseerd met betrekking tot de veiligheid van de werknemers, de brandpreventie, de veiligheid van de omwonenden en het leefmilieu. Op die manier kon ook een geïntegreerde controle van de industriële installaties worden georganiseerd.

Wijzigingen van de SEVESO II-richtlijn

Naar aanleiding van het ongeluk in Baia Mare met zijn gevolgen voor het milieu in 2000, de ontploffing van de vuurwerkfabriek in Enschede en de explosie van de AZF-fabriek in Toulouse werd het toepassingsveld van de SEVESO-richtlijn verder uitgebreid door richtlijn 2003/105/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2003.

In de pijplijn

Een omzetting in Belgisch (en Brussels) recht van deze nieuwe SEVESO-richtlijn zal pas mogelijk zijn na de ratificering ervan door de respectieve parlementen. De grootste wijziging zal voortvloeien uit de invoering van een nieuwe classificatie van olieproducten die met de helft verminderd werden (van 5.000 en 50.000 ton naar 2.500 en 25.000 ton). Ook het samenwerkingsakkoord werd ondertussen aangepast en op de bepalingen van de nieuwe richtlijn afgestemd.

Het BIM als belangrijkste gesprekspartner van de SEVESO-ondernemingen in het BHG

De afdeling Vergunningen van het BIM fungeert op het niveau van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest als coördinatiedienst en maakt deel uit van de diensten die in het kader van het samenwerkingsakkoord moeten instaan voor de evaluatie. De afdeling Inspectie van het BIM staat van haar kant mee in voor de geïntegreerde controle van de SEVESO-ondernemingen (voor meer informatie, zie de bibliografie).

Administratieve situatie en inspecties

In 2003 vielen een klein tiental ondernemingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest onder één van de SEVESO-categorieën. Het aantal zgn. SEVESO-ondernemingen varieert in functie van het volume aan gevaarlijke producten die de ondernemingen willen opslaan. Daarnaast evolueert het aantal ook in functie van de evolutie van de wetenschappelijke kennis (over de toxiciteit van bepaalde producten) en de wijzigingen die het classificatiesysteem ondergaat. Zo bijvoorbeeld worden de volgende ondernemingen sinds 2003 niet langer als SEVESO-ondernemingen beschouwd: de vestigingen van Exxon Mobil (ESSO), Electrabel/Sibelga, de '*Compagnie Nationale belge de Parfumerie*' en de '*Chantier de Crésotage de Bruxelles*'.

Tot medio 2006 waren er 6 ondernemingen die onder de zgn. SEVESO-wetgeving ressorteerden, waarvan 2 (Shell en Univar) als SEVESO-ondernemingen met een 'hoge drempelwaarde' beschouwd werden en als dusdanig ook op de SEVESO-website vermeld werden (zie bibliografie). Door de recente ontmanteling van de installaties van Belgian Shell (ondertussen Shell Gas) telt het BHG sinds eind 2006 echter nog maar 5 SEVESO-ondernemingen. Het betreft voornamelijk opslagplaatsen van petroleum (Cotanco 1 en 2, ConocoPhillips-Jet en Total Belgium) die allemaal als SEVESO-ondernemingen met een 'lage drempelwaarde' geklasseerd staan, naast de onderneming UNIVAR, die beschouwd wordt als SEVESO-onderneming met een 'hoge drempelwaarde' omwille van haar opslag van solventen, zuren en sterke basen.

UNIVAR (Kleine eilandstraat 4, groothandel in chemische producten, geklasseerd als SEVESO-onderneming met een 'hoge drempelwaarde'): Haar vergunning werd volledig herzien en haar veiligheidsplan aanvaard, mits de implementatie van een actieplan. Ondertussen wordt ook volop gewerkt aan het externe noodplan van UNIVAR dat door het Comité Burgerveiligheid afgerond zou moeten worden tegen eind 2007 (onder leiding van Mevrouw de Gouverneur van het administratieve arrondissement Brussel-Hoofdstad).

SHELL (Vilvoordse steenweg 140, opslag van propaan- en butaangas in bulk voor de bevoorrading van een vulcentrum voor gasflessen met het oog op de distributie ervan, geklasseerd als SEVESO-onderneming met een 'hoge drempelwaarde'): In de loop van 2003 werd het veiligheidsrapport van SHELL aanvaard. In de loop van 2004 werd een informatiesessie voor de omwonenden georganiseerd in samenwerking met de stad en in de loop van 2005 een evacuatieoefening rond de vestiging door Mevrouw de Gouverneur. In mei 2006 is Belgian Shell (ondertussen Shell Gas) gestopt met haar gasopslag- en -distributieactiviteiten en zijn de werken voor de ontmanteling van de vestiging volop aan de gang.

Conoco Philips-JET (Vilvoordse steenweg 21-31): in januari 2007 werd na een actualisering van de exploitatievoorwaarden de milieuvergunning van deze onderneming (voorheen SECA) tot mei 2022 verlengd. De vestiging ontving ook een aantal aanbevelingen in het kader van een onderzoek naar een mogelijk domino-effect met een aanpalende onderneming voor houtopslag. Die onderneming heeft haar activiteiten ondertussen stopgezet. Naar de toekomst toe zal elke onderneming die zich naast deze SEVESO-onderneming wil komen vestigen, zorgvuldig onder de loep genomen worden.

COTANCO waarvan de 2 vestigingen een SEVESO-statuuut genieten (Kanaaldijk 1-3 en Aastraat 10): Aanpassing van de vergunning in de loop van 2005. Dit dossier werd ook opgevolgd in het kader van een bodemsanering en een algemene 'verbetering' van de exploitatieomstandigheden.

Total Belgium/FinaElf (Vilvoordse steenweg 214): De renovatiewerken aan de site zijn volop aan de gang en dat geldt ook voor het onderzoek naar een eventuele uitbreiding van de vergunning met het oog op de bouw van nieuwe inrichtingen voor de opslag van additieven voor diesel en stookolie.

De SEVESO-ondernemingen worden jaarlijks door de inspectiedienst van het BIM gecontroleerd, waarbij wordt nagegaan of de installaties conform zijn met de vigerende milieuwetgeving en de in de vergunning bepaalde exploitatievoorwaarden (hierin zijn ook alle opmerkingen van de Dienst voor Brandweer en Dringende Medische Hulp opgenomen). Daarnaast krijgen de betrokken bedrijven ook geregeld bezoek van een SEVESO-inspectieteam bestaande uit een inspecteur van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (federale overheid) en een milieu-inspecteur (gewestelijke overheid).

Geen enkel ongeluk meer sinds 2002

De situatie is er ondertussen sterk op verbeterd. Sinds er gezamenlijke inspecties uitgevoerd worden in het kader van voormeld samenwerkingsakkoord, werden er op het vlak van voorzieningen, van maatregelen ter preventie van ongevallen en de beperking van de mogelijke impact ervan (vervanging van kleppen, tanks, inkuipingen, enz.), van personeel (aanwerving van voltijdse preventieadviseurs) en van procedures (interventieplannen) heel wat verbeteringen vastgesteld. Ondertussen beschikken alle SEVESO-ondernemingen ook over een intern noodplan waarin beschreven wordt welke de taken zijn van de interventieteams van de onderneming bij een ongeval, samen met de evacuatie-richtlijnen, de inventarisering van eventuele bezoekers en de oproepnummers.

Domino- en nabijheidseffecten

Omwille van de dichtheid van diverse aanpalende ondernemingen heeft de afdeling Vergunningen zich gebogen over het probleem van het naast elkaar gevestigd zijn van verschillende SEVESO-ondernemingen en van ondernemingen met een potentieel groot brandrisico. De mogelijke impact die deze bedrijven op elkaar zouden kunnen hebben, worden aangeduid met de term domino- en nabijheidseffecten. In 2005 en 2006 werd een studie naar deze domino-effecten uitgevoerd (zie bibliografie). Uit deze studie is gebleken dat enkel de onderneming SHELL voor dergelijke problemen had kunnen zorgen; door de recente ontmanteling van haar installaties is dat gevaar ondertussen geweken. De voormelde studie heeft aan het BIM ook de nodige hulpmiddelen toegespeeld om adviezen te kunnen verstrekken in het kader van de toepassing van art. 125 van het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening (beheersing van de stedenbouwkundige evolutie rond SEVESO-sites).

Na de implementatie van de wijzigingen van SEVESO II

In afwachting van de ratificering van de SEVESO-richtlijn 2003/105/CE op Belgisch niveau werd in 2006 haar implementatie op het terrein alvast voorbereid. Zo werden bijvoorbeeld de exploitatievoorwaarden voor de petroleumsites die onder de richtlijn ressorteren, al aangepast en houdt ook het noodplan voor de UNIVAR-vestiging al rekening met de mogelijke gevolgen van een brand, met name wat het benodigde bluswater betreft. Na de ratificering van de wijzigingen zal het Gewest opnieuw vijf SEVESO-ondernemingen tellen, nl. twee met een zgn. 'hoge drempelwaarde' (Conoco Phillips en UNIVAR) en drie met een zgn. 'lage drempelwaarde' (de ondernemingen Cotanco en Total Belgium).

3.4. De kanaalzone

Het havengebied *an sich* is natuurlijk geen onderneming van het 'SEVESO'-type, maar dat neemt niet weg dat er activiteiten plaatsvinden waarbij gevaarlijke stoffen betrokken zijn. Bovendien treffen we in de haven ook opslagplaatsen aan met niet onbelangrijke hoeveelheden van dergelijke producten. Dat is dan ook de reden waarom het gebied nauwlettend in de gaten gehouden wordt en waarom de Raad van Bestuur van de Haven samen met Mevrouw de Gouverneur de opdracht gaf om een studie naar de veiligheid van de hele zone uit te voeren, een studie die overigens ook door de betrokken diensten van het BIM opgevolgd werd (Haecon, 2002 fase 1).

Een andere studie boog zich over de risico's die de activiteiten in deze zone met zich meebrengen (Haecon, 2002 fase 2). Ze kon 8 'subgebieden' identificeren waaraan een risicocoëfficiënt toegekend werd in functie van de activiteiten die er plaatsvinden en de producten die er opgeslagen en/of gebruikt worden. Deze 'risicocoëfficiënt' werd uitgedrukt aan de hand van een cijfer gaande van 1 (erg laag risico) tot 5 (erg hoog

risico). Er werd ook rekening gehouden met het zgn. 'domino-effect' dat bepaalde risico's exponentieel zou kunnen doen toenemen waardoor een simpel incident in een grote ramp zou kunnen veranderen.

In het eerste kwartaal van 2003 waren 235 ondernemingen opgelijst. De controle van de ondernemingen in en rond het havengebied wordt georganiseerd in functie van het risicoprofiel en de geografische situatie van elke onderneming. Het actieplan loopt over 4 jaar. Uit de controles blijkt dat vele ondernemingen niet meer in orde zijn met hun milieuvergunning. Deze worden bijgevolg bijgewerkt en er wordt toegezien op de toepassing van de nieuwe uitbatingvoorwaarden. Het toezicht wordt verdergezet tot de onderneming volledig conform is met de voorschriften.

Eind 2003 werd gestart met het controleren van alle ondernemingen met een risicocoëfficiënt van 5 of meer (76 in totaal). In 2004 en 2005 werden ook de ondernemingen met een risicocoëfficiënt van 4 geïnspecteerd. In de loop van 2006 was het ten slotte de beurt aan de ondernemingen met een lager risicoprofiel, deze controles zullen nog enkele jaren in beslag nemen. Ondertussen is men ook volop bezig met een actualisering van de administratieve gegevens van de ondernemingen in de havenzone.

3.5. De ondernemingen die onderworpen zijn aan de VOS-richtlijn

De VOS of 'vluchtige organische stoffen' dragen bij tot de luchtvervuiling op twee manieren: zij komen tussen in de vorming van ozon in de lage atmosfeer ('slechte ozon') en zij tasten de stratosferische ozonlaag aan ('goede ozon') die ons tegen de UV-stralen van de zon beschermt.

De Europese richtlijn 94/63/CE betreffende de beheersing van de VOS-emissies die het gevolg zijn van de opslag van benzine en zijn distributie vanuit terminals naar benzinstations werd in Brussels recht omgezet door het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 10/10/1996 tot vaststelling van de exploitatievoorwaarden bij de opslag van benzine en bij de verdeling ervan en het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 21/01/1999 tot vaststelling van de uitbatingvoorwaarden voor benzinstations.

De Europese richtlijn 1999/13/EG betreffende de vermindering van VOS-emissies die het gevolg zijn van het gebruik van organische oplosmiddelen in bepaalde activiteiten en installaties, heeft dan weer tot doel om de directe en indirecte effecten van de VOS-emissies in het leefmilieu en op de menselijke gezondheid te voorkomen of te verminderen, door voor deze stoffen bepaalde emissiegrenzen vast te leggen en door aan industriële installaties die organische oplosmiddelen gebruiken, bepaalde exploitatievoorwaarden op te leggen.

Deze richtlijn bevat emissiedrempelwaarden voor twintig industriële activiteiten (zie verder) en promoot de vervanging van voor mens en milieu schadelijke solventen door minder schadelijke producten (met name, producten die arm zijn aan solventen of vervangingsproducten). Als vertrekpunt neemt de richtlijn de jaarlijkse input aan solventen voor een bepaalde activiteit. Als deze jaarlijkse input hoger ligt dan een bepaalde drempel, valt de onderneming binnen het toepassingsveld van de richtlijn. Voor het bijhouden van de boekhouding van de oplosmiddelen vraagt de richtlijn dat een register van het verbruik zou worden bijgehouden.

De implementatie van richtlijn 1999/13/EG in het BHG :

Het BIM heeft zich samen met de betrokken sectoren gebogen over de VOS-richtlijn. Deze denkoefening wou focussen op preventieve oplossingen (keuze van andere solventen, beter beheer, keuze van procédés waarvoor weinig solventen nodig zijn) in plaats van curatieve 'end of pipe'-oplossingen (zuivering, naverbranding, ...). Na een eerste omzetting in 2001 (BS 04/12/2001) werden in 2003 een tiental wijzigingsbesluiten (Besluiten van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering) goedgekeurd, waarin de exploitatievoorwaarden voor de door de VOS-richtlijn geïmpliceerde sectoren bepaald werden (zie de bijlage 1 van voorliggend verslag). Wij vestigen meer bepaald de aandacht op:

- Het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 15/05/2003 tot vaststelling van de exploitatievoorwaarden voor bepaalde installaties voor het overspuiten van voertuigen of voertuigonderdelen die gebruik maken van oplosmiddelen;

- Het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 3/07/2003 inzake de beperking van de emissie van vluchtige organische stoffen in installaties voor de vervaardiging van vernis, lak, verf, inkt en pigmenten die gebruik maken van oplosmiddelen;
- Het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 3/07/2003 inzake de beperking van de emissie van vluchtige organische stoffen in installaties voor oppervlaktereiniging;
- Het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 3/07/2003 inzake de beperking van de emissie van vluchtige organische stoffen bij bepaalde drukactiviteiten of bepaalde werkzaamheden van de grafische industrie zoals lakken en op film zetten;
- Het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 3/07/2003 inzake de beperking van de emissie van vluchtige organische stoffen bij bepaalde installaties in de voertuigcoatingindustrie die gebruik maken van oplosmiddelen..

Richtlijn 2004/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 april 2004 inzake de beperking van VOS-emissies die het gevolg zijn van het gebruik van organische oplosmiddelen in bepaalde verven en vernissen en producten voor het overspuiten van voertuigen, impliceert een wijziging van het Brussels Besluit.

In de pijplijn op 31/12/2006: Ontwerp van Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering 'tot vaststelling van de exploitatievoorwaarden voor bepaalde installaties voor het overspuiten van voertuigen of voertuigonderdelen die gebruik maken van oplosmiddelen'. Het ontwerp dat met de betrokken federaties werd besproken, zal richtlijn 2004/42/EG in Brussels recht omzetten en tegelijk het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 15/05/2003 wijzigen.

Meer informatie over de VOS-sectoren in het BHG staat op de website van het BIM.

De VOS-wetgeving heeft voornamelijk betrekking op KMO's en KMI's die verspreid zijn over de stad

Tal van door de VOS-richtlijn gereguleerde activiteiten hebben betrekking op ondernemingen die actief zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De betrokken bedrijven zijn onder meer droogkuisbedrijven, drukkerijen (alle dragers) en ondernemingen die actief zijn op het vlak van automobielconstructie, het herstellen van voertuigen en het drenken van hout. Andere gereguleerde toepassingen zoals het reinigen van oppervlakken met behulp van oplosmiddelen, belangen meerdere sectoren aan.

Eind 2005 werd het aantal ondernemingen dat in het BHG valt onder de VOS-reglementering, geraamd op zo'n 800, met name:

400 carrosseriebedrijven (zie verder in dit hoofdstuk het onderwerp 'afgedankte voertuigen')

200 droogkuisbedrijven

200 benzinstations (zonder de private tankstations die diesel verdelen)

7 ondernemingen die belangrijke hoeveelheden solventen en specifieke productieprocedures gebruiken.

Om economische redenen daalde ondertussen het aantal benzinstations (zie verder in dit hoofdstuk het onderwerp 'benzinstations').

Een studie maakte in 1996 een schatting van de VOS-emissies door de verschillende sectoren (zie website van het BIM). Hoewel elk van deze sectoren maar een klein percentage voorstelt van de emissies op gewestelijk niveau, is de opvolging ervan niettemin onontbeerlijk, gezien de inplanting van deze ondernemingen in het Brussels stedelijk weefsel en gezien de gezondheidsimpact van de uitgestoten pollutanten. De emissies zelf zeggen nog niks over de daadwerkelijke blootstelling van een persoon aan een bepaalde pollutant, aangezien deze in belangrijke mate wordt bepaald door de duur van de blootstelling en de afstand tot de emissiebron.

Controles en informatie aan de exploitanten

De VOS-richtlijn trad op 1 januari 2002 onmiddellijk in werking voor nieuwe installaties. Voor bestaande installaties hadden de exploitanten de tijd tot 31/10/2005 (tussentijdse fase) en uiterlijk 31 oktober 2007

(eindfase) om zich in regel te stellen. Zoals vereist door het besluit 2002/529/EG van de Commissie (27/06/2002) stelde het BIM een verslag op voor de periode 2003/2004 (te raadplegen op de website van het Instituut).

De sectorale acties m.b.t. de toepassing van de VOS-richtlijn vergden een aanpassing van de bestaande milieuvergunningen op het vlak van procédés, uitrustingen enz. en de invoering van nieuwe procedures. Voor elke sector werd een aangepaste follow-up op punt gesteld:

In het geval van de carrosseriebedrijven werd geopteerd voor het verplichten van producten met een laag gehalte aan oplosmiddelen, eerder dan voor het beperken van de uitstoot.

In de droogkuissector wordt gebruik gemaakt van de technologie van luchtdichte toestellen, desalniettemin ziet het er naar uit dat het verplicht bijhouden van een solventenregister moeilijk haalbaar zal zijn.

In de benzinestations worden de voorschriften van 'stage I' nageleefd. Er worden vorderingen gemaakt op het vlak van het zich conformeren aan de voorschriften van 'stage II'. De parken met opslagtanks zijn dan weer alle conform met de voorschriften van stage I en II.

De verplichte 'aanpassing' die aan de verschillende sectoren opgelegd wordt, gaat overigens gepaard met groots opgevatte informatiecampagnes via verschillende kanalen:

In samenwerking met het Brussels Agentschap voor de Onderneming gebeurden mailings voor de sectoren van de carrosseriewerkplaatsen en de drukkerijen;

In samenwerking met de beroepsfederaties Febelgra en Fetra van de drukkerijen, werd een folder verspreid die de digitale handleiding samenvat die kan geraadpleegd worden op de website van het BIM. Deze handleiding beschrijft in detail de milieuvragen per thema en per drukprocédé.

Er worden geregeld artikels gepubliceerd voor de uitbaters in het *Informatiebulletin Ondernemingen & Leefmilieu*.

De internetsite van het BIM verschaft een gedetailleerde en geïntegreerde informatie (die alle milieudomeinen belicht) voor de benzinestations, de carrosserieondernemingen, de drukkerijen en de werkplaatsen voor houtbewerking. Voor de droogkuisbedrijven wordt o.a. aan de hand van praktische voorbeelden uitgelegd, op welke manier de exploitant het solventenregister up-to-date dient te houden.

Er worden voor bepaalde sectoren informatieavonden georganiseerd en vergaderingen met de betrokken federaties.

Folder over 'carrosserieactiviteiten' bestemd voor het grote publiek.

Deze informatie-/bewustmakingsinspanningen ten opzichte van de betrokken ondernemingen dienen echter onverminderd voortgezet te worden om:

De gegevens te kunnen verzamelen die onontbeerlijk zijn voor de volgende 'reporting'.

In 2007 in alle betrokken sectoren de doelstellingen (de zgn. 'doelemissies') te kunnen halen van de Richtlijn 1999/13/EG.

De sector van de carrosseriebedrijven te kunnen inlichten, zodra het wijzigingsbesluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering gepubliceerd wordt.

3.6. Benzinestations

Het grootste gezondheidsprobleem dat verband houdt met benzinestations heeft alles te maken met de aanwezigheid van vluchtige organische stoffen (VOS) die we voornamelijk in benzine aantreffen. De concentraties van deze stoffen in de omgevingslucht zijn dan ook erg hoog in de buurt van grote verkeerswegen en benzinestations.

Naast de milieuvergunning is in Brussel ook een specifieke wetgeving in verband met benzinestations van kracht:

- Richtlijn 94/63/EG van het Europees Parlement en de Raad van 20 december 1994 betreffende de beheersing van de VOS-emissies die het gevolg zijn van de opslag van benzine en de distributie van benzine vanaf terminals naar benzinestations;

- Het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 10 oktober 1996 tot vaststelling van de exploitatievoorwaarden bij de opslag van benzine en bij de verdeling ervan (Belgisch Staatsblad van 24/12/1996);
- Het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 21 januari 1999 tot vaststelling van de uitbatingvoorwaarden voor benzinstations (Belgisch Staatsblad van 24/03/1999).

Europese richtlijn 94/63/EG

Zij werd omgezet in Brussels recht door het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijk Regering van 10 oktober 1996. Om de uitwasemingen van vluchtige organische stoffen te beperken, is het verplicht om de dampen terug te winnen wanneer de tanks van benzinstations worden bijgevoerd. De dampen worden door de tankwagens teruggenomen en vervolgens geregenereerd in de 'dampterugwinningseenheden' die op de terminals geïnstalleerd dienen te worden. Dit wordt gewoonlijk het 'Stage I'-systeem genoemd. Dit systeem zou atmosferische emissies die het gevolg zijn van de levering van benzine, met 95 % moeten verminderen. De reglementering in kwestie geldt voor alle benzinstations. Voor de bestaande benzinstations gebeurde de toepassing van het Brusselse besluit ter zake echter stapsgewijs (tot 2004), het werd afhankelijk gemaakt van het debiet van het benzinstation en van het feit of het station al dan niet onder een gebouw gevestigd was.

Het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 21 januari 1999 tot vaststelling van de uitbatingvoorwaarden voor benzinstations draagt eveneens bij tot het garanderen van een harmonieuze integratie van deze ondernemingen in het Brussels stedelijk weefsel. De toepassing van de hierin bepaalde uitbatingvoorwaarden moet ervoor zorgen dat iedereen van een veilig en gecontroleerd leefmilieu kan genieten, zelfs in de buurt van benzinstations. Het maakt dampterugwinning namelijk ook verplicht wanneer wagens tanken. Dat is het zogenaamde 'Stage II'-systeem, een systeem dat de atmosferische emissies die vrijkomen bij het voltanken van wagens, met 75 % zou moeten verminderen. Ook hier werd een overgangperiode voorzien en dat ditmaal niet alleen in functie van het debiet van het station en het feit of het al dan niet onder een gebouw ligt, maar ook in functie van de ouderdom en het soort tank. De uiterste termijnen voor het 'Stage II'-systeem situeren zich in 2007. Sinds 24 maart 2002 zijn benzinstations met pompen op het trottoir al wel verboden.

Andere verbeteringen die in het besluit van 21 januari 1999 voorzien werden, hebben dan weer te maken met bodemvervuiling (zie het hoofdstuk "Preventie en beheer van risico's die verband houden met de bodemverontreiniging").

3.7. Zwembaden

Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 10 oktober 2002 tot vaststelling van de exploitatievoorwaarden voor zwembaden (BS van 08 november 2002).

Afgezien van de risico's verbonden aan de inhalering van chloraminen en andere chloorproducten, werden door dit besluit ook regels opgelegd om het risico op besmetting met *Legionella pneumophila* te beperken. Het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering in verband met zwembaden bevat weliswaar geen normen in verband met maximumconcentraties, maar gebruikt de normen die in Frankrijk gelden als referentiewaarden voor het BHG (zie het hoofdstuk "Gezondheid en leefmilieu").

In het kader van de chloramine- en legionellaproblematiek werden de milieuvergunningen van de Brusselse zwembaden herzien en werden de uitbatingen onderworpen aan een grondige inspectie. Dankzij deze acties is de toestand in de Brusselse zwembaden nu gezond.

Opvolging van de chemische en fysische parameters

In 2002 waren er ongeveer 80 zwembaden aanbelangd, waarvan een twintigtal met een bassinoppervlakte van meer dan 200 m². De aanpassing van alle betrokken zwembaden (waaronder verschillende openbare) aan de vigerende reglementering vergde weliswaar wat tijd, gezien de aanzienlijke middelen die hiervoor nodig waren (ondanks de voorziene subsidies). Toen in 2006 de water- en luchtkwaliteit gecontroleerd werd van de 50 zwembaden die het Gewest toen nog rijk was, bleken nagenoeg alle zwembaden in orde te zijn.

Door de nauwgezette opvolging van de resultaten van de maandelijkse water- en luchtanalyses namen tal van exploitanten de beslissing om hun waterbehandelingsinstallaties en ventilatiesystemen aan te passen of te

vervangen, teneinde aan de opgelegde kwaliteitsnormen te kunnen voldoen. Hierdoor werden bij het BIM talrijke vergunningsaanvragen ingediend voor alternatieve of aanvullende chloorsystemen. Dat wijst op de bereidheid van de sector om de risico's en hinder die het gebruik van chloor in zwembaden met zich meebrengt, te beperken.

Opvolging van de bacteriologische parameters

In het begin van 2004 werd ook een onderzoek gestart naar de besmetting van sanitaire leidingen met de bacterie *Legionella pneumophila*. Naar aanleiding van de resultaten van dit onderzoek werden tal van ingebrekestellingen of waarschuwingen gestuurd naar exploitanten van inrichtingen waar een besmettingsgraad werd vastgesteld die boven de referentiewaarden lag. In de loop van de periode 2004-2005 werden verschillende milieuvergunningen van zwembaden aangepast om de exploitatievoorwaarden van het "zwembaden"-besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering erin te integreren. Deze nieuwe voorwaarden omhelzen de verplichte uitwerking van een beheersplan in het geval er zich een aanzienlijke besmetting van het water van de sanitaire leidingen mocht voordoen met de bacterie *Legionella pneumophila*.

De getroffen maatregelen hebben ondertussen geleid tot een betere kennis van de problematiek bij de exploitanten en een beter beheer van de sanitaire leidingen.

Informatie ten aanzien van de sector

Er werd een folder samengesteld die de exploitanten bewust moest maken van de problemen die legionellose veroorzaken en de maatregelen die getroffen kunnen worden om het risico op besmetting te beperken. Deze folder werd verstuurd naar alle exploitanten van inrichtingen met een potentieel besmettingsgevaar en met name naar alle exploitanten van zwembaden. Ter aanvulling van de publicatie werd een 'legionellose'-rubriek toegevoegd aan de website van het BIM, die ook expliciet wordt vermeld in de folder.

3.8. GGO's en pathogene organismen

De inrichtingen die actief zijn op het vlak van genetisch gewijzigde micro-organismen (GGM's), genetisch gewijzigde organismen (GGO's) of pathogene organismen zouden bij een kunstmatige verspreiding van de organismen in kwestie een impact op de mens (gezondheid) en de fauna en flora kunnen hebben, meer bepaald op het vlak van de biodiversiteit.

Op (Europees) communautair niveau is er sinds het begin van de jaren 1990 een wetgeving van kracht inzake genetisch gemodificeerde organismen (GGO). Het Gewest valt voornamelijk onder de toepassing van richtlijn 90/219/EEG die gewijzigd werd door richtlijn 98/81/EG van 26 oktober 1998 en die het ingeperkte gebruik van genetisch gemodificeerde micro-organismen in laboratoria en industriële faciliteiten regelt. In het Brussels Gewest zijn er immers geen gevallen van doelbewuste introductie van GGO's in het leefmilieu.

In de praktijk wordt het beheer van de bioveiligheid - dat afhangt van de federale en gewestelijke niveaus - geregeld door het samenwerkingsakkoord van 25/04/97 betreffende de administratieve en wetenschappelijke coördinatie op het vlak van bioveiligheid.

Het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 08/11/2001, gepubliceerd op 26/02/2002, werd uitgebreid tot de al dan niet genetisch gemodificeerde pathogene organismen. Het besluit in kwestie definieert zowel de administratieve vergunningsprocedures als de technische voorschriften die door de gebruikers in een ingeperkte ruimte gerespecteerd dienen te worden. Ongeacht het gebruik waarvoor de GGO's bestemd zijn, wordt er op het ogenblik van de vergunning een evaluatie gemaakt -geval per geval - van de risico's van de betrokken GGO's voor de gezondheid van mens, dier en milieu, en gekeken naar de adviezen van deskundigen ter zake. Het besluit van 23/03/1994 betreffende het afval afkomstig van de gezondheidszorg is eveneens van toepassing op de GGO's en pathogene organismen.

Door het voormeld samenwerkingsakkoord werd een 'bioveiligheidsraad' ingevoerd, deze telt in het totaal 24 leden, waarvan 12 effectieve. De bioveiligheidsraad vertegenwoordigt de wetenschappelijke kringen en de bevoegde administraties uit de 3 Gewesten en baseert zich op het werk van 4 groepen van wetenschappers die onderlegd zijn in verschillende domeinen. De raad formuleert ook adviezen over dossiers die verband houden met een doelbewuste introductie van GGO's in het leefmilieu. De

bioveiligheidsdossiers worden parallel beheerd door de bevoegde instanties en door de SBB, de 'Sectie Biotechnologie en Bioveiligheid' van het Wetenschappelijk Instituut voor Volksgezondheid.

De SBB is overigens niet alleen belast met het formuleren van wetenschappelijke adviezen over dergelijke dossiers, maar verzorgt ook het secretariaatswerk van de Bioveiligheidsraad en van de Belgische delegatie bij internationale missies en vergaderingen van de Europese Comit es.

De nood- en interventieplannen ter zake ressorteren onder het Koninklijk Besluit van 16/02/2006 (BS 15/03/2006).

In de pijplijn:

Er is nood aan een wijziging van het besluit van 23/03/1994 betreffende het afval afkomstig van activiteiten uit de gezondheidszorg voor de ingeperkte toepassingen van GGO's en/of pathogenen.

Vergunningen voor een ingeperkt gebruik van GGO's en pathogenen

Het Gewest wordt uitsluitend geconfronteerd met het ingeperkt gebruik van GGO's, meer bepaald in laboratoria of bij medische behandelingen. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dienen die ingeperkte manipulaties louter voor onderzoeks- of therapeutische doeleinden.

Het BIM is op twee niveaus actief op het vlak van risicopreventie bij het gebruik van GGO's en pathogenen:

De milieuvergunning die de voorwaarden bepaalt voor de laboratoria waar deze organismen gebruikt worden.

De gebruiksvergunning waarin de specifieke verrichting wordt vermeld die gebruik maakt van de GGO's en die eveneens de specifieke inperkingsmaatregelen voorschrijft voor de betrokken lokalen. Deze vergunning is dus beperkt in de tijd en tot een welomschreven gebruik. Voor elke nieuwe verrichting/manipulatie moet een nieuwe aanvraag ingediend worden.

Dit dubbel vergunningssysteem heeft zijn nut, omdat beide vergunningen complementair zijn. De duur en de omvang van elk onderzoek worden aangepast aan het soort aanvraag (eerste gebruik of het zoveelste, vereist veiligheidsniveau, enz.). Het beheer van dit soort dossiers is ondertussen niet meer nieuw en maakt deel uit van de preventieve maatregelen die getroffen worden om mogelijke hinder vanwege de ingedeelde inrichtingen te voorkomen. Uit het ontbreken van enig ongeval of incident blijkt dat de inspecties wel degelijk vruchten afwerpen.

Controle van de laboratoria door de divisie Inspectie van het BIM

De behandelde dossiers hebben in het merendeel van de gevallen met universiteiten, officiële onderzoekscentra en grote universitaire ziekenhuizen te maken. Bovendien worden er bij het BIM steeds vaker informatie- en regularisatieaanvragen ingediend.

Zo werden er in 2003 20 dossiers voor in totaal 55 verrichtingen ingediend. In 2004 waren dat er 21, waarbij elk dossier sloeg op meerdere verrichtingen. In 2005 waren de ingediende dossiers goed voor 107 verrichtingen. Voor de eerste keer werd de dienst Vergunningen ook met 2 beroepen geconfronteerd. In beide gevallen was de reden voor het beroep de weigering van de exploitanten om tegelijkertijd in te staan voor de inactivering van het afval en voor de inzameling ervan door erkende inzamelaars van gevaarlijk afval. Aangezien het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 08/11/2001 op ontoereikende manier stipuleert, op welke manier moet worden omgegaan met het afval van ingeperkte handelingen, heeft het BIM een voorstel ingediend tot wijziging van het besluit van 1994 betreffende het afval afkomstig van activiteiten uit de gezondheidszorg (zie het hoofdstuk "Afval").

In functie van het risico wordt er een onderscheid gemaakt tussen 4 niveaus van laboratoria, nl. van L4 (hoog risico) tot L1 (laag risico). De laboratoria van het type L3 (het hoogste risico dat voorkomt op het grondgebied van het Gewest) werden alle onderworpen aan een herziening van hun milieuvergunning en aan een grondige inspectie.

In 2003 controleerde het BIM eveneens de aanwezigheid van wilde poliovirussen en/of (potentieel) besmet materiaal in 3 laboratoria. Deze actie sloot aan bij het wereldwijde actieprogramma van de Wereldgezondheidsorganisatie om wilde poliovirussen in laboratoria in te perken. De WGO wil de voorraden van het poliovirus overigens zo klein mogelijk houden.

Informatie aan de sector

Meer informatie over dit onderwerp vindt u op de website van het BIM, waarvan de rubriek 'Bioveiligheid' in de loop van 2006 volledig vernieuwd werd.

3.9. Werven voor asbestverwijdering

Het Koninklijk Besluit van 23/10/2001 tot beperking van het op de markt brengen, de vervaardiging en het gebruik van asbest verbiedt het gebruik van de stof als isolatiemateriaal of als materiaal voor andere doeleinden. Sinds 1 januari 2005 geldt in België bovendien een totaal verbod op het gebruik van en de handel in asbest en producten die asbest bevatten. Dat neemt echter niet weg dat in ons leefmilieu nog aanzienlijke hoeveelheden van deze producten voorkomen, vooral als materiaal om de structuur van bepaalde gebouwen mee te beschermen of als isolatiemateriaal. Bij de verwijdering van asbest is het risico bovendien groot dat de stof zich in het milieu verspreid: Zo kan er tijdens werken asbest in de lucht terecht komen of kan asbesthoudend afval op een verkeerde manier verwijderd worden, met alle gevolgen van dien. Overigens moeten ondernemingen die zgn. 'broos' asbest willen verwijderen, erkend zijn door het Ministerie van Werkgelegenheid en Arbeid. Asbesthoudend afval, verbrokkeld of gebonden, geldt in elk geval als gevaarlijk afval en moet bijgevolg opgehaald worden door een inzamelaar, die specifiek voor dit type van afval werd erkend door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beschikt zelf niet over een centrum voor de definitieve verwijdering van asbestafval.

Het BIM heeft zelf niet de bevoegdheid om uit een gebouw asbest te doen verwijderen of te isoleren, behalve wanneer een gedetailleerde risico-analyse ontegensprekelijk kon aantonen dat er een gevaar is voor de volksgezondheid. Bij sloopwerken en telkens wanneer er bij renovatiewerken asbest vrijkomt, is de verwijdering ervan nochtans verplicht. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn de werven voor asbestverwijdering sinds 1993 onderworpen aan een (tijdelijke) milieuvergunning en werd in 2001 nog een besluit goedgekeurd dat de exploitatievoorwaarden bepaalt die nageleefd dienen te worden bij de verwijdering en inkapseling van asbest in gebouwen of kunstwerken (Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 23/05/2001). In het Vlaams Gewest gelden ter zake alleen de voorschriften van het ARAB (Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming). In het Waals Gewest werd in 2003 een wetgeving goedgekeurd die vergelijkbaar is met die van het Brussels Gewest.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn er verwijderingswerken waarvoor geen enkele administratieve formaliteit vervuld hoeft te worden, deze zijn per definitie beperkt tot noodgevallen of situaties waarvoor slechts een beperkte interventie nodig is. Andere werven 'van geringe omvang' zijn, volgens bepaalde criteria (duur, type asbest, te verwijderen hoeveelheid asbest en verwijderingsmethode) enkel onderworpen aan een voorafgaande aangifte (klasse 3). Deze wordt afgeleverd door de gemeenten die de betrokken werken ook als enige opvolgen. Tijdelijke milieuvergunningen van klasse 1B worden hetzij door de gemeente afgeleverd (als de aanvrager een privépersoon is), hetzij door het BIM (als de aanvrager een openbare instelling is). Dat neemt echter niet weg dat het BIM een advies formuleert (dat overeenstemt met een volledige analyse) over elke aanvraag tot de uitvoering van werken van beperkte duur waarvoor door de gemeente een vergunning afgeleverd wordt.

Om de correcte naleving van de afgeleverde vergunningen te controleren en erop toe te zien dat het asbestafval wel degelijk toevertrouwd wordt aan erkende inzamelaars van gevaarlijk afval en in erkende verwerkingscentra terechtkomt. De gegevens over asbestafval die de inspecteurs krijgen op het einde van een vergunde werf, worden vergeleken met de verklaringen die de beheerders van gevaarlijk afval in het kader van hun erkenning aan het BIM dienen te bezorgen.

In de pijplijn :

Zie hierna 'Lopende wetgevende initiatieven'

Meer informatie over dit onderwerp staat op de website van het BIM (documentatiecentrum > factsheets), waar uitgelegd wordt wat asbest nu juist is, welke de meest voorkomende toepassingen zijn in het Gewest, welke gevolgen het heeft voor de gezondheid, welke wetteksten er ter zake van kracht zijn, welke de veiligheidsvoorschriften zijn voor personen en werknemers, hoe er op dergelijke werven concreet tewerk wordt gegaan, enz.

Lopende wetgevende initiatieven

Een niet onbelangrijk aandeel van de milieuvergunningen voor asbestwerven wordt afgeleverd door de gemeenten. De verdeling van de dossiers over het gemeentelijk en gewestelijk niveau blijft ondertussen voor problemen zorgen, ondanks de opleiding van de gemeenteambtenaren, de verspreiding van een technisch vademecum (2005) en alle informatie op de website van het BIM. Omdat er nood is aan een uniforme aanpak, zal de aflevering van milieuvergunningen opnieuw gecentraliseerd worden. De hierna opgesomde initiatieven moeten dan ook in die context worden bekeken:

Ontwerp van besluit betreffende de werven voor de verwijdering van asbest en tot herroeping van het besluit van 2001 door de invoering van nieuwe regels (bijlage die de minimuminhoud van een asbestinventaris beschrijft + bijlage "addendum bij het formulier voor tijdelijke inrichtingen van klasse 2");

Voorontwerp tot wijziging van de ordonnantie betreffende de milieuvergunning waardoor het BIM de enige instantie zou worden die vergunningen mag afleveren voor de uitvoering van asbestverwijdering, met weliswaar een adviesrecht voor de gemeenten ten overstaan van de dossiers in kwestie;

Voorstel (daterend van 2004) inzake de terugnamemodaliteiten voor asbestafval van particulieren. Meer informatie over deze afvalstroom in het hoofdstuk Afval, §3.5.2 en 4.7.3.

Controle van de werven

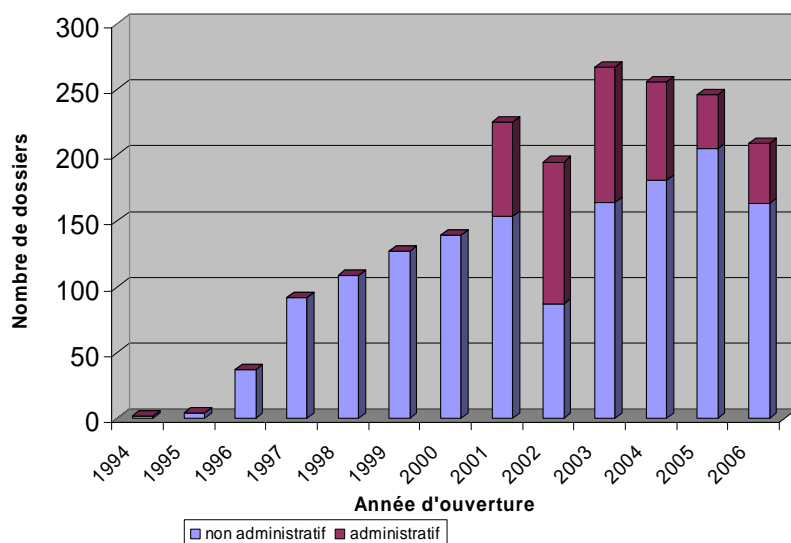
Ondernemingen hebben tegenwoordig steeds meer oog voor dit aspect van de milieu- en gezondheidsbescherming. Steeds vaker weigeren slopers en aannemers om met de werken te beginnen, als hen niet elke garantie gegeven werd dat asbest volledig ontbreekt. Toch blijft waakzaamheid geboden: vele mensen weten immers nog altijd niet wat asbest nu juist is of waarvoor het gebruikt werd en onderschatten daardoor de risico's. Bovendien kunnen asbestverwijderingswerken handenvol geld kosten en de bouwerven aanzienlijk vertragen. Ten slotte gebeurt wel vaker dat asbest ontdekt wordt op plaatsen waar men het allerminst verwacht.

Een aantal sites in het BHG doen dienst voor pilootprojecten die zoeken hoe het beheer van gevaarlijk bouwafval kan verbeterd worden (zie het project IRMA in het hoofdstuk "Afval", § 4.2.2).

Dankzij het intensieve toezicht (administratief of ter plaatse) op alle asbestverwijderingswerven verlopen deze over het algemeen volgens het boekje.

Figuur 3. Evolutie van het aantal asbestverwijderingswerven tijdens de periode 1994-2006

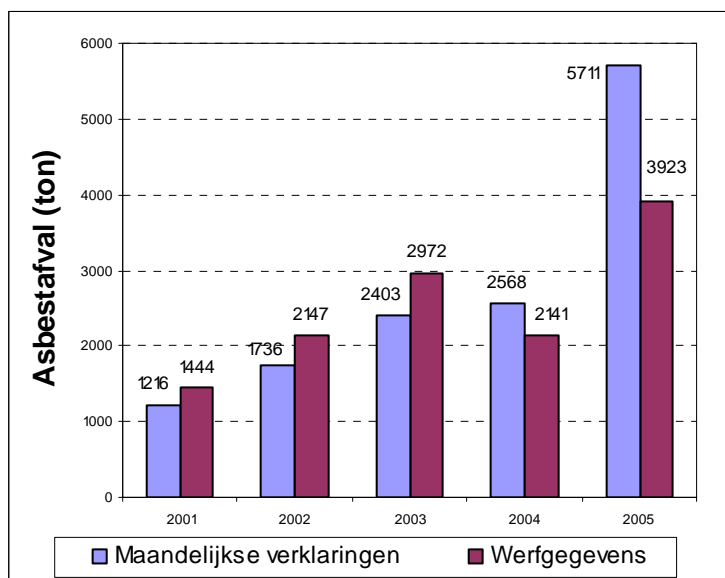
(x-as vermeldt het jaar waarin een dossier werd geopend; y-as geeft het aantal dossiers: rood = zuiver administratief opgevolgde dossiers - blauw = niet-administratieve dossiers)

Bron : BIM

Bovenstaande grafiek toont het aantal dossiers dat door de gemeenten en het BIM behandeld werd sinds 1994. Na een teruggang in 2002 werd opnieuw een stijging genoteerd van het aantal dossiers. Ongeveer 50% van alle 'asbest'dossiers hebben betrekking op publieke gebouwen. De inspanning die de openbare instanties leveren m.b.t. het asbestbeheer, een kostelijke zaak overigens, is opmerkelijk. Er zijn nagenoeg geen vergunningsdossiers die te maken hebben met asbestverwijdering in gebouwen van particulieren.

Figuur 4. Hoeveelheid asbestafval: vergelijking tussen de maandelijkse aangiften van de erkende inzamelaars en de verklaringen van de producenten

Bron : BIM, afdeling Inspectie, jaarverslag 2006

In 2005 is de stijging in de hoeveelheid geproduceerd afval wel erg opvallend. Dat had alles te maken met de grote asbestverwijderingswerf in de Financietoren (goed voor 1.783 ton asbestafval in 2005).

Het hoofdstuk "Afval" (§ 4.7.3) gaat dieper in op de problematiek van het asbestafval (hoeveelheden, samenstelling, enz.)

3.10. Versleten en afgedankte voertuigen: ontmanteling, vernietiging, verkoop

Brussel is een draaischijf van de handel in tweedehandsvoertuigen en onderdelen. Dergelijke ondernemingen zijn vaak geconcentreerd in wijken waar handeltjes in allerlei worden opgezet en die getuigen van weinig respect voor het milieu. Afgedankte voertuigen kunnen een aanzienlijke, negatieve impact op het leefmilieu hebben:

- wijken die overspoeld worden door ondernemingen in afgedankte voertuigen, met tot gevolg een verloederding van de gebouwen, een verzadiging van de openbare weg met voertuigtransporten en de onveiligheid die met de ontwikkeling van illegale netwerken gepaard gaat;
- bodemvervuiling door de oliën en andere vloeistoffen die op illegale wijze ververst worden.
- brandgevaar door de vaak slecht georganiseerde opslag van voertuigen en onderdelen.

Dat verklaart dan ook deels de overvloedige regelgeving ten opzichte van de sector:

Richtlijn 2000/53/EG betreffende het beheer van afgedankte voertuigen en aanverwante beschikkingen:

- Beschikking 2001/753/EG inzake een vragenlijst voor de lidstaten over de tenuitvoerlegging van Richtlijn 2000/53/EG;
- Beschikking 2002/151/EG inzake minimumeisen voor het certificaat van vernietiging;
- Beschikking 2002/525/EG tot wijziging van bijlage II van Richtlijn 2000/53/CE betreffende gevaarlijke materialen en stoffen die zijn vrijgesteld van een gebruikverbod;

- Beschikkingen 2005/63/EG, 2005/437/EG, 2005/438/EG, 2005/673/EG tot wijziging van bijlage II van Richtlijn 2000/53/EG.

Het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 18 juli 2002 tot invoering van een terugnameplicht voor sommige afvalstoffen met het oog op hun nuttige toepassing of hun verwijdering;

Het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 15 april 2004 betreffende het beheer van afgedankte voertuigen dat enerzijds de voormelde richtlijn omzet en anderzijds het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 6 september 2001 herroept betreffende de erkenning van exploitanten van verwijderingscentra voor afgedankte voertuigen die ertoe gemachtigd zijn een vernietigingsattest af te geven en betreffende de exploitatievoorwaarden van die centra.

Overeenkomst van 19 april 2004 met FEBIAC ter vervanging van de overeenkomst van 30 maart 1999 voor de organisatie van het beheer van afgedankte voertuigen.

In de pijplijn

Ten gevolge van de ingebrekestelling van het Koninkrijk België door de Europese Commissie in 2005 wegens een inadequate omzetting van bepaalde artikelen en bijlagen van Richtlijn 2000/53/EG, werd een wijziging uitgewerkt van het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 15 april 2004 betreffende het beheer van afgedankte voertuigen. In de loop van de tweede helft van 2005 werd dit voorstel verdedigd voor de Raad voor het Leefmilieu en voorgesteld tegelijk met het antwoord aan de Commissie.

3.10.1. Sociaaleconomische context

De sector van de tweedehands voertuigen is een belangrijke sector in het BHG, vooral qua export, maar ook op het vlak van de aan- en verkoop.

Hoewel het beheer van afgedankte voertuigen op het niveau van de netwerken die instaan voor de verdeling en verkoop van voertuigen goed gereguleerd is, toonde de praktijk aan dat de sector van de kleine ontmantelingsondernemingen, uitvoerders, enz. vrij ondoorzichtig blijft. Uit een onderzoek dat op vraag van het BIM uitgevoerd werd (ten aanzien van een honderdtal actoren), bleek dat bijna de helft van de sector uit ondernemingen bestaat die maar een kort leven beschoren zijn. Meer dan een kwart ervan opereert bovendien in economische omstandigheden die vragen doet rijzen over hun overlevingskans op middellange termijn en hun vermogen om zich aan elke nieuwe striktere regelgeving aan te passen.

Het in overeenstemming brengen van een zwakke sector met de Europese verplichtingen is een lastige taak. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest opteerde ervoor, in tegenstelling tot de twee andere Gewesten, om de sector van de kleine ontmantelingsbedrijven te laten voortbestaan, terwijl deze laatste zich aan de nieuwe regelgeving aanpasten. Aan het einde van de toegelaten overgangperiode, bleek bijna 40 % van de geïdentificeerde en gecontacteerde actoren hiervoor ook de nodige stappen te hebben ondernomen. Op sociaaleconomisch vlak kan dan ook gesteld worden dat de keuze van het Gewest gerechtvaardigd is gebleken.

3.10.2. Geografische concentratie van de sector

Al jaren worden de wijken langs het kanaal, vooral in Sint-Jans-Molenbeek en Anderlecht, overspoeld door min of meer illegale onderhouds- en reparatieondernemingen voor voertuigen, en handelaars in tweedehands voertuigen. Vooral in de omgeving van de Heyvaertstraat is er een grote concentratie aan garages en opslagplaatsen voor afgedankte voertuigen. Afgedankte voertuigen uit België en het buitenland worden er verzameld om vervolgens per boot naar Afrika gestuurd te worden. Deze handel is vaak illegaal en de vigerende wetgeving blijkt er in de praktijk moeilijk op toepasbaar. Om deze wijken opnieuw leefbaarder te maken, heeft de afdeling Inspectie van het BIM samen met de gemeentelijke en politiediensten er de voorbije jaren voortdurend geïntegreerde controles uitgevoerd.

De ondernomen acties waren niet alleen repressief bedoeld, maar nodigden de exploitanten uit om zich binnen een bepaalde termijn in regel te stellen. Van de meer dan 1.300 ingebrekestellingen, maakten er uiteindelijk maar een zeventigtal het voorwerp uit van een proces-verbaal en was in een dertigtal ernstige en/of gevaarlijke situaties een verzegeling van de betrokken onderneming nodig. Ondertussen beschikken de meeste van deze ondernemingen over een milieuvergunning die ze ook respecteren. Dat neemt echter

niet weg dat het probleem zich intussen verplaatst lijkt te hebben in de richting van Schaarbeek en Sint-Joost-ten-Noode: in 2006 bleek nl dat van de 100 nieuwe ondernemingen die in die gemeenten gecontroleerd werden in het kader van een milieuvergunning (vóór of na de toekenning ervan), het in 40 % van de gevallen om garages ging.

Overigens blijven dergelijke controles ook nodig in de Heyvaertstraat. Daar bevindt zich immers ook een grote concentratie van winkels van elektrische en elektronische tweedehandsapparaten, waar bv. koelkasten (die stoffen bevatten die schadelijk zijn voor de ozonlaag) worden opgeslagen in afwachting van hun vervoer naar Afrika. Opslagplaatsen van afgedankte elektrische en elektronische toestellen van meer dan 1.000 kg dienen sinds 13 augustus 2005 trouwens over een milieuvergunning van klasse 1B te beschikken.

Nieuwe geografische controles dringen zich op voor 2007.

3.10.3. De vernietiging van afgedankte voertuigen

Tot voor kort leek de uitvoer van afgedankte voertuigen een 'ideale' oplossing voor onze 'autowrakken'. Sinds de publicatie van het Besluit van 15 april 2004 betreffende het beheer van afgedankte voertuigen is dat echter niet langer het geval, aangezien sindsdien elk tweedehands voertuig dat niet over de nodige boorddocumenten beschikt, als een afgedankt voertuig beschouwd wordt. Sinds de inwerkingtreding van dit Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering zijn ook het vervoer, de ontmanteling en de vernietiging van afgedankte voertuigen aan nieuwe regels onderworpen. Bovendien klasseert de Europese verordening tot vaststelling van de lijst van afvalstoffen (van kracht sinds 1 januari 2002) niet-gedepollueerde, afgedankte voertuigen als gevaarlijk afval dat zo snel mogelijk vernietigd dient te worden in een in Europa erkend centrum. Tenzij men een nieuw voertuig koopt, moet elk voertuig dat men uit circulatie wil laten nemen, hierdoor aan een erkend centrum bezorgd worden, waar het eerst volgens de vigerende voorschriften van alle schadelijke stoffen ontdaan en daarna gedemonteerd en/of vernietigd zal worden. Meer informatie hierover vindt u op de website van het BIM.

Autowrakken zijn overigens ook één van de elf afvalstromen waarvoor een terugnameplicht geldt (zie de hoofdstukken "Afval", § 5.3.4. en "Milieu-uitgaven en economische instrumenten"). Op vraag van de autoconstructeurs werd in die context ook een coördinerend orgaan opgericht, nl. de vzw FEBELAUTO, die belast is met de implementatie van de in de overeenkomst aangegeven verbintenissen. In 2006 werden in België 123.205 voertuigen door een erkend centrum vernietigd. In de loop van 2006 konden bovendien dankzij een sectorale actie van het BIM 18 ontmantelingscentra geregistreerd worden. In 2005 werd ook een tweede geregistreerd centrum voor de vernietiging van autowrakken in het BHG in gebruik genomen. Samen waren de beide centra die het Gewest sindsdien rijk is, in 2006 goed voor de vernietiging van 8.293 voertuigen.

Informatie en bewustmaking

Ondertussen werden over deze problematiek al twee artikels gepubliceerd in het magazine 'Informatiebulletin Ondernemingen & Leefmilieu', nl. 'Over de verkoop en uitvoer van tweedehands voertuigen: de regels' en 'Verwittiging aan het adres van ontmantelaars van autowrakken: de inspecteurs zijn op pad'. Een lijst van geregistreerde instellingen (transporteurs van afgedankte voertuigen, centra van het type A en B voor de ontmanteling van afgedankte voertuigen en centra van het type C voor de vernietiging van afgedankte voertuigen) staat op de website van het BIM (rubriek 'Ondernemingen' > 'Erkenningen', punt 2).

3.11. Hoogspanningscabines: de verwijdering van PCB's en PCT's

Richtlijn 96/59/EG van de Raad van 16/11/1996 stipuleert dat alle toestellen die PCB's en PCT's bevatten tegen 31/12/2010 vernietigd moeten worden. Meestal gaat het om transformatoren en condensatoren in hoogspanningscabines. De dioxinecrisis die medio 1999 in België heel wat stof deed opwaaien, zorgde voor een versnelde invoering van een reglementering voor polychloorbifenylen (PCB's) en polychloroterfenylen (PCT's).

Sinds 1999 is de richtlijn ook in Brussels recht omgezet: het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 4 maart 1999 regelt alles in verband met de inventarisering van de houders van betrokken apparaten en het ministerieel besluit van 20 december 1999 bepaalt de concrete vernietigingsmaatregelen

en de termijnen. Voornoemd ministerieel besluit voorziet ook dat alle apparaten die PCB's en/of PCT's bevatten - behalve deze waarvoor een vrijstelling werd bekomen - tegen eind 2005 moeten vernietigd zijn. Heel concreet dient men daarvoor een beroep te doen op een door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest erkende inzamelaar (zie het hoofdstuk Afval). Alle houders van dergelijke apparaten dienden deze overigens vóór mei 2000 te hebben aangegeven.

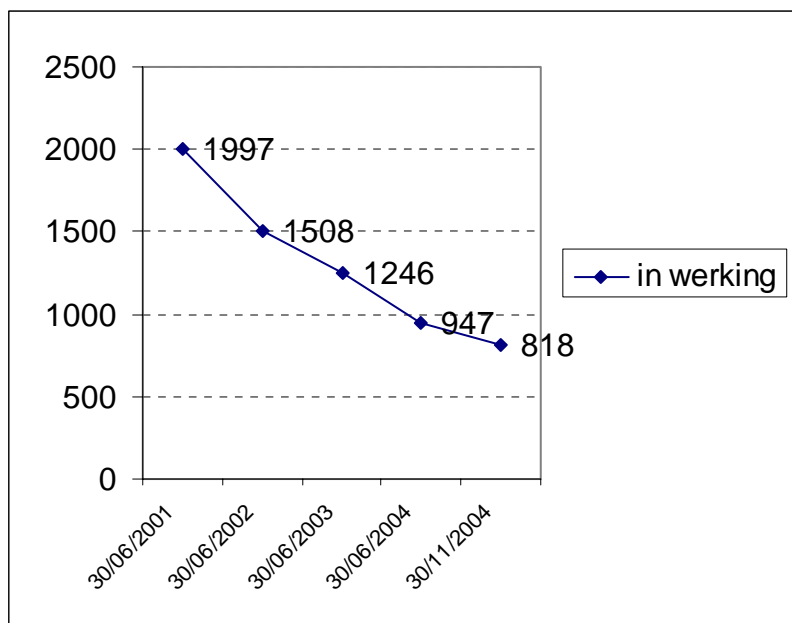
Op basis van deze aangiften werd een inventaris opgemaakt van alle houders en apparaten; deze inventaris werd in de loop der jaren verder aangevuld met niet aangegeven apparaten (ontdekt door inspecteurs tijdens inspecties op het terrein, of naar aanleiding van een aanvraag of aanpassing van een vergunning waarin gewag werd gemaakt van de aanwezigheid van een transformator of een condensator). Daardoor bleef het aantal apparaten in de inventaris ook elk jaar toenemen.

De inspecteurs staan niet alleen in voor de opvolging van de vernietiging van deze apparaten, maar gaan ook na of de nieuwe installaties beantwoorden aan de voorschriften (inzake inkuiping, lekkage, toegangsdeuren, signalisatie, enz.) van het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 09/09/1999 tot vaststelling van de uitbatingsvoorwaarden voor statische transformatoren met een nominaal vermogen van 250 kva tot 1 000 kVA (BS 15/02/2000). Ten slotte controleren de inspecteurs ook of de exploitatievoorwaarden van de hoogspanningscabines waarvan de apparaten geen PCB's bevatten, worden nageleefd.

Opgvolging en inspectie van de transformatoren

Na de opening van nog een aantal nieuwe dossiers in 2006 staan er ondertussen zo'n 3.960 apparaten in de inventaris, waaronder 32 PCB-houdende transformatoren die ontdekt werden tijdens controles van privé-cabines. Ondertussen werden er sinds 1999 al 3.535 toestellen vernietigd (in 2006 waren dat er 371, in 2005, 357).

Figuur 5. Evolutie van het aantal in werking zijnde transformatoren (2001-2004)

Bron : BIM, Afdeling Inspectie, Jaarverslag 2006

In 2005 liep de termijn af voor het aanvragen van een uitzonderingsregeling op de voorziene eliminatie van transformatoren, zodat er ter zake ook geen nieuwe aanvragen meer ingediend kunnen worden. In het licht van de toegekende uitzonderingen (o.a. aan de onderneming Sibelga) zal de eliminatie van PCB-houdende transformatoren voortduren tot 2010.

Wat de geluidshinder betreft die door hoogspanningscabines gegenereerd wordt, werd ondertussen een meetmethode voor de specifieke geluidsniveaus van statische transformatoren op punt gesteld na bekrachtiging van de studie die in 2005 door Laborelec uitgevoerd werd via metingen die ter plaatse door het BIM werden uitgevoerd..

Informatie aan de sector

Via mededelingen in haar magazine 'Informatiebulletin Ondernemingen & Leefmilieu' blijft het BIM geregeld oproepen lanceren aan ondernemingen die nog in het bezit zouden zijn van een PCB- of PCT-houdend apparaat, waarvoor geen uitstel toegekend werd, om dit apparaat zo snel mogelijk te laten vernietigen. De lijst van erkende inzamelaars voor PCB- en PCT-houdende apparaten staat op de website van het BIM.

3.12. Stookolietanks

In het Brussels Gewest bevinden zich een belangrijk aantal relatief oude stookolietanks die duidelijke sporen van sleet vertonen (uit een studie is gebleken dat de resterende levensduur van het overgrote deel van de stookolietanks maximum 10 à 15 jaar bedraagt). Gezien het ontbreken van preventieve wetgeving over dit soort inrichtingen (er bestaat hierover nl geen akkoord tussen de gewesten), kan men enkel vaststellen dat zij de oorzaak zijn van talrijke insijpelingen van koolwaterstoffen in de bodem, de riolen of de oppervlaktewateren.

Ten gevolge van de bewustwording van de negatieve impact van de opslag van koolwaterstoffen op het leefmilieu en in het bijzonder op de bodem heeft het BIM zijn preventie- en interventiebeleid ter zake de laatste jaren sterk geïntensifieerd. Zo werden bv. de exploitatievoorwaarden herhaaldelijk herzien om ook rekening te kunnen houden met de technologische evolutie (dubbelwandige tanks, kathodische bescherming, nieuwe materialen, voorzieningen voor lekcontrole,...).

Dit alles resulteerde uiteindelijk in een voorontwerp van besluit tot vastlegging van de exploitatievoorwaarden van de stookolietanks dat in juni 2003 aan de bevoegde Minister voorgelegd werd en op dit ogenblik met de petroleumsector besproken wordt. Door een administratieve opvolging van de stopzettingen van het gebruik van stookolietanks kan men ondertussen alvast toezien op de toepassing van de saneringsmaatregelen terzake: reiniging van de tanks, verwijdering of neutralisering ervan, bodemanalyse.

Ondertussen wordt er ook volop onderhandeld tussen de drie Gewesten en de Federale Regering om een fonds op te richten (Premaz) voor de sanering van bodemverontreinigingen veroorzaakt door verouderde tanks van minder dan 10.000 liter (zie het hoofdstuk "Preventie en beheer van risico's die verband houden met bodemverontreiniging").

3.13. Overdekte parkeerterreinen

Overdekte parkeerterreinen zijn ingedeelde inrichtingen die we overal in het Brussels Gewest aantreffen en waarmee de instanties bij de behandeling van milieuvergunningen het vaakst geconfronteerd worden. Dit type van ingedeelde inrichting is zowel aan woonblokken als aan kantoorgebouwen gekoppeld. De overdekte parkings doen ook dienst voor handelszaken en bedrijven.

Brusselse wetgeving:

Omzendbrief nr. 18 van 12 december 2002 betreffende de beperking van de parkeerplaatsen (zie het hoofdstuk "Transport").

Belgische wetgeving:

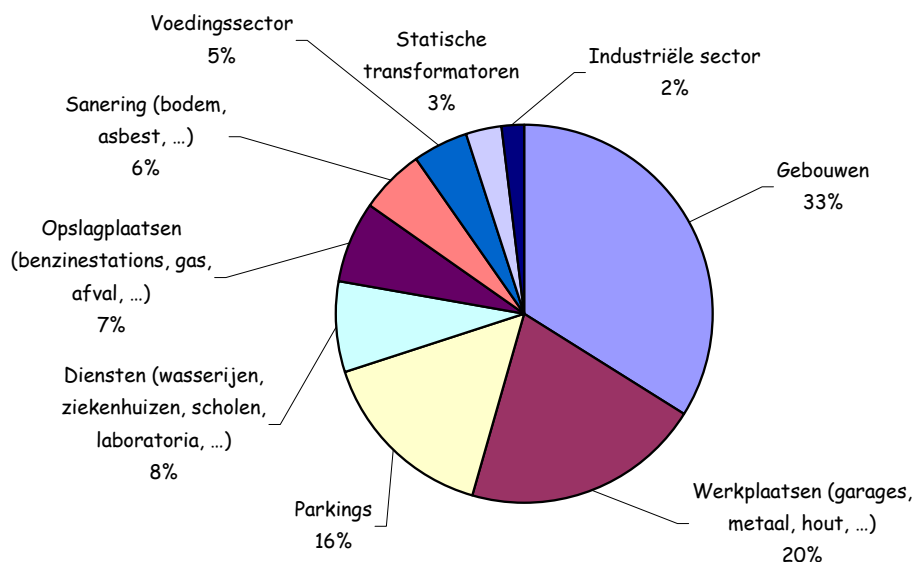
- Artikel 567 van het ARAB betreffende de ventilatie van garages, parkings en werkplaatsen.
- Besluiten betreffende de voorschriften inzake brandveiligheid, waaronder het Koninklijk Besluit van 19 december 1997 tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 7 juli 1994 tot vaststelling van de basisnormen voor de preventie van brand en ontploffing waaraan de nieuwe gebouwen moeten voldoen.
- Koninklijk Besluit van 9 mei 2001 betreffende het gebruik van vloeibaar gemaakte petroleumgassen (LPG) voor het aandrijven van voertuigen.

De parkings staan centraal in de debatten tijdens openbare onderzoeken

Bij openbare onderzoeken maken de bouw van nieuwe en de instandhouding of de verwijdering van bestaande parkings meestal het voorwerp uit van geanimeerde discussies. De parkingproblematiek hangt

inderdaad over het algemeen samen met de mobiliteit, de inplanting van grote kantoor- of handelsoppervlakken en dus met de re- of devitalisering van centraal gelegen handelszaken in de stad. De bouw van nieuwe parkings bij nieuwe woonbouwprojecten (verkavelingen, renovaties van oudere gebouwen met een wijziging van hun bestemming) geeft eveneens vaak aanleiding tot discussies. Bij een te laag aantal parkeerplaatsen vreest de bevolking voor een overbelasting van de openbare wegen die vaak al erg vol staan. Een te groot aantal parkeerplaatsen wordt dan weer beschouwd als een teken van een overdreven verdichting van de bewoning.

Figuur 6. Opsplitsing per sector van de aanvragen van een niet-tijdelijke milieuvergunning van het type IA of IB (2003)

Bron : BIM, *Syntheseverslag Staat van het Leefmilieu, 2004*

De vergunningsaanvragen hebben hoofdzakelijk betrekking op kantoor- en woongebouwen (33%), werkplaatsen (20%) en parkings (16%). Voor het merendeel van de hierboven weergegeven categorieën slaat elke aanvraag van een niet tijdelijke milieuvergunning op meerdere ingedeelde inrichtingen (parking, stookketels, klimatisatie, statische transformatoren, zekerheidsgroepen, ventilatoren, compacteertoestel voor kartonafval, ...). De categorie « parking » daarentegen slaat op dossiers waar de parking de enige ingedeelde inrichting is, dikwijls gaat het hier om woongebouwen waar geen andere ingedeelde inrichtingen aanwezig zijn.

Aangepast ventilatiesysteem

Eind 2005 werd de laatste hand gelegd aan de AIB-Vinçotte studie in verband met de ventilatie van overdekte parkeerterreinen. Dankzij het besluitvormingsschema dat het resultaat is van deze studie zal het mogelijk zijn om bij de keuze van het ventilatiesysteem dat opgelegd dient te worden in de uitbatingvoorwaarden, het type te bepalen dat perfect aangepast is aan de omstandigheden van de parking in kwestie (normale parking of parking geschikt voor LPG-voertuigen).

3.14. De verwarmingsketels

De verwarmingsketels (voor residentieel en tertiair gebruik) zijn de bron van 70% van alle uitstoot aan broeikasgassen in het Brussels Gewest (zie het hoofdstuk Energie). Een geïntegreerd beheer van de energetische en milieuaspecten van deze ketels kon dan ook niet uitblijven.

Het Koninklijk Besluit van 06/01/1978 tot voorkoming van luchtverontreiniging bij het verwarmen van gebouwen met vaste of vloeibare brandstof. Gezien het feit dat in de afgelopen 28 jaar de efficiëntie van de verwarmingsketels aanzienlijk verbeterd is, is het hoog tijd om dit besluit te herzien. Bovendien is het huidige systeem om verschillende redenen

niet doeltreffend: a) De verwarmingsketels die op gas werken en de individuele convectoren (ongeacht de gebruikte brandstof) zijn wettelijk gezien niet onderworpen aan enige controle of periodiek onderhoud, terwijl net een geregeld onderhoud van deze installaties van cruciaal belang is om hun energieprestaties en veiligheid te verbeteren; b) Krachtens het koninklijk besluit in kwestie worden het onderhoud en de controle van de goede werking van de installaties op dit ogenblik door één en dezelfde techniker uitgevoerd, wat een belangenconflict creëert tussen de dienstverlenende functie van deze persoon ten opzichte van zijn klant en zijn controlerende functie als erkend techniker ten aanzien van de overheid; c) Voor installaties die niet aan een milieuvergunning onderworpen zijn, is het toepassingsveld van het besluit te beperkt: het betreft alleen de 'centrale' verwarmingssystemen die op een vloeibare of vaste brandstof werken; d) Uit de controles die uitgevoerd werden ten opzichte van de verwarmingsinstallaties die in de tertiaire sector gebruikt worden, is gebleken dat een kwart van de verwarmingsketels een rendement van minder dan 88 % heeft en dat de kleinere verwarmingsketels (van 350 kW) hierbij het slechtst scoren. Ten slotte hebben de uitgevoerde controles ook de al te vaak slechte kwaliteit aangetoond van de door de erkende installateurs uitgevoerde werken en het feit dat deze laatste quasi systematisch nalaten om een aangifte te doen wanneer een bepaalde verwarmingsketel niet in overeenstemming is met de voorschriften van het besluit van 1978.

Richtlijn 2002/91/EG van 16 december 2002 betreffende de energieprestatie van gebouwen en dan in het bijzonder artikel 8 van deze richtlijn. Deze richtlijn legt een periodiek onderhoud en een periodieke inspectie op, die bovendien los van elkaar staan. Deze richtlijn heeft ook betrekking op gasinstallaties en beoogt een controle van alle installaties ouder dan 15 jaar. De termijn voor de omzetting van deze richtlijn in Brussels recht is sinds 4 januari 2005 verstreken.

Ontwerp van ordonnantie tot wijziging van het KB van 06/01/1978 :

De nieuwe reglementering zal voor alle brandstoffen gelden. Een onderhoud op geregelde basis door een erkend technicus zal verplicht worden, ook voor verwarmingsketels op gas. Verder zullen er ook minimumrendementen opgelegd worden in functie van de beste technologieën die er op de markt beschikbaar zijn. Een REG-opleiding van de onderhoudsbeheerders zal eveneens verplicht gemaakt worden. Het is bovendien de bedoeling om een duidelijke opsplitsing van de controle- en onderhoudsactiviteiten in te voeren, teneinde het verbrandingsproces effectief te verbeteren (vermijden dat dezelfde persoon tegelijkertijd betrokken partij en rechter is). In dit ontwerp van ordonnantie wordt ten slotte ook de drempel voor verwarmingsketels waarvoor een onderhoud verplicht zal worden gemaakt, verlaagd tot 15 KW, dit moet de voormelde inspectie in het kader van de energieprestatierichtlijn vereenvoudigen.

Ontwerp van omzetting van de energieprestatierichtlijn :

De voorschriften voor de controle van de minimumprestaties zullen verschillend zijn voor de residentiële en de niet-residentiële sector. De audits van verwarmingsketels die al meer dan 15 jaar dienst doen, zal prioriteit krijgen (krachtens artikel 8 van de Europese richtlijn). De technische inhoud van het onderhoud, van de controle en de frequentie ervan zal bepaald worden op een manier dat het gelijkloopt met de regelingen in de twee andere Gewesten (zie het hoofdstuk Energie, § 3.1.1.).

Controle van verwarmingsketels in de woningsector

Op dit ogenblik ontbreekt het ons aan een goed overzicht van de aard, het type en het aantal verwarmingsketels in de Brusselse huisvestingssector. Nochtans is een dergelijk overzicht van cruciaal belang om ter zake de nodige maatregelen te kunnen treffen. Op dit ogenblik gebeurt de controle van de wettelijke voorschriften inzake het onderhoud van verwarmingsinstallaties die op vloeibare brandstof werken uitsluitend op basis van klachten van buurtbewoners (+/- 40 per jaar) en komt het maar zelden voor dan 'niet-conforme' installaties door erkende technici aan het BIM gemeld worden. Bovendien is het REG-beheer niet opgenomen in de contracten voor het onderhoud van deze verwarmingsinstallaties en zijn de onderhoudstechnici daarvoor ook niet opgeleid.

Controle van verwarmingsketels in tertiaire gebouwen

Op aanvraag van het BIM werd een studie uitgevoerd met het oog op het inschrijven van een REG-beheer in de onderhoudscontracten voor verwarmingsinstallaties. Aan dit project werkten ook een aantal onderhoudsondernemingen mee, die actief zijn in de sector. Concreet leidde dit tot het opstellen van een speciaal bestek voor een 'REG-onderhoud' met daarin een volledige en coherente bundeling van alle

technische voorschriften. Het bestek in kwestie kan op de website van het BIM (zie bibliografie) geraadpleegd worden. De onderhoudsondernemingen passen dit momenteel enkel toe op vrijwillige basis. Een ander idee dat steeds vaker geopperd wordt, bestaat erin dat in alle gebouwen die aan een milieuvergunning onderworpen zijn, de uitbating zou verlopen volgens minimum energievereisten.

Verwarmingsinstallaties > 300 kW zijn onderworpen aan een milieuvergunning

Zie hoger in dit hoofdstuk punt 2.4.3.

3.15. Ventilatie- en airconditioninginstallaties

Ventilatie- en airconditioninginstallaties worden vaak - samen met verwarmingsinstallaties die overigens ook in dit hoofdstuk besproken worden - aangeduid met de generische Engelse term 'HVAC' ('Heating Ventilation Air Conditioning').

De jongste jaren is er sprake van een heuse veralgemening van het gebruik van airconditioninginstallaties. Dergelijke installaties wordt niet enkel in kantoorgebouwen gebruikt - een erg belangrijke sector in het BHG - of in handelszaken (bv. distributie), maar steeds vaker ook in woningen en auto's. Het aantal klimaatregelingstoestellen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is echter moeilijk in te schatten, omdat een heleboel van die installaties geen ingedeelde inrichtingen zijn en her en der te koop aangeboden worden. Toch kunnen we ons ter zake een bepaald idee vormen op basis van de toegekende milieuvergunningen. Vanaf een nominaal elektrisch vermogen van 10 kW worden koelinstallaties namelijk als ingedeelde inrichtingen beschouwd en zijn zij onderworpen aan een milieuvergunning, of, moeten zij bij de gemeente in een milieuaangifte aangegeven worden. Op basis daarvan wordt het aantal in de databank 'vergunningen' opgenomen airconditioninginstallaties geraamd op 2.000 voor de periode van 1993 tot 2003.

De veralgemening van deze installaties - vooral op de werkvloer - heeft ook geleid tot het opduiken van een aantal klachten en ziektebeelden die van onschuldig tot heel ernstig variëren (zie het hoofdstuk Gezondheid en milieu).

Afgezien van de gezondheidsrisico's die ze met zich meebrengen, is een controle van deze installaties ook gerechtvaardigd wegens de verschillende vormen van milieuhinder die ze kunnen veroorzaken, meer bepaald met betrekking tot de buitenlucht en het geluid. Het gebruik van koelvloeistoffen zoals CFK's ligt mee aan de oorsprong van de aantasting van de ozonlaag (zie het hoofdstuk Buitenlucht); bovendien is hun broeikaseffect 1.000 keer groter dan dat van CO₂. Alternatieve koelvloeistoffen die geen impact op de ozonlaag hebben en ook niet bijdragen tot het broeikaseffect, hebben dan weer het nadeel dat ze brand- of ontplofbaar zijn; bovendien zijn sommige brandbare koelvloeistoffen ook giftig. In deze moeilijke context is het de taak van de overheid om strikte gebruiksvoorschriften uit te vaardigen voor al deze producten. De geluidsoverlast waarvoor airconditioninginstallaties kunnen zorgen (zie het hoofdstuk Geluidsomgeving, punt 5.2.1. klachten), wordt veroorzaakt door de koeltorens (condensoren), de ventilatoren van de verdamper en de compressoren. Voor een gedetailleerd overzicht van het geluidsaspect van de HVAC-installaties wordt verwezen naar de website van het BIM (rubriek documentatiecentrum > factsheets Geluid).

Last but not least zijn de VAC-installaties energievreters en dragen zij bij tot de forse stijging van het elektriciteitsgebruik die al jaren aanhoudt. Opvallend is dat de piek van het elektriciteitsverbruik in het Gewest zich voortaan situeert in de zomer en niet in de winter (zie het hoofdstuk Energie).

Ordonnantie betreffende de milieuvergunning

Vanaf een nominaal elektrisch vermogen van 10 kW_{el} of zodra de installatie meer dan 2 kg bevat van een ozonafbrekende koelvloeistof, is een airconditioninginstallatie onderworpen aan een milieuvergunning.

De Besluiten van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 21 november 2002 betreffende de strijd tegen de geluids- en trillingenhinder voortgebracht door de ingedeelde inrichtingen en buurtlawaai:

Zijn hierbij betrokken, de airconditioninginstallaties die minstens 2 kg ozonafbrekende stoffen bevatten of waarvan het minimaal elektrisch vermogen zich situeert tussen de 10kW en de 100 kW (klasse III) of groter is dan of gelijk aan 100 kW (klasse II), evenals ventilatoren waarvan het nominaal debiet zich tussen de 20.000 en 100.000 m³/u (klasse III) situeert of groter is dan 100.000 m³/u (klasse II).

De Europese Verordening nr. 2037/2000 van 29/06/2000 betreffende de ozonlaag afbrekende stoffen: Deze verordening die van kracht is sinds 1 oktober 2000 heeft betrekking op de koelvloeistoffen in de koelinstallaties. Zij beoogt een betere controle van de emissies van deze gassen door de kwalificatie-eisen die ter zake gesteld worden aan technici (opleiding, certificering) te verstrengen, door het organiseren van een verplichte rapportering en door het controleren van de verkoop van deze producten. De omzetting in Brussels recht van deze verordening - het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 20/11/2003 betreffende koelinstallaties - werd onvolledig bevonden en gaf aanleiding tot een ingebrekestelling door de Europese Commissie op 30/03/2004.

In de pijplijn :

- Richtlijn 2002/91/CE betreffende de energieprestatie van gebouwen: zie het hoofdstuk Energie, § 3.1.1.3
- Het ontwerp van Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering inzake de bepaling van de minimumopleidingseisen voor koeltechnici en de registratie van koeltechnische bedrijven.

Opleiding van koeltechnici en registratie van onderhoudsbedrijven

Dankzij een uitvoerige raadpleging van de opleidingscentra kon vastgesteld worden dat milieuaspecten in de huidige opleidingen volledig ontbreken en dat de nieuwe eisen een aanzienlijke investering in opleidingsmateriaal nodig zullen maken. Over de bepalingen met betrekking tot de erkenning en opleiding van koeltechnici werd overigens langdurig overlegd met de installatiegebruikers, de onderhoudsondernemingen en de opleidingscentra. De definitie van de minimumopleidingseisen voor de koeltechnici stelt ten andere een probleem wegens het grote tijdverlies als gevolg van het ontbreken van een samenwerkingsakkoord terzake.

Acties van het BIM

Het blijkt het erg moeilijk om eenvoudige criteria te bepalen die aangeven welke de prioriteiten dienen te zijn bij een controle, zonder daarom over te gaan tot een echte 'installatie-audit', aangezien er niet één type van airconditioninginstallatie bestaat maar een hele waaier van verschillende systemen:

- De grote airconditioninginstallaties die doorgaans voor een volledig gebouw gebruikt worden (bv. een kantoorgebouw) die uit complexe systemen bestaan met verschillende gecentraliseerde koel- en luchtaanvoergroepen;
- De kleinere airconditioninginstallaties die zich voordoen als één enkele groep (particulier gebruik, welbepaalde ruimten van een KMO) of als meerdere kleine groepen die verspreid staan in functie van de behoeften;
- De luchtcirculatiesystemen, gaande van de kleinste (sanitaire verluchtingsinstallaties, particuliere wasemkappen) - waarvan de lucht afzonderlijk of gegroepeerd afgevoerd kan worden - tot de grootste installaties (luchtaanvoer- of luchtafvoergroepen, airconditioningcentrales) ;
- De specifieke koelgroepen: koelinstallaties, meestal voor ondernemingen die actief zijn op het vlak van voedingsmiddelen (slagerijen, verse producten, ...) of in de HORECA, kleine groepen die zonder voorzorgsmaatregelen aan de buitenkant van de betrokken ruimten of koelinrichtingen gemonteerd worden;

De technische lokalen die in feite ventilatie- en airconditioninginstallaties bevatten.

De installaties die mogelijk gassen kunnen uitstoten die schadelijk zijn voor de ozonlaag zijn onderworpen aan een specifieke wetgeving die de Europese verplichtingen weerspiegelt (verplicht onderhoud en beperking van de lekken). Sinds 2004 houden de uitbatingvoorwaarden ook rekening met de 'gezondheidsproblematiek', met name het 'legionella'-risico verbonden aan koeltorens (zie het hoofdstuk "Gezondheid en leefmilieu"). Tot nu toe geldt er echter nog geen technische reglementering die specifiek van toepassing is op airconditioninginstallaties in het kader van de toekenning van een milieuvergunning. De voorwaarden worden bepaald voor elke installatie afzonderlijk. Wat de energetische aspecten betreft, lijkt tot nu toe de enige redelijke leiddraad dat een methode moet gekozen worden waarvan de kostprijs in verhouding staat tot de mogelijke energiebesparing.

De geluidsoverlast door HVAC-installaties die niet aan een milieuvergunning onderworpen zijn en ook geen deel uitmaken van een site die onderworpen is aan een milieuvergunning, kan enkel opgevolgd worden op

basis van klachten ontvangen in het kader van het besluit over het 'buurtlawaai' (zie het hoofdstuk "Geluidsomgeving").

Informatie en bewustmaking van de sector

In afwachting van de publicatie van het besluit betreffende de koeltechnici werd in 2005 alvast begonnen met het informeren van de sector. Zo werd er in samenwerking met het UBF-ACA een folder uitgewerkt die specifiek voor koeltechnici bestemd is en waarvan de verspreiding in combinatie met de implementatie van het nieuwe systeem voorzien is. Zodra het besluit gepubliceerd wordt, zal ook het registreren van de koeltechnici een aanvang nemen.

Ondertussen blijft geluidshinder de door de bevolking sterkst ervaren negatieve impact van HVAC-installaties op het leefmilieu. De vaststellingen geput uit een studie over VAC-installaties (Atech-Agora, 2003) werden samen met informatie uit andere bronnen samengevat in een gids. Deze gids gewijd aan het externe geluid en de vibraties veroorzaakt door HVAC-installaties is bestemd voor de exploitanten van dergelijke installaties. Ook het ATIC (*Association de l'Industrie du chauffage, de la climatisation et des branches connexes*) nam deel aan het herlezen van deze gids, die wordt verspreid via gemeentelijke kanalen.

De acties voor een 'rationeel energieverbruik' via een beter onderhoud en ontwerp van gebouwen komen uitgebreid aan bod in het hoofdstuk "Energie".

3.16. De vleessector

De sector die dierlijke bijproducten produceert, is in het Brussels Gewest goed vertegenwoordigd. Zo telt het Gewest 2 grote slachthuizen, ongeveer 70 versnijdingsateliers en 600 slagerijen, evenals een honderdtal restaurants, snackbars, traiteurs, enz. Daarbovenop komt dan nog eens het gebruik van dierlijke bijproducten voor wetenschappelijke en educatieve doelen, voor de voeding van gezelschaps- en circusdieren, enz. Over het dierlijk afval wordt meer informatie verstrekt in het hoofdstuk Afval, punt 4.5.

Sinds enkele jaren gebeurt er voor de slachthuizen, de versnijdingsateliers en de vleessector in het algemeen ook een regelmatige follow-up op grond van de risico's eigen aan het afval en de bijproducten van de sector en van de BSE- (bovine spongiforme encefalopathie) en dioxinecrisis. Wegens de evolutie van de gezondheidswetgeving moest men het beheer van de activiteiten die dierlijk afval en bijproducten produceren of gebruiken, aanpassen en meer in het bijzonder zorgen voor een traceerbaarheid van dit soort afval. Dit werd vertaald in een aanpassing van de administratieve procedures voor het indienen van vergunningsaanvragen en in een wijziging van de opgelegde exploitatievoorwaarden. Gelet op de diversiteit van de betrokken actoren en de overlapping van de ter zake bevoegde diensten, is de materie echter erg complex. De gangbare werkwijze voor het controleren van de vleesverwerkende bedrijven illustreert goed deze complexiteit: de federale inspecteurs staan in voor de aspecten 'gezondheidszorg' en 'dierenwelzijn', terwijl de gewestelijke inspecteurs bevoegd zijn voor de milieuaspecten (vergunningen, uitwerpselen, behandeling van het afvalwater en afvalbeheer). Het bepalen van de verschillende categorieën van afval dient dan weer te gebeuren door een dierenarts van het 'Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen'.

Anderzijds bevat de vigerende reglementering heel wat lacunes voor de technische producten (zoals vetten bestemd voor cosmeticadoeleinden of huiden bestemd voor leerlooierijen) die niet onder de bevoegdheid van het federale niveau vallen en evenmin onder die van de gewestelijke instanties. De te ruime definitie van dierlijk afval in de verordening 1774/2002/EG zorgt dan ook voor problemen bij de toepassing op het terrein.

De belangrijkste wetteksten in verband met dierlijk afval zijn:

- Het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 28 november 2002 betreffende de verwijdering van dierlijk afval en betreffende de inrichtingen voor de verwerking van dierlijk afval.
- Het ministerieel besluit van 20 maart 2003 tot wijziging van het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 28 november 2002.

- Overeenkomst in verband met dierlijk afval in de vlees- en vissector, gesloten op 4 januari 2001 en 10 januari 2003, tussen de Federale Minister voor Volksgezondheid en de drie gewestelijke Ministers bevoegd inzake leefmilieu.
- Verordening 1774/2002/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 3 oktober 2002 tot vaststelling van gezondheidsvoorschriften inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten - en haar wijzigingen.
- Verordening 92/2005/EG van de Commissie van 19 januari 2005 tot uitvoering van de verordening 1774/2002/CE van het Europees Parlement en van de Raad betreffende de wijze van vernietiging of gebruik van de dierlijke bijproducten en tot wijziging van haar bijlage VI voor wat betreft de omzetting tot biogas en de verwerking tot gesmolten vet.
- Overeenkomst in verband met niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten, gesloten op 28 oktober 2005 tussen de Federale Minister voor Volksgezondheid en de drie gewestelijke Ministers bevoegd inzake leefmilieu.

In de pijplijn :

Voorontwerp van een nieuw besluit betreffende het beheer van niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten die als dierlijk afval beschouwd worden

Een erg complexe realiteit op het terrein

De geldende procedures hebben betrekking op:

1. de contracten met een erkende inzamelaar van dierlijk afval;
2. de opslag in functie van de aard van het rechtmatig geproduceerde afval;
3. het register in verband met de vernietiging van dierlijk afval
4. de jaarlijkse vernietigingsbalans.
5. de reglementaire eisen worden afgedwongen via de uitbatingsvoorwaarden in de milieuvergunningen die worden afgeleverd door het BIM en de gemeenten.

De actoren die te maken krijgen met dierlijk afval zijn talrijk:

Slagerijen (incl. degene die aan een grootwarenhuis verbonden zijn) en versnijdingsateliers;

Slachthuizen (incl. de tijdelijke inrichtingen, zie hieronder "Offerfeest");

Inzamelaars en vervoerders van dierlijk afval;

Gebruikers van dierlijk afval, zoals laboratoria (in 2006 gebeurde de opvolging door de federale overheid zoals voorzien in de overeenkomst van 28/10/2005);

Kleine producenten van dierlijk afval (kleinhandelzaken in voedingsmiddelen, HORECA, enz.);

Producenten en inzamelaars/vervoerders van frituuroliën en -vetten.

Voor de grote producenten van dierlijk afval (slachthuizen, grote agro- en voedingsondernemingen), die geregeld gecontroleerd worden, werden de milieuvergunningen aangepast.

Voor de slagerijen blijft de toepassing van de wettelijke voorschriften op het vlak van de scheiding van afval moeilijk.

Controle van de vleessector

De instanties die bevoegd zijn voor de uitvoering van de controles zijn de gemeenten (politie), de divisie Inspectie van het BIM en de PCE ('Provinciale Controle-Eenheid') van het FAVV ('Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen') van Brussel-Stad. Daarnaast wordt het systeem ook geëvalueerd door Europese inspecteurs "voor de controle van het dierengeneeskundige en gezondheidsaspect en de hygiëne van de voedingsmiddelen".

Elk jaar opnieuw werden in deze sector sectorale acties gevoerd door de afdeling Inspectie van het BIM. Zo werden er in het kader van de wet op de dierlijke bijproducten in 2005 controles uitgevoerd bij Viangros en in 2 versnijdingsateliers. In 2006 leidde een actie bij een niet-geregisteerde inzamelaar van

dierlijke bijproducten tot een proces-verbaal, gevolgd door de sluiting van zijn opslagplaats. In de loop van 2005 en 2006 leverde de inspectie ook een bijdrage tot het wetgevende werk over de dierlijke bijproducten, de samenwerkingsovereenkomst tussen de Federale overheid en de Gewesten, de harmonisering van de Europese afvalwetgeving en de opleiding van de controleurs van het FAVV.

De verwijderingsmodaliteiten van het dierlijk afval worden correct opgevolgd. Een Europese audit over het beheer van deze producten door het Brussels Gewest, leidde niet tot bemerkingen.

Informatie aan de betrokken actoren

Aan de problematiek van het dierlijke afval werden verschillende artikels gewijd in het magazine 'Informatiebulletin Ondernemingen & Leefmilieu' (artikels over de voorbehandeling van water in de voedingsmiddelensector, over de registratie van de inzamelaars van oliën en vetten in de hoedanigheid van inzamelaars van dierlijk afval, enz.).

In juni 2004 verscheen een tweetalige folder van het BIM over het dierlijke afval bij slagerijen, die bij meer dan 800 slaggers verspreid werd en als belangrijkste referentie dienst doet om de exploitanten te informeren ter gelegenheid van controles.

Offerfeest

Elk jaar viert de moslimgemeenschap Aid Al Adha. Naar aanleiding van dat feest worden er naar schatting op 6 uur tijd ongeveer 15.000 schapen ritueel geslacht in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Aangezien de dagcapaciteit van de (permanente) slachthuizen van Anderlecht 600 dieren bedraagt, moeten er voor deze rituele slachting verschillende tijdelijke slachthuizen geopend worden, iets waar de gemeenten voor moeten zorgen en waarvoor zij een vergunning van het BIM nodig hebben. Op verschillende plaatsen in het Gewest worden ook containers ter beschikking gesteld voor de inzameling van de verschillende (te sorteren) categorieën dierlijk afval. Hiermee tracht men tegemoet te komen aan het probleem van de illegale stortingen die volgen in de loop van de uren en dagen na de ochtendslachting. Sinds 2004 neemt de afdeling Inspectie deel aan de organisatie en opvolging hiervan op het terrein. In haar activiteitenrapport van 2004 wordt de complexe organisatie van dit evenement uitgelegd en geïllustreerd.

De organisatie van de slachtingen ter gelegenheid van het offerfeest is niet altijd optimaal verlopen. 2006 was een turbulent jaar door het feit dat het offerfeest twee keer in hetzelfde jaar plaatsvond. In januari 2006 (4 tijdelijke slachthuizen) stuitten de slachtingen op heel wat problemen, wat tot chaotische toestanden leidde. Hoewel het BIM haar know how ter beschikking stelde bij de keuze en de plaatsing van de slachthuizen, kwam de afdeling Inspectie vooral tussenbeide bij de schoonmaak van de tijdelijke slachthuizen en de opvolging van het afval. Naar aanleiding van de problemen in januari werd de organisatie in december 2006 opnieuw integraal aan de gemeenten overgelaten.

3.17. De afvalverwerkende inrichtingen

Gevaarlijk afval:

Recuperatie van gebruikte batterijen: concreet gaat het hier om de onderneming FMM die over een IPPC-statuut beschikt

Twee vernietigings- en depollutiecentra voor afgedankte voertuigen, die zich langs het kanaal situeren

Niet-gevaarlijk afval:

Dergelijke inrichtingen zijn vrij goed vertegenwoordigd in het BHG in de vorm van afvalsorteerondernemingen (bouwafval, hinderlijk afval, papier, ...). Eén van deze inrichtingen maakte in 2005-2006 ook het voorwerp uit van een effectenstudie.

3.18. De opslagplaatsen voor gas

Butaan- en propaangas en alle mengels van beide gassen, die alle worden aangeduid met de term LPG, komen in het Gewest voor onder drie vormen:

- in benzinestations ter bevoorrading van voertuigen die van de nodige uitrusting voorzien werden om op LPG te kunnen rijden. De bevoorrading zelf gebeurt via een pomp die met een tank verbonden is;

- in de vorm van een opslag in vaste reservoirs (in de open lucht of ingegraven in de grond),
- in de vorm van flessen van 26 tot 112 liter, bestemd voor kookstellen op gas of de verwarming van lokalen.

Daar de opslag in 'mobiele recipiënten' (gasflessen) wijdverspreid is in de armere wijken, zijn er grote voorraden aanwezig bij lokale kruideniers en buurtwinkels. Door een vaak onaangepaste opslag is het risico op brand er bijzonder groot.

Wettelijke context

- Koninklijk Besluit van 07/12/1999 betreffende het vullen, de distributie en de etikettering van flessen met vloeibaar gemaakt petroleumgas,
- Koninklijk Besluit van 21/10/1968 betreffende de opslagplaatsen voor vloeibaar gemaakt handelspropan-, butaan of mengsels daarvan in vaste ongekoelde houders,
- Koninklijk Besluit van 14/03/2002 betreffende vervoerbare drukapparatuur.

In de pijplijn

Eind 2005 werd bij het kabinet van de Minister voor Leefmilieu een voorontwerp van Besluit ingediend betreffende de opslag van mobiele LPG-recipiënten. Dit was het resultaat van een werkgroep samengesteld uit het BIM, de Dienst voor Brandweer en Dringende Medische Hulp en de betrokken beroepsfederatie, FEBUPRO.

Voor het BIM schuilt het belang van een wetgeving over de opslag van gasflessen voornamelijk in een betere bescherming van de bevolking ten overstaan van deze inrichtingen.

Het ten uitvoer brengen van een besluit inzake de exploitatievoorwaarden voor opslagplaatsen van LPG-flessen zal de organisatie van de distributie van gasflessen in het Gewest grondig wijzigen. Heel wat buurtwinkels zullen niet aan de regels kunnen voldoen en daarom moeten stoppen met de verkoop van dergelijke flessen. Dat is echter de prijs die men zal moeten betalen, wil men de risico's verbonden aan deze ingedeelde inrichtingen aanzienlijk verkleinen.

In dezelfde lijn zijn de volgende stappen die zich opdringen in het domein van LPG:

- het uitwerken van exploitatievoorwaarden voor de LPG-bevoorradingsstations voor motorvoertuigen;
- het uitwerken van constructie- en beheerscriteria die een veilige toegang garanderen voor LPG-voertuigen tot ondergrondse parkings.

4. De controles van de ondernemingen in cijfers

Het milieu-inspectiesysteem wordt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geregeld door de Ordonnantie van 25 maart 1999 betreffende de opsporing, de vaststelling, de vervolging en de bestraffing van misdrijven inzake leefmilieu, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 24 juni 1999 en gewijzigd door de Ordonnantie van 28 juni 2001 die in het Belgisch Staatsblad van 13 november 2001 gepubliceerd werd. Door deze ordonnantie kwam er een groter uniformiteit in de dwangmaatregelen en werden de onderzoeksmiddelen van de bevoegde administraties uitgebreid.

Zijn bevoegd om een proces-verbaal op te stellen:

- De ambtenaren van de Gemeenten en van het BIM die belast zijn met het toezicht op en de controle van alle milieubepalingen;
- De ambtenaren van het Agentschap Net Brussel die bevoegd zijn voor achtergelaten afval;
- De ambtenaren van het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest die bevoegd zijn voor de controle van de bescherming van het grondwater;

Eén van de belangrijkste nieuwigheden van de ordonnantie van 2001 schuilt ongetwijfeld in de invoering van een administratieve boete voor bepaalde overtredingen op milieuvlak.

Met de controles wil men zowel inbreuken op de vigerende milieuwetgeving voorkomen als deze inbreuken bestraffen. Een deel van het werk bestaat dus ook uit het informeren en het bewust maken van de exploitanten, hierbij gaat men per sector tewerk of per belangrijk type van verontreiniging.

Het uitvoeren van controles gebeurt op verschillende gronden en kan uiteenlopende doelstellingen nastreven:

Controles die uitgevoerd worden wanneer er een vermoeden van overtreding is (exploitatie zonder vergunning of niet-naleving van de vergunning) of controles die uitgevoerd worden vóór of kort na de aflevering van een nieuwe milieuvergunning;

Controles die gepland worden per activiteitensector, waarbij de keuze bepaald wordt door de actualiteit of door recente wetwijzigingen die een follow-up op het terrein vereisen (bijvoorbeeld in 2003: versnijdingsateliers en slagerijen, actie 'supermarkt', bioveiligheid, zwembaden, kanaalzone, garageactie 'Heyvaertstraat', asbestverwijderingswerken);

Controles die gepland worden in het kader van de implementatie van de IPPC- en SEVESO II-richtlijnen, die de bevoegde instanties verplichten om geregeld de betrokken ondernemingen te controleren;

Controles die gepland worden in functie van een bepaald type van probleem (geluidshinder veroorzaakt door vliegtuigverkeer, afvalstoffen, waterkwaliteit, verontreiniging en potentiële verontreiniging van bodem en grondwater);

Controles die uitgevoerd worden op basis van klachten;

Controles die uitgevoerd worden in het kader van de implementatie van gewestelijke verplichtingen die termijnen preciseren voor het in overeenstemming brengen van bepaalde inrichtingen met specifieke reglementeringen (benzinstations, verwijdering en depollutie van toestellen die PCB's en PCT's bevatten), waarvoor ook verificaties op het terrein geboden zijn;

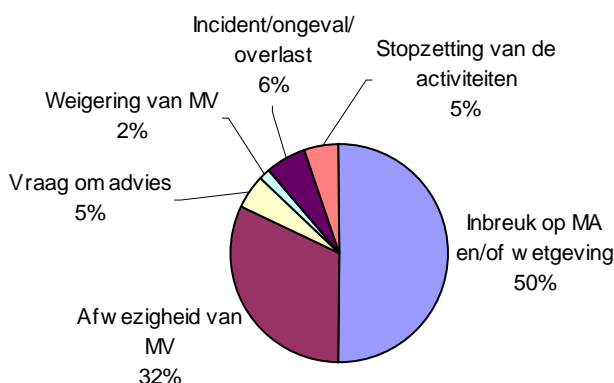
Administratieve controles (erkenningen...);

Controles die in een bepaald geografisch gebied uitgevoerd worden (Kanaalzone);

4.1. De controle van de "ingedeelde inrichtingen" in cijfers

Afgezien van de geplande en/of weerkerende thematische controles die betrekking hebben op de ingedeelde inrichtingen (bv. SEVESO- en IPPC-bedrijven, benzinstations) ontvangt de afdeling Inspectie elk jaar talrijke aanvragen om specifieke situaties te inspecteren. De voornaamste redenen voor deze aanvragen zijn de niet-naleving van de exploitatievoorwaarden van een milieuvergunning of -attest of het ontbreken van een dergelijke vergunning.

Figuur 7. Reden aan de basis van een aanvraag voor verdere inspectie

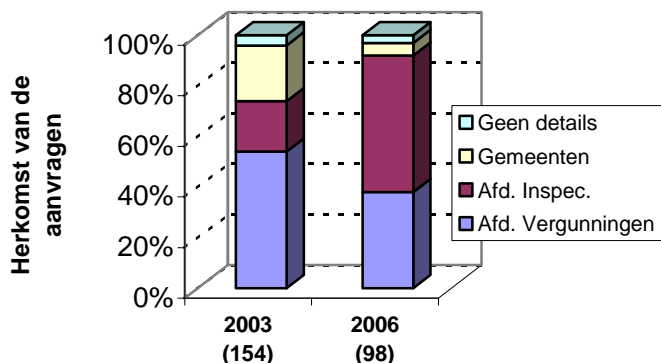
Legende: MV = milieuvergunning, MA = milieuattest

Bron : BIM, Syntheseverslag Staat van het Leefmilieu, 2004

Tussen 1 december 2002 en 31 oktober 2003 hebben dergelijke controleaanvragen geleid tot de opening van 154 nieuwe dossiers. In 2006 werden er door de afdeling 'Thematische controles en klachten' 98

dergelijke dossiers geopend. Zoals blijkt uit onderstaande figuur kunnen de aanvragen afkomstig zijn van andere afdelingen van het BIM, of van externe instanties zoals de gemeenten.

Figuur 8. Nieuwe controle-aanvragen (die vallen buiten de geplande controles)

Bron : BIM, afdeling Inspectie, dep. Thematische controles

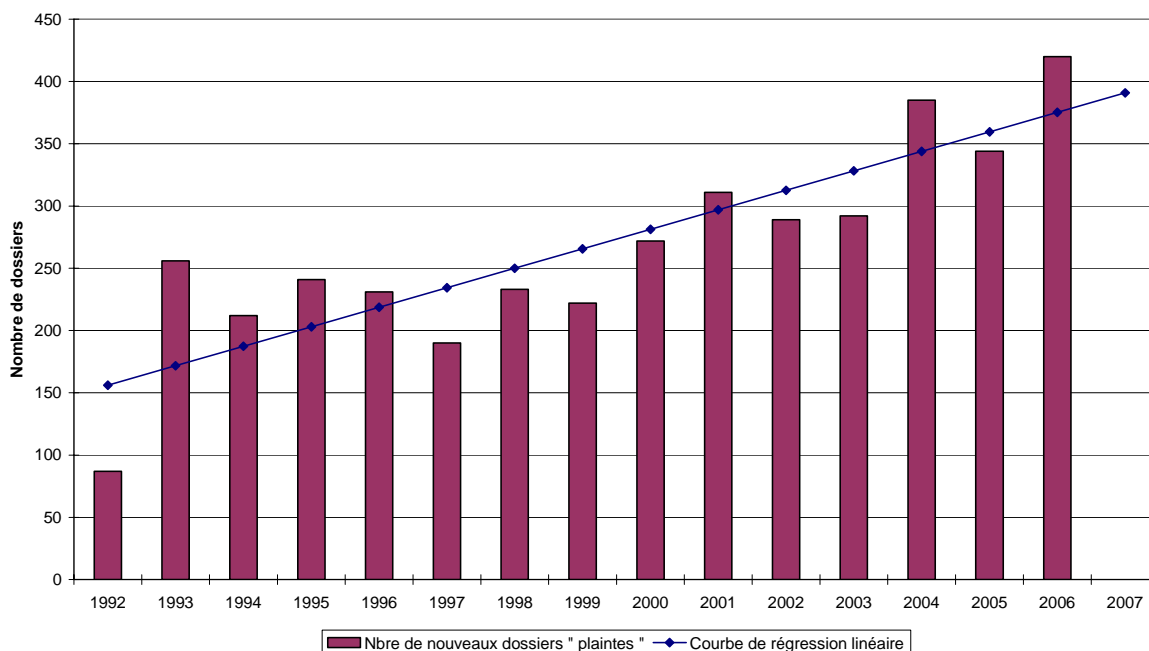
4.2. Het beheer van milieuklachten

Het aantal milieuklachten dat bij Brussel Leefmilieu - BIM ingediend wordt, blijft ondertussen stijgen (met meer dan 40% tussen 2002 en 2006). De belangrijkste oorzaak voor deze klachten is en blijft de geluidshinder (meer details hierover in het hoofdstuk Geluidsomgeving, fig.10 en tabel 12).

De wachttijden worden steeds langer waardoor de burgers en lokale autoriteiten steeds minder tevreden zijn over de interventie van Leefmilieu Brussel - BIM. Om deels te verhelpen aan dit probleem werden samenwerkingsakkoorden afgesloten met 10 gemeenten teneinde de opleiding van de gemeentelijke inspecteurs op te voeren en te komen tot een betere verdeling van de dossiers tussen de gemeentediensten en de afdeling Inspectie van het Gewest. Deze akkoorden hebben voorlopig nog geen resultaat opgeleverd.

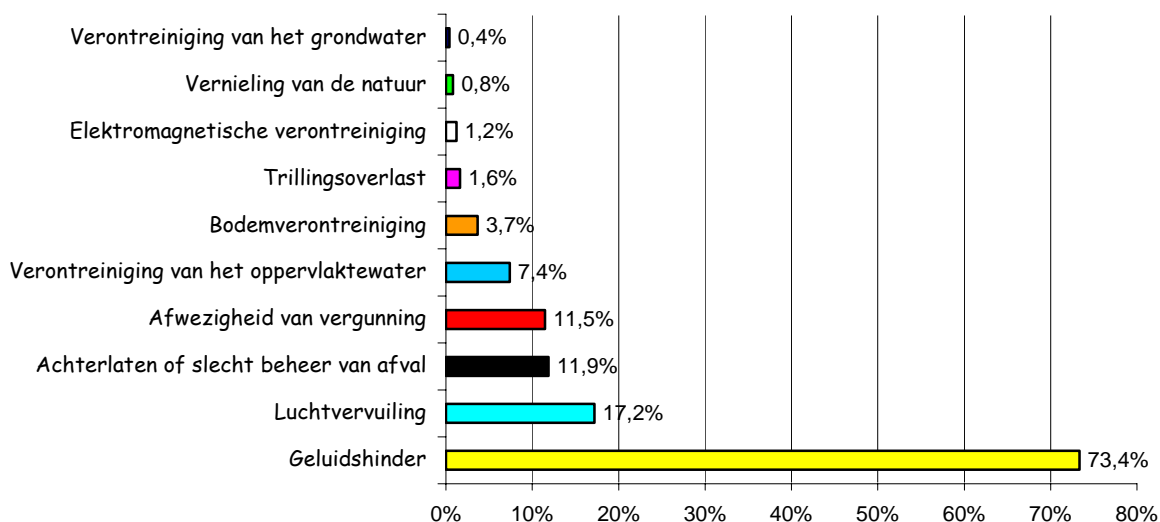
Figuur 9. Evolutie van het aantal nieuwe klachtendossiers dat bij het BIM werd ingediend (1992-2006)

blauwe punten en lijn = lineaire regressiecurve

Bron :BIM, afdeling Inspectie, dep. Beheer van de overlast, maart 2007

Figuur 10. Voorwerp van de nieuwe klachtendossiers ingediend tussen dec. 2002 en eind okt. 2003

Bron :BIM, syntheseverslag Staat van het Leefmilieu, 2004

5. Administratieve vereenvoudiging, toegang tot informatie en samenwerking met de gemeenten

5.1. Administratieve vereenvoudiging

Het 'Contract voor de economie en de werkgelegenheid 2005-2010' dat gesloten werd tussen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de werknemers-, de werkgevers- en de middenstandsorganisaties, bevat een luik over administratieve vereenvoudiging. Het streefdoel is een versnelling, waar mogelijk, van de behandeling en desgevallend de toekenning van stedenbouwkundige vergunningen en van milieuvergunningen, en eveneens een vereenvoudiging van de procedures ter zake. Het BIM sluit zich daar volledig bij aan en vertaalde deze doelstellingen in de volgende acties:

Begeleiden van exploitanten, door hen actuele informatie ter beschikking te stellen en de nodige werkmiddelen voor een respectvol milieubeheer;

Ontwikkelen van een elektronisch loket en geïnformatiseerde procedures: de ontwikkeling in 2005 van twee elektronische formulieren in verband met de milieuvergunning bleek een relatieve mislukking. De webapplicatie voor de vervoerplannen was dan weer een groot succes: hierdoor kunnen de ondernemingen hun vervoerplannen 'online' indienen en aan de administratie overmaken, plus de informatie die in de formulieren vervat zit, recupereren in de vorm van een rapport of van gestructureerde gegevens.

Beheren van de onderzoekstermijnen: het NOVA ENVIRO-project (2005), de migratie van de milieuvergunningen naar eenzelfde NOVA-informaticaplatform van het CIBG dat door de verschillende administraties van het Gewest gebruikt wordt - waaronder het BROH en de gemeenten - werd uitgesteld omdat het CIGB bepaalde verplichtingen had t.o.v. van andere projecten.

Streven naar meer duidelijkheid en een grotere eenvoud in alle stappen die een onderneming moet zetten door alle formulieren en standaardbrieven opnieuw onder de loep te nemen;

Actieve medewerking verlenen aan de Raad voor Economische Coördinatie die verschillende paragewestelijke instanties groepeerde, zoals de GIMB, de GOMB, de BGDA, het BROH, enz., en die tot doel heeft om informatie uit te wisselen die eventuele delocalisaties van ondernemingen kan voorkomen.

Op het vlak van de regelgeving zelf wordt een grote inspanning geleverd om deze te benaderen vanuit het standpunt van de ondernemingen (zie het hoofdstuk Regelgeving, § 2).

5.2. Toegang tot informatie

Aan de nieuwe ordonnantie inzake toegang tot milieu-informatie van 18 maart 2004 is heel wat aandacht besteed, aangezien ook een aantal 'gevoelige' inspectiedossiers hierbij betrokken zijn. De vraag om toegang te krijgen tot milieu-informatie neemt toe en de te geven antwoorden moeten gestaafd worden. Zoals voorgeschreven door de reglementering wordt ter zake een register bijgehouden. Daaruit blijkt dat in 2005 27 verzoeken geregistreerd werden, waarvan 3 geweigerd. In 2006 registreerde de afdeling Inspectie 39 verzoeken, waarvan 2 volledig geweigerd werden en 1 gedeeltelijk.

Wat de verzoeken betreft om toegang te krijgen tot de gedetailleerde informatie van het ontwerp van inventaris van mogelijk verontreinigde en verontreinigde bodems, heeft de dienst Beheer van Bodemverontreinigingen (afdeling Milieu- en Bodempolitie) meer dan 17.000 verzoeken geregistreerd die behandeld werden in de periode 2004 tot 2006 (zie het hoofdstuk "Preventie en beheer van risico's die verband houden met de bodemverontreiniging).

5.3. Samenwerking met de gemeenten

In 2002 werd in het kader van een project van het Europese netwerk van milieu-inspectiediensten (IMPEL) een audit uitgevoerd van het Brussels inspectiesysteem. Daaruit kwam duidelijk naar voren dat de milieucompetenties zowel op het niveau van het Gewest als op dat van de gemeenten moeten uitgeoefend worden.

Om de logica van de minimuminspectiecriteria te kunnen respecteren en tegelijkertijd ook een globale milieuaanpak op gewestelijk niveau veilig te stellen, bleek een goede coördinatie onontbeerlijk. Dat bracht Leefmilieu Brussel ertoe om een '*memorandum of understanding*' in te voeren met enkele gemeenten.

Eind 2005 hebben uiteindelijk 6 gemeenten (Oudergem, Brussel-Stad, Etterbeek, Molenbeek, Schaarbeek en Sint-Gillis) hun goedkeuring gegeven aan het voorstel van samenwerkingsakkoord met Leefmilieu Brussel; in 2006 sloten de gemeenten Evere, Anderlecht, Watermaal-Bosvoorde en Sint-Joost zich hierbij aan. Het samenwerkingsakkoord in kwestie voorziet om de verschillende databanken open te stellen en nuttige informatie uit te wisselen (de gegevens van de personen belast met de dossiers 'inspectie' en 'vergunningen', hun functies, hun actieterreinen, informatie over de vordering van de klachtenbehandelingen en van beslissingen in verband met milieuvergunningen). Zie ook hierboven § 4.2.

Eind 2005 werd ook gestart met een denkoefening over een jaarlijks milieu-inspectieprogramma voor het Gewest. Dat zou uiteindelijk moeten leiden tot een rationeler gebruik van de beschikbare middelen (mensen en materiaal) en een doeltreffender beheer van de problemen op het terrein waardoor alle inspectiediensten veel tijd zouden winnen. Zo zou Leefmilieu Brussel voordeel kunnen halen uit de terreinkennis van de gemeente-inspecteurs en zich meer kunnen toeleggen op haar preventie-, informatie- en waarschuwingsoopdrachten. De gemeenten van hun kant zouden dan weer kunnen profiteren van het controle- en analysemateriaal van Leefmilieu Brussel, die instaat voor het ijken en het onderhouden van de toestellen en eveneens de specifieke opleidingen voor de gemeente-inspecteurs zou verzorgen.

6. Bibliografie en aanverwante BIM-publicaties

SEVESO-bedrijven: officiële website http://www.seveso.be/code/nl/carte_bruxelles.asp; Bevoegde administraties in België: <http://www.werk.belgie.be/defaultTab.aspx?id=5290>

TRACTEBEL Engineering, maart 2006. « Studie over de mogelijke domino-effecten waarbij een Seveso-onderneming betrokken is en de noodzakelijke informatie voor stedenbouwkundige adviezen in de omgeving van een Seveso-onderneming », Etudes IBGE - BIM Studies, sept. 2005.

HAECON, Harbour and Engineering Consultants, 2002. « Etude des risques dans le domaine du port de Bruxelles, rapport intermédiaire de la phase 1 », étude BAE2296-43 réalisée pour le Port de Bruxelles.

HAECON, Harbour and Engineering Consultants, 2002. « Etude des risques dans le domaine du port de Bruxelles, rapport intermédiaire de la phase 2 », étude BAE2296-53 réalisée pour le Port de Bruxelles.

IPPC-bedrijven: voor de rapportering <http://www.eper.cec.eu.int/eper/default.asp>

- RDC Environment, 2006. "Mise à niveau des permis d'environnement relatif aux "entreprises IPPC", Etudes IBGE - BIM Studies.
- VAN LEEMPUT M, 2005. "Meilleures technologies, bonnes pratiques environnementales et produits de substitution dans le secteur du traitement du bois en Région de Bruxelles-Capitale", Etudes IBGE - BIM Studies, réalisation par le Centre Technique de l'Industrie du Bois (CTIB).
- AIB-VINCOTTE ECOSAFER (AVE), 2005. "Studie betreffende de ventilatie van overdekte parkeergarages", Etudes IBGE - BIM Studies.
- LABORELEC, 2004. « Méthode d'évaluation des niveaux spécifiques sonores des transformateurs statiques, Etudes IBGE - BIM Studies.
- LABORELEC, 2005. « Détermination des normes admissibles en matière de bruit généré par les transformateurs, Etudes IBGE - BIM Studies.
- ATECH-AGORA, 2003. « Maîtrise du bruit des installations de ventilation et de conditionnement d'air », Etudes IBGE - BIM Studies.
- FIBRECOUNT Environmental control, 2006. "Etude relative à la détermination d'un protocole pour l'élaboration d'un inventaire de l'amiante avant démolition ou rénovation", Etudes IBGE - BIM Studies.
- BOULAND C, DESGAINS R., 2005. « Projet HVAC : Conséquences sur l'environnement et sur la santé des conditionnements d'air », document interne IBGE, rapport final, décembre 2004.
- VAN CAILLIE M, 2005. "Bruit extérieur et vibrations des installations de ventilation et de conditionnement d'air - Guide de bonnes pratiques et des meilleures technologies disponibles".
- BIM, 2004. « Staat van het leefmilieu 2003 ».
- BIM 2004, 2005. « Rapport d'activité de la Division Autorisations»
- BIM 2003, 2004, 2005, 2006. « Rapport d'activité de la Division Inspection»

Meer informatie op de website van Leefmilieu Brussel - BIM: <http://www.ibgebim.be>

- Gecoördineerde lijst van ingedeelde inrichtingen van het BHG: zie de rubriek 'Ondernemingen' > 'Milieuvergunningen'
- Lijst van voor het BHG erkende inzamelaars: zie de rubriek 'Ondernemingen' > 'Erkenningen'
- De SEVESO-ondernemingen en de rol van het BIM: zie de rubriek 'Ondernemingen' > 'Sectoren'
- De VOS-sectoren in het BHG: zie de rubrieken 'Ondernemingen' (subrubrieken 'Sectoren' en 'Producten') en 'Documentatiecentrum' (Staat van het leefmilieu > Factsheets).
- Laboratoria die GGO's en pathogene organismen gebruiken: zie de rubriek 'Ondernemingen' > 'Sectoren' > 'Bioveiligheid' (volledig vernieuwd in de loop van 2006).
- Asbestverwijdering: zie de rubriek 'Documentatiecentrum' (Staat van het leefmilieu > Factsheets).
- Afgedankte voertuigen: zie de rubriek 'Ondernemingen' (subrubrieken 'Erkenningen' en 'Sectoren')
- De verwarmings- en airconditioninginstallaties van de gebouwen van de tertiaire sector: zie de rubriek 'Ondernemingen' > 'Energie' > 'Dienstensector (tertiair)' > 'REG-hulpmiddelen'
- Verwarming, ventilatie, airconditioning en geluid: zie de rubriek 'Documentatiecentrum' (Staat van het leefmilieu > Factsheets Lawaai)

Auteurs :

Redactie: Katrien Debrock

Op basis van de thematische fiches van de afdeling Vergunningen, de jaarverslagen en andere beschikbare documenten (zie bibliografie).

Herlezing: Vincent Cauchie, Juliette de Villers, Said El Fadili, Ulrich Geebelen, Katrien Van Den Bruel, Annick Yseboodt,

Inhoudelijk verantwoordelijken: Jean Delfosse en Jean-Pierre Janssens

PREVENTIE EN BEHEER VAN DE RISICO'S DIE VERBAND HOUDEN MET HET GEBRUIK EN DE BEREIDING VAN CHEMICALIËN EN CHEMISCHE PREPARATEN

1. Inleiding	47
2. Deelname aan de voorbereiding en opvolging van de nieuwe reglementering in verband met chemische producten (REACH)	49
3. Opvolging van de problematiek van de persistente organische polluenten (POP's) en implementatie van de implicaties op gewestelijk niveau.....	51
4. Opvolging van de problematiek van de zware metalen en implementatie van de implicaties op gewestelijk niveau...52	
4.1. Opvolging van de problematiek van de zware metalen.....	52
4.2. Opvolging van de communautaire strategie inzake kwik	52
5. Opvolging van het internationale beleid in verband met chemische producten (SAICM)	53
6. Realisatie van verschillende studies met het oog op het reduceren van welbepaalde emissies en het ontdekken van beste technologieën en goede milieupraktijken.....	54
7. Bibliografie en aanverwante BIM-publicaties.....	54

Krachtlijnen

Zorgen voor een waakzame opvolging van de Europese wetgeving betreffende chemische stoffen en preparaten om op een gepaste manier tussenbeide te kunnen komen in de betrokken Brusselse sectoren

Geprivilegieerde acties

Ter ondersteuning van diverse opdrachten van het BIM (aflevering van milieuvergunningen, controle van ingedeelde inrichtingen, begeleiding van ecodynamische ondernemingen, promotie van ecoconstructie, inventarisering van de emissie van polluenten, enz.) :

- Zoeken naar gedetailleerde informatie over de risico's verbonden aan bepaalde chemische stoffen en preparaten;
- Zoeken naar gedetailleerde informatie over de ondernemingen in het Brussels Gewest dergelijke producten gebruiken of produceren;
- Over het algemeen de interne vragen van het Instituut in verband met chemische stoffen en preparaten beantwoorden (informatie, enz.);

De substitutieproducten en -technieken met betrekking tot bepaalde chemische stoffen of preparaten identificeren (bv. gebruik van ultrasonen in plaats van chloorsolventen voor de reiniging van metalen);

De betrokken ondernemingen en industriële sectoren informeren over de wettelijke bepalingen en de beste technologieën in verband met bepaalde chemische stoffen en preparaten, met name via het magazine 'Informatiebulletin Ondernemingen & Leefmilieu';

De evolutie van de nieuwe Europese reglementering op het vlak van chemische producten (REACH) opvolgen en daarbij in het bijzonder toezien op het behoud van het principe van substitutie en een verbetering van de bescherming van het leefmilieu en meer in het algemeen de evolutie van de internationale reglementering ter zake (SAICM, GHS) opvolgen;

De problematiek van de persistente organische polluenten (POP's) (de Conventie van Stockholm, het Protocol van Aarhus bij het LRTAP-Verdrag en de POP-verordening 850/2004) en zware metalen (met inbegrip van de 'kwikstrategie' van de Europese Unie) opvolgen en de implicaties ervan voor het BHG nagaan;

De inventaris van persistente organische polluenten en zware metalen opstellen en constant bijwerken;
Het volgen van de voorbereiding van het 'Federale programma ter vermindering van pesticiden en biociden' en van de voorbereidende implementatie van bepaalde bepalingen van dit programma in het Brussels Gewest met het oog op de voorbereiding van de richtlijn betreffende het duurzame gebruik van pesticiden.

1. Inleiding

(De informatie die in deze inleiding opgenomen werd, is met name gebaseerd op de publicatie van het Europese Milieuagentschap 'Europe's environment: the third assessment' (2003)).

Een Europese inventarisering van de bestaande en door de industrie opgeslagen chemicaliën in 1981 identificeerde er 100.195 en volgens de Europese Commissie (2001) zouden er sindsdien ongeveer 3.000 nieuwe stoffen op de Europese markt bijgekomen zijn. In het merendeel van de courante consumptieproducten zoals detergents, textiel, speelgoed, bouwmaterialen, televisies, voedingsmiddelen en hun verpakkingen, enz. treffen we dan ook chemische stoffen aan.

Deze alomtegenwoordigheid van chemische producten in ons dagelijks leven baart steeds meer mensen zorgen. Want zo stelt het EEA (2003) vast, "ondanks het feit dat in Europa chemische producten al meer dan 25 jaar lang gereguleerd zijn, blijft er een algemeen gebrek aan informatie en kennis bestaan over het eindgebruik en de gevaarlijke eigenschappen van de ongeveer 30.000 in de Europese Unie verhandelde chemische stoffen". Bovendien hebben de milieucontrolemeetnetten de aanwezigheid van tal van deze chemische stoffen in het water, de lucht, de bodem, sedimenten en levende organismen aangetoond, incl. in menselijk weefsel, waar deze stoffen zich opstapelen.

Ondertussen werden wel al tal van instrumenten ingevoerd om de aanwezigheid van chemische producten in ons leefmilieu te beperken, nl.:

Het Protocol van Montreal (1987): eliminatie van bepaalde substanties die een nefaste impact op de ozonlaag hebben;

De HELCOM- (1992 en 1998) en OSPAR-overeenkomsten (1998): vermindering van de lozingen, emissies en verliezen van gevaarlijke stoffen in de Noordzee en de Baltische Zee;

De overeenkomst van Rotterdam die een '*Prior Information Consent*'-procedure invoerde: de verplichting voor de uitvoerders van gevaarlijke chemische stoffen om voorafgaandelijk aan de levering van dergelijke stoffen een vergunning van de invoerende landen verkregen te hebben (opgenomen in verordening 304/2003 betreffende de in- en uitvoer van gevaarlijke chemische stoffen);

Het protocol van Aarhus bij het LRTAP-Verdrag betreffende persistente organische polluenten of zgn. 'POP's' (1998): vermindering van de uitstoot in de lucht van POP's (DDT, PCB, polycyclische aromatische koolwaterstoffen, dioxines, furanen, enz.) (zie het hoofdstuk 'Buitenlucht');

Het protocol van Aarhus bij het LRTAP-Verdrag betreffende zware metalen (1998): reductie van de emissie van lood, cadmium en kwik tot hun niveau van 1990 (zie het hoofdstuk 'Buitenlucht');

De Conventie van Stockholm betreffende persistente organische polluenten (2001): stopzetting van de productie en het gebruik van POP's (zie het hoofdstuk 'Buitenlucht');

Verschillende Europese richtlijnen: de SEVESO-richtlijnen, de IPPC-richtlijn, de richtlijn inzake PCB's (zie het hoofdstuk over de preventie en het beheer van risico's verbonden aan ingedeelde instellingen), de kaderrichtlijn water (zie het hoofdstuk 'Water'), de richtlijn in verband met grote verbrandingsinstallaties, de richtlijnen in verband met verbrandingsovens (zie het hoofdstuk 'Afval'), de PCB-richtlijn (zie het hoofdstuk "Preventie en het beheer van risico's die verband houden met ingedeelde inrichtingen" en het hoofdstuk 'Afval').

enz.

Deze reglementaire omkadering ging ook gepaard met de implementatie van goede milieupraktijken door de betrokken sectoren die daarbij opteeden voor het gebruik van verbeterde pollutieverminderingssystemen en 'meer milieuvriendelijke' technologieën.

Dit alles heeft geresulteerd in een gevoelige vermindering van de emissie van tal van zware metalen en persistente organische polluenten. Zo bijvoorbeeld daalde de voorbije tien jaar (1995-2005) in het Brussels Gewest de emissie van dioxines en furanen met een factor 10, een reductie die het gevolg was van het stilleggen van de verbrandingsovens van ziekenhuizen, van een daling van het gebruik van steenkool in de woningsector en vooral van de invoering in 1999 van een rookfiltersysteem voor de SIOMAB-verbrandingsoven (zie de website van het BIM, achtergronddocumentatie over lucht: 'Luchtuitstoot van de afvalverbrandingsovens'). Dat neemt niet weg dat er nog heel wat werk aan de winkel is. Zo blijkt bijvoorbeeld nog altijd uit voormeld EEA-rapport (2003) dat, ondanks de aanzienlijke algemene daling van de emissie van kwik in Europa en Noord-Amerika, er nog steeds een stijging van de kwikconcentraties wordt opgetekend in de arctische zone.

Tot nu toe werd slechts in beperkte mate informatie gevraagd aan de producenten en invoerders van chemische producten en was er geen verplichting voor de gebruikers van deze producten om informatie te verstrekken. Daardoor werd van de meeste chemische producten die op de Europese markt verkrijgbaar zijn ook nooit de toxiciteit en ecotoxiciteit getest. De REACH-wetgeving betreffende de controle van chemische producten (zie hieronder) die onlangs op Europees niveau goedgekeurd werd, zal op dit vlak een heleboel zaken veranderen. Volgens deze wetgeving zullen de producenten, de invoerders en in sommige gevallen ook de gebruikers gegevens moeten verzamelen over de eigenschappen en risico's voor de menselijke gezondheid en het milieu van ongeveer 30.000 stoffen. De grote innovatie waarvoor REACH op dit vlak zorgt, is de omkering van de bewijslast: voortaan zal het niet meer aan openbare instanties zijn om de schadelijkheid van de betrokken producten aan te tonen, maar wel aan de industriële ondernemingen om te bewijzen dat deze producten kunnen gebruikt worden zonder gevaar voor de menselijke gezondheid en het milieu.

In België behoort het tot de bevoegdheden van de Federale Overheid om de productnormen te bepalen (geheel van voorschriften waaraan een product met name op ecologisch vlak dient te voldoen, vooreer het op de markt gebracht mag worden). Andere federale bevoegdheden houden direct verband met het productenbeleid, zoals een aanzienlijk deel van de regelgeving inzake volksgezondheid, de bescherming van de consument en de werknemers, de ecotaksen en ecolabels, de differentiatie van de indirecte belastingen (accijnzen en btw) en de reglementering in verband met publiciteit.

Vanuit hun bevoegdheid op het vlak van het leefmilieu, zijn de Gewesten van hun kant dan weer bevoegd voor het controleren van de industriële processen, het gebruiken van de producten, het meten en controleren van de lozingen en het beheren van het afval met het oog op de ecologische impact ervan.

Een speciale wet (de wet van 21 december 1998 betreffende de productnormen ter bevordering van duurzame productie- en consumptiepatronen en ter bescherming van het leefmilieu en de volksgezondheid en haar wijzigingen) voorziet bovendien dat de Gewesten worden betrokken bij het tot stand komen van de Federale reglementering op het vlak van productnormering. Aangezien deze normering steeds vaker voortvloeit uit de normeringsactiviteiten op Europees niveau, krijgen de Gewesten via de Federale overheid ook de voorstellen van richtlijnen en verordeningen te zien en wordt hen ook gevraagd om hun mening hierover te geven.

De goedkeuring van REACH zal ten slotte ook het pad effenen voor nieuw overleg in verband met de organisatie van de bevoegdheden op het vlak van het productenbeleid.

Tal van acties die het BIM onderneemt, kunnen beschouwd worden als inspanningen om chemische stoffen te reduceren en te controleren. Sommige van die acties worden ook in andere hoofdstukken beschreven, zoals bijvoorbeeld:

het vastleggen van de inhoud van de milieuvergunningen, in het bijzonder wat de lozingsnormen betreft [zie de hoofdstukken 'Buitenlucht' en 'Water' en het hoofdstuk 'Preventie en beheer van de risico's die verband houden met de ingedeelde inrichtingen'];

het uitvoeren van het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 4 maart 1999 betreffende de planning van de verwijdering van PCB's en PCT's [zie het hoofdstuk 'Preventie en beheer van de risico's die verband houden met de ingedeelde inrichtingen' en het hoofdstuk 'Afval'];

het uitvoeren van richtlijn 96/82/EG, de zogenaamde 'SEVESO II-richtlijn' (zie het hoofdstuk 'Preventie en beheer van de risico's die verband houden met de ingedeelde inrichtingen');

het uitvoeren van richtlijn 96/61/EG inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van de verontreiniging van ondernemingen, de zgn. 'IPPC-richtlijn', en haar amendementen (*Integrated Pollution Prevention and Control*) (zie het hoofdstuk 'Preventie en beheer van de risico's die verband houden met de ingedeelde inrichtingen' en het hoofdstuk 'Buitenlucht');

het uitvoeren van richtlijn 1999/13/EG ter beperking van de emissie van vluchtige organische stoffen (VOS) ten gevolge van het gebruik van organische oplosmiddelen bij bepaalde werkzaamheden en installaties (zie het hoofdstuk 'Preventie en beheer van de risico's die verband houden met de ingedeelde inrichtingen en het hoofdstuk 'Buitenlucht');

het implementeren van de internationale akkoorden met het oog op een reductie van de emissie van stoffen die een nefaste impact hebben op de stratosferische ozonlaag (CFK's, halonen, enz.) en de Europese regelgeving ter zake (zie het hoofdstuk 'Preventie en beheer van de risico's die verband houden met de ingedeelde inrichtingen', het hoofdstuk 'Buitenlucht' en het hoofdstuk 'Klimaatwijziging');

het inperken van het gebruik en het bewustmaken van de gevaren van pesticiden (zie het hoofdstuk 'Semi-natuurlijk milieu en openbare groene ruimten');

het promoten van ecoconsumptie met o.a. de verspreiding van een folder bestemd voor de huishoudens over gevaarlijk afval;

het oprichten van de Regionale Cel voor Interventie bij Binnenluchtvervuiling (RCIB) en van een gezondheids/milieu-interface die verschillende projecten over de link tussen bepaalde producten en binnenluchtvervuiling leidt of aan dergelijke projecten deelneemt, evenals een project ter evaluatie van de besmetting van moedermelk door persistente organische polluenten (POP's) in België (zie het hoofdstuk 'Gezondheid en leefmilieu');

Binnen de afdeling 'Vergunningen' van het BIM werkt de dienst 'BAT' ('*Best Available Technologies*' of 'beste beschikbare technologieën') vaak mee aan dergelijke acties en dat op tal van manieren: opvolging van de nieuwe verbods- en beperkingsbepalingen ten aanzien van de productie en het gebruik van chemische substanties en de integratie ervan in milieuvergunningen, identificatie van substitutieproducten en technieken ten opzichte van bepaalde chemische substanties of preparaten en het bezorgen van de nodige informatie ter zake aan de betrokken industriële sectoren, ondersteuning bij de inventarisering van vervuilende emissies, zoektocht naar gedetailleerde informatie in verband met de risico's verbonden aan bepaalde chemische substanties en preparaten, enz.

Sinds 2003 kreeg de dienst 'BAT' ook 72 interne verzoeken die te maken hadden met chemische stoffen, substitutieprocedures en de beste beschikbare technologieën, in relatie met de verschillende materies die binnen de afdeling worden opgevolgd.

Afgezien van deze 'ondersteunende' activiteiten beheert de 'BAT'-cel ook een reeks van specifieke dossiers in verband met chemische stoffen en preparaten. De belangrijkste worden in de volgende punten kort voorgesteld.

2. Deelname aan de voorbereiding en opvolging van de nieuwe reglementering in verband met chemische producten (REACH)

(Onderstaande tekst is gebaseerd op verschillende bronnen die vermeld worden in de bibliografie van dit hoofdstuk (Europese commissie 2006, de REACH-website van de FOD Economie, 'France Diplomatie'-website van het Franse Ministerie voor Buitenlandse Zaken).

Na jaren van discussie en onderhandeling werd de Europese REACH-verordening eind 2006 uiteindelijk goedgekeurd en zal op 1 juni 2007 in werking treden.

"Het REACH-project omvat, zoals zijn naam ook aangeeft, meerdere luiken, nl.: 'Registration' (registratie), 'Evaluation' (evaluatie), 'Authorization' (toelating en beperking) van 'Chemicals' (chemische stoffen).

De algemene doelstelling van REACH is garanderen dat de menselijke gezondheid en het milieu worden beschermd en tegelijkertijd ook de concurrentiekracht van de Europese chemische industrie op peil wordt

gehouden (met name door het stimuleren van innovatie - via de ontwikkeling en het gebruik van minder schadelijke stoffen - en door het vertrouwen van de consument terug te winnen).

Naast deze algemene doelstelling streeft de verordening ook een aantal specifieke doelstellingen na, zoals een verbetering van de transparantie (informatieverstrekking aan ondernemingen stroomafwaarts, aan overheidsinstanties, aan het maatschappelijke middenveld, aan de consument en aan werknemers), een consolidatie en organisatie van de interne markt, een verbetering van het dierenwelzijn (vermindering van het aantal tests op dieren) en conformiteit met de WHO-voorschriften (officiële website van de 'France Diplomatie').

Deze reglementering betekent dan ook een grondige hervorming van het registratie- en vergunningsproces van de productie, de commercialisering, de invoer en het gebruik van de chemische stoffen en dat meer bepaald doordat de nieuwe reglementering de bewijslast met betrekking tot de risico's van de substanties legt bij de producenten en invoerders van de chemische producten.

De belangrijkste impliciete gevolgen van REACH zijn:

- De registratie:

Voor de ca. 30.000 chemische stoffen die vandaag gebruikt worden (stoffen waarvan meer dan één ton per jaar geproduceerd worden), zullen de producenten en invoerders een registratiedossier moeten voorbereiden met gegevens over de geproduceerde volumes van deze stoffen en over hun fysisch-chemische, toxicologische en ecotoxicologische eigenschappen. Dit dossier moet eveneens vermelden welke de individuele toepassingen zijn zoals geïdentificeerd door de stroomafwaartse gebruikers langs de hele bevoorradingsketen, en verder de evaluatie van de risico's die gepaard gaan met dit gebruik en de ermee verband houdende veiligheidsmaatregelen.

- Het consortium:

Dankzij het zgn. 'OSOR'-principe ('*One Substance, One Registration*') zullen ondernemingen zich kunnen groeperen in een consortium om de kosten van voormelde registratie te verdelen (beperking van de kosten voor de testen en de registratie). Hierop zijn echter uitzonderingen voorzien (vertrouwelijkheid, meningsverschillen, enz.).

- Het rapport over de chemische veiligheid:

Voor alle chemische stoffen die goed zijn voor een jaarlijks volume van 10 ton of meer zal ook een evaluatie van de chemische veiligheid vereist zijn.

- De evaluatie:

Het nieuwe Europese Agentschap voor Chemische producten (ECHA) dat vanuit Helsinki zal opereren, draagt de verantwoordelijkheid om:

° te evalueren of de registratiedossiers beantwoorden aan de eisen die door REACH gesteld worden en de voorgestelde tests ook geschikt zijn;

° de registratiedossiers te onderzoeken: het agentschap zal nagaan of de stoffen in kwestie een gevaar voor het milieu of de volksgezondheid betekenen en of het gebruik of het in de handel brengen ervan al dan niet het voorwerp van een vergunning of bepaalde beperkingen uit moet maken.

- De autorisatie:

Elk gebruik van stoffen die tot de groep van 'zeer zorgwekkende' stoffen behoren (stoffen die verantwoordelijk zijn voor kankers, onvruchtbaarheid bij mannen en vrouwen, genetische mutaties of aangeboren afwijkingen en stoffen die persistent zijn en zich in menselijke organismen en het milieu op kunnen stapelen), zal onderworpen worden aan een vergunning. De autorisatie zal toegekend worden voor een specifiek gebruik in het geval de producent of invoerder kan aantonen dat de risico's van de betrokken applicatie volledig onder controle zijn. Alle vergunningsaanvragen zullen ook een analyse van de beschikbare alternatieven moeten bevatten, evenals een vervangingsplan in het geval dat er een adequaat alternatief bestaat. Het vergunningssysteem zou de ondernemingen dan ook moeten aansporen om te opteren voor alternatieven die een grotere veiligheid garanderen.

- De beperkingen:

Indien de risico's verbonden aan het gebruik van een bepaalde stof niet op een adequate manier gecontroleerd kunnen worden, kan de Commissie of een lidstaat voorstellen om zijn introductie op de markt en zijn gebruik te beperken. Een dergelijke beslissing zal door de Commissie in samenspraak met de lidstaten genomen worden.

De toepassing van deze nieuwe wetgeving, die één enkele tekst voorziet ter vervanging van een veertigtal oudere bepalingen, zal gespreid worden over een periode van 11 jaar, nl van juni 2007 tot juni 2018.

De 'BAT'-dienst heeft de onderhandelingen in verband met REACH van nabij opgevolgd en daarbij ook samengewerkt met de Federale vertegenwoordigers. De dienst heeft meer bepaald toegezien op het behoud van het substitutieprincipe (vervanging van uiterst gevaarlijke chemische stoffen door veiligere alternatieven, wanneer die zouden bestaan) en het behoud van de criteria op het vlak van milieu en menselijke gezondheid.

De goedkeuring van de REACH-verordening zal een aanzienlijke impact hebben op een land als België met zijn dicht economisch weefsel, zijn groot aantal KMO's en zijn sterke exportgerichtheid.

Op het niveau van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn er weliswaar maar weinig ondernemingen actief in de pure chemische sector, daarentegen zijn de gebruikers van chemische stoffen talrijk: drukkerijen, metaal- en plasticbewerkende ondernemingen, de voedingsmiddelensector, de productformuleerders (detergenten), houtbewerkende bedrijven, enz. De REACH-verordening zal naar schatting zo'n 500 Brusselse ondernemingen aanbelangen (of 700, afhankelijk van de manier waarop bepaalde artikelen geïnterpreteerd worden).

Tot de impact van REACH behoren o.a.:

De verplichtingen tot preregistratie en registratie die aan producenten en invoerders (vanuit een land in de Europese Unie) opgelegd worden en, in bepaalde gevallen, ook aan de gebruikers stroomafwaarts, wanneer hun applicatie niet door de leverancier ondersteund zou worden;

De waarschijnlijke verdwijning van meerdere substanties en/of applicaties van substanties naar de toekomst toe (non-registratie, strikt autorisatiesysteem).

De implementatie van REACH zal verdeeld worden over de federale, gewestelijke en communautaire bevoegdheidsniveaus, in overeenstemming met modaliteiten die nog nader moeten bepaald worden door een samenwerkingsakkoord.

3. Opvolging van de problematiek van de persistente organische pollutanten (POP's) en implementatie van de implicaties op gewestelijk niveau

De persistente organische pollutanten (of POP's) hebben de eigenschap om (zowel voor de mens als voor het milieu) erg toxisch te zijn en biologisch nagenoeg niet afbreekbaar; zij stapelen zich op in levende organismen en kunnen gemakkelijk door water, lucht of migrerende soorten meegevoerd worden naar een plaats ver verwijderd van de plek waar ze aanvankelijk ontstaan zijn en waar ze zich dan opstapelen in plaatselijke ecosystemen en dat zowel op het land als in de zee. Van het Arctische pakijs tot aan de zuidelijk zeeën stapelen POP's zich dan ook op in alle levende organismen en besmetten hun voedselketen.

Verscheidene categorieën van scheikundige producten werden intussen als POP geïdentificeerd. Enkele voorbeelden: pesticiden, PCB/PCT, producten die een tussenstadium vormen in chemische syntheses, maar ook bepaalde stoffen die onbedoeld vrijkomen bij verbranding en andere chemische processen (dioxines, furanen, hexachlorobenzeen of HCB).

Door preventieve maatregelen te treffen, kan de verspreiding van POP's in het leefmilieu echter ingedijkt worden (zie de website van het BIM, onder de rubriek 'Ondernemingen': producten).

De 'BAT'-dienst van het BIM houdt zich sinds 2001 met POP's bezig. In dat kader werden overigens ook al tal van acties ondernomen, nl.:

Opvolging van het protocol van Aarhus bij het LRTAP-Verdrag van 24 juni 1998 betreffende de POP's en opvolging van de Conventie van Stockholm van 22 mei 2001 betreffende de POP's (inclusief de deelname aan internationale conferenties); opvolging van het aanvullen van de bijlagen met nieuwe POP-stoffen;

Opvolging van de adoptie op (Europees) communautair niveau van voormeld protocol en voormelde conventie en van de uitwerking van diverse Europese reglementen in verband met de POP's;

Opvolging van de omzetting in Brussels recht van het protocol van Aarhus bij het LRTAP-Verdrag van 24 juni 1998 betreffende de POP's (ordonnantie van 20 april 2006 houdende instemming met het Protocol bij het Verdrag inzake grensoverschrijdende luchtverontreiniging over lange afstand, van 1979, inzake persistente organische pollutanten, met bijlagen, ondertekend in Aarhus op 24 juni 1998);

Opstelling volgens de reglementaire principes van de EU van het implementatieplan van het Brussels Gewest met betrekking tot de maatregelen die nodig zijn om alle POP-emissies te kunnen identificeren, te kunnen definiëren en tot een minimum te kunnen beperken met het oog op hun eliminatie indien en zodra mogelijk;

In toepassing van verschillende wettelijke verplichtingen, de inventarisering van de uitstoot in de lucht en het water van 28 POP's afkomstig van de belangrijkste industriële bronnen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en hun (lopende) actualisering om meer bepaald rekening te houden met nieuwe substanties die door het EG-reglement werden toegevoegd.

Op basis van de inventaris van 2004 werden al bijna 400 Brusselse ondernemingen geïdentificeerd die potentieel belangrijke bronnen van POP's zijn. Uit de eerste resultaten blijkt dat er een algemene daling optreedt van de lucht- en wateremissie van POP's ten opzichte van het referentiejaar 1990 en dat voor een groot deel van de opgevolgde chemische parameters. Voor een aantal uitzonderingen zal bijkomende informatie uitsluitend moeten geven over de de jaarlijkse evolutie van de betrokken emissies.

Volgens de resultaten van de inventaris kunnen we op basis van de waargenomen verminderingen in de emissie van polycyclische aromatische koolwaterstoffen (definitie door het protocol van Aarhus), van PCB's (polychloorbifenylen) en van dioxines en furanen besluiten dat de belangrijkste industriële emissiebronnen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hun emissies terugschroeven, zoals opgelegd door de relevante internationale akkoorden, nl. de Conventie van Stockholm en het protocol van Aarhus betreffende de persistente organische pollutanten.

4. Opvolging van de problematiek van de zware metalen en implementatie van de implicaties op gewestelijk niveau

4.1. Opvolging van de problematiek van de zware metalen

De 'BAT'-dienst heeft ook de recente herziening opgevolgd van het Protocol dat hoort bij het Verdrag van 1979 inzake grensoverschrijdende langeafstandsluchtverontreiniging door zware metalen. Ter herinnering: het 'Protocol inzake zware metalen' heeft betrekking op de stoffen cadmium (Cd), lood (Pb) en kwik (Hg); het legt de emissie van deze stoffen aan banden tot een niveau beneden dat van 1990, door toevlucht te nemen tot het gebruik van loodvrije benzine en van de beste beschikbare technologieën (zie het hoofdstuk **Buitenlucht**).

In overeenstemming met een aantal internationale verplichtingen, realiseerde het BIM in 2004 eveneens een inventarisering van de emissies in de lucht en in het water van 7 zware metalen afkomstig van de belangrijkste industriële bronnen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De waargenomen daling in de uitstoot van cadmium, lood en kwik leidt ook hier tot het besluit dat de belangrijkste industriële emissiebronnen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zich schikken naar de opgelegde emissiebeperking zoals bepaald in het internationale OSPAR-akkoord en het protocol van Aarhus inzake de zware metalen.

4.2. Opvolging van de communautaire strategie inzake kwik

Kwik is een erg toxische stof en dat zowel voor de mens als voor tal van ecosystemen en de natuur in het algemeen. In januari 2005 stelde de Europese Commissie haar 'communautaire strategie inzake kwik' voor,

die de impact van de stof en zijn risico's voor het milieu en de menselijke gezondheid wil verminderen. Daarnaast bestaan tal van Europese wetteksten ter aanvulling van de kwikstrategie, zoals de wetgeving over het gebruik van kwik in thermometers en bepaalde meetapparatuur, deze gewijd aan de afgedankte voertuigen en het elektrisch en elektronisch afval.

De 'BAT'-dienst van het BIM heeft de Europese werkzaamheden in verband met kwik opgevolgd en de implicaties voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest onderzocht. De werkzaamheden gaan onverminderd voort met het oog op het uitwerken van een Europees reglement dat elke uitvoer van kwik van de EU naar een derde land wil verbieden.

Uit de inventarisering van de emissies van zware metalen voor het Brussels Gewest is gebleken dat, hoewel de reductieverplichtingen van de respectieve internationale overeenkomsten nageleefd worden, de daling van de atmosferische emissies van kwik in het Gewest beduidend kleiner is dan die van andere zware metalen. In 2003 werden de atmosferische kwikemissies door de belangrijkste industriële emissiebronnen voornamelijk gegenereerd door de verbrandingsoven voor huishoudelijk afval (ongeveer 90 %) en voor een aanzienlijk kleiner gedeelte (ongeveer 10 %) door de installatie voor de crematie van lijken. De kwikuitstoot door de verbrandingsoven van Neder-over-Heembeek respecteert de grenswaarde die in het kader van het Protocol van Aarhus bepaald werd (AIB-Vingotte Ecosafet 2004).

Daarop voerde het BIM een aanvullend onderzoek uit naar de atmosferische kwikemissies van de verbrandingsoven voor huishoudelijk afval en het crematorium, wat uiteindelijk heeft geleid tot nieuwe exploitatievoorwaarden voor de betrokken inrichtingen.

5. Opgvolging van het internationale beleid in verband met chemische producten (SAICM)

De strategische aanpak van het internationale beheer van chemische stoffen of SAICM (*Strategic Approach to International Chemicals Management*) is een initiatief van de Verenigde Naties dat tijdens de internationale conferentie in Dubai in februari 2006 gelanceerd werd. Dit in juridisch opzicht niet dwingende initiatief dat tijdens de wereldtop van Johannesburg over duurzame ontwikkeling in 2002 voorgesteld werd, wil de risico's in verband met chemische stoffen op internationale schaal beperken en de kennis over deze stoffen bundelen.

De aanpak zelf steunt op verschillende bestaande internationale akkoorden in verband met het beheer van chemische stoffen en omvat:

- Een politieke verklaring op hoog niveau, de zgn. 'Verklaring van Dubai' die door een honderdtal Ministers bevoegd voor leefmilieu en volksgezondheid goedgekeurd werd;
- Een internationale strategie die de na te streven doelstellingen definieert;
- Een globaal actieplan met concrete maatregelen tegen 2020, dat ook de actoren aanduidt die deze maatregelen dienen te treffen (privé-ondernemingen, internationale organisaties, NGO's, vakbonden, openbare instanties, enz.).

De Europese Unie nam actief deel aan de uitwerking van het voorstel, meer bepaald de juridische aspecten ervan, maar ook de financiële kant via de uitwerking van het 'Quick Start Programme' (QSP). Dit programma voorziet namelijk in een speciaal fonds en bepaalde samenwerkingsmechanismen die de ontwikkelingslanden en de landen met een overgangseconomie moeten helpen bij de verwezenlijking van de SAICM-doelstellingen.

Voor België en de EU zal de SAICM-aanpak op vrijwillige basis gebeuren, aangezien de meeste doelstellingen waarvoor de aanpak pleit, al geregeld worden door de REACH-verordening.

Hierbij dient ook opgemerkt dat de 'PIC'-conventie (*Prior information consent*) van Rotterdam (1998) al een grote rol speelt bij de preventie van de invoer van gevaarlijke chemische stoffen in ontwikkelingslanden. Die conventie maakt de uitvoer van bepaalde chemische stoffen die als gevaarlijk erkend werden en in de conventie zelf ook gespecificeerd worden, afhankelijk van een voorafgaande kennisgeving én toelating van het land in kwestie.

6. Realisatie van verschillende studies met het oog op het reduceren van welbepaalde emissies en het ontdekken van beste technologieën en goede milieupraktijken

Voor een verbetering van de kwaliteit van ons leefmilieu is een vermindering van de emissie van pollutanten door ondernemingen of ingedeelde inrichtingen een *conditio sine qua non*. Afgezien van de implementatie van de Europese richtlijnen en verordeningen ter zake streeft het BIM daarom ook voortdurend naar een verdere verbetering van de exploitatievoorwaarden van deze ondernemingen in het kader van een continu proces dat de reglementaire en technologische evolutie op de voet volgt.

De introductie van zgn. BAT ('*Best Available Technologies*') en BEP ('*Best Environmental Practices*') in de afgeleverde milieuvergunningen biedt de mogelijkheid om progressief de druk die op het milieu wordt uitgeoefend, te verminderen. Die introductie gebeurt echter geleidelijk aan, met name in het kader van de toekenning van een nieuwe milieuvergunning (of de uitbreiding van een bestaande), of in het kader van een bestaande vergunning, wanneer deze aan een nieuwe wettelijke bepaling aangepast dient te worden. Daarbij worden overigens ook altijd overgangstermijnen voorzien (zie ook het hoofdstuk 'Preventie en het beheer van milieurisico's die verband houden met de ingedeelde inrichtingen').

Ter ondersteuning van deze opdracht worden ten slotte ook sectorale studies uitgevoerd om bijvoorbeeld beste beschikbare technologieën, goede milieupraktijken of substitutieproducten voor de houtbewerkingsector of de metaalbewerking- of metaalbehandelingssector in het Brussels Gewest (substitutie voor chloorhoudende solventen en toluen) te kunnen identificeren (zie bibliografie).

7. Bibliografie en aanverwante BIM-publicaties

- AEE 2003. "Europe's environment : the third assesement", environmental assessment report n°10, Copenhagen.
- AIB-VINÇOTTE ECOSAFER 2004. « Inventaire des rejets de polluants organiques persistants dans l'air et l'eau provenant des principales sources industrielles en Région de Bruxelles-Capitale », studie gerealiseerd voor rekening van het BIM (Afdeling Energie, Vergunningen & gereguleerde acties, Departement Ondernemingen & Milieu, Dienst Schone technologieën)
- COMMISSION EUROPEENNE 2006. "« REACH: la Commission salue le vote du Parlement européen sur la nouvelle réglementation communautaire des produits chimiques », persbericht, 13 december 2006.
- CTIB 2005-2006. « Meilleures technologies, bonnes pratiques environnementales et produits de substitution dans le secteur du traitement du bois en Région Bruxelles-Capitale », studie gerealiseerd voor rekening van het BIM (Afdeling Energie, Vergunningen & gereguleerde acties, Departement Ondernemingen & Milieu, Dienst Schone technologieën)
- MINISTERE FRANÇAIS DES AFFAIRES ETRANGERES, FRANCE-DIPLOMATIE, officiële website: http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/actions-france_830/environnement-developpement-durable_1042/diplomatie-environnementale_1115/produits-chimiques_2505/reach_32282.html#so_1
- FOD ECONOMIE, webstek gewijd aan de REACH-wetgeving, http://www.mineco.fgov.be/organization_market/Reach/Reach_nl-01.htm
- ULB-CREA-SURF 2005. « Meilleures techniques disponibles, bonnes pratiques environnementales et substitution aux solvants chlorés et au toluène en Région de Bruxelles Capitale - Lot 1 : Travail et traitement des surfaces métalliques », studie gerealiseerd voor rekening van het BIM (Afdeling Energie, Vergunningen & gereguleerde acties, Departement Ondernemingen & Milieu, Dienst Schone technologieën)
- VRYSSEN L. ET AL. 2004. « La faisabilité d'une politique environnementale intégrée des produits en Belgique - Quelle marge de manœuvre pour les autorités belges ? », étude réalisée dans le cadre du plan d'appui à une politique de développement durable (PADD II), par D. Misonne / N. de Sadeleer (CEDRE / FUSL), L. Lavrysen (Centrum voor Milieurecht / UGent), M. Pallemarts (VUB) et E. Zaccari IGAT / ULB), mars 2004.

Voor meer informatie:

- Website van het BIM, documentatiecentrum, factsheets 'Lucht - Basisgegevens voor het plan': fiches 3, 4 en 15)

- Website van het BIM, rubriek 'Ondernemingen' / 'Producten'

- Website van het BIM, rubriek 'Milieu-gezondheid' / 'Het risicobeheer' / 'Chemische producten':

Acroniemen

BAT	' <i>Best Available Technologies</i> ' of 'Beste Beschikbare Technologieën
BEP	' <i>Best Environmental Practices</i> ' of 'Beste Milieupraktijken'
VOS	Volatiele Organische Stoffen
GHS	' <i>Globally Harmonized System of Classification and labeling of Chemicals</i> '
IPPC	' <i>Integrated Pollution Prevention Control</i> '
LRTAP	' <i>Long Range Transport of Air Pollutants</i> '
POP	Persistente Organische Polluenten
PCB	Polychlorobifenylen
REACH	' <i>Registration</i> (registratie), ' <i>Evaluation</i> (evaluatie), ' <i>Authorization</i> (toelating en beperking) ' <i>of Chemicals</i> ' (van chemische stoffen)
SAICM	' <i>Strategic Approach to International Chemicals Management</i> '

Auteurs:

Juliette de Villers en Cécile Herickx

Verantwoordelijk voor de inhoud: Jean Delfosse

PREVENTIE EN BEHEER VAN DE RISICO'S DIE VERBAND HOUDEN MET DE NIET-IONISERENDE STRALINGEN

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest slaat de problematiek van de niet-ioniserende stralingen hoofdzakelijk op problemen van elektromagnetische straling die verband houden met hoogspanningscabines en gsm-masten. Hoewel de evaluatie van de gezondheidsimpact van deze straling omstreden blijft, wordt momenteel de laatste hand gelegd aan regelgevende instrumenten die erop gericht zijn de straling van gsm-antennes op het grondgebied van het Gewest te beperken: eind 2006 was een voorstel van ordonnantie betreffende de bescherming van het leefmilieu tegen de schadelijke effecten van elektromagnetische straling in de laatste goedkeuringsfase.

PREVENTIE EN BEHEER VAN DE RISICO'S DIE VERBAND HOUDEN MET DE LUCHTVERONTREINIGINGSPIEKEN

Krachtlijnen

Een optimaal beheer verzekeren van de crisisperioden die worden bepaald o.b.v. voorspellingen van de luchtkwaliteit.

Geprivilegieerde acties

Opstellen en uitvoeren van een waarschuwingssysteem voor de bevolking

Opstellen en uitvoeren van rampenplannen die het mogelijk maken de luchtkwaliteit snel te verbeteren in het geval van een overschrijding van de kritische drempels, en de gezondheid te beschermen van de mensen die gevoeliger zijn voor luchtverontreiniging.

Zorgen voor degelijke informatie over de luchtkwaliteit en de gevolgen ervan voor de gezondheid.

De preventie en het beheer van de risico's die verband houden met de luchtverontreinigingspieken worden behandeld in het hoofdstuk "Buitenlucht (§ 2.4. Verontreinigingspieken en rampenplannen)" en in de hoofdstukken gewijd aan het milieubeleid en -beheer (meer bepaald het hoofdstuk Vervoer en leefmilieu en het hoofdstuk Informatie en bewustmaking).

PREVENTIE EN BEHEER VAN OVERSTROMINGEN DOOR ZOMERSE ONWEERSBUIEN

1. Zomerse overstromingen: frequentie, plaats, impact.....	58
2. Belangrijkste oorzaken van de overstromingen in het BHG.....	60
2.1. Neerslagregime.....	60
2.2. Uitbreiding van de verharde oppervlakken.....	61
2.3. Een verouderd en slecht aangepast rioleringsnet.....	62
2.4. Verdwijnen van de van nature overstroombare gebieden.....	62
3. Naar een geïntegreerde strategie.....	62
4. Bibliografie en aanverwante BIM-publicaties.....	63

Krachtlijnen

Verminderen van het aantal overstromingen en van de impact van de schade die ermee gepaard gaat
Zorgen voor een betere schadeloosstelling van de slachtoffers van overstromingen

Geprivilegieerde acties

Opstellen van een "Plan voor de preventie van overstromingen door zomerse onweersbuien", een strategisch document met:

Concrete voorbeelden uit andere steden die vergelijkbaar zijn met Brussel-Hoofdstad

De follow-up van de achteruitgang van de waterdoorlaatbaarheid van de bodem en van de wijzigingen in het gewestelijk neerslagpatroon

De inventaris van de nu reeds bruikbare politieke (wetgevende, economische, ...) en technische instrumenten in het BHG

Verbeteren van de erkenning van de schadegevallen in het BHG en zorgen dat het Rampenfonds de schadeloosstellingen uitkeert.

1. Zomerse overstromingen: frequentie, plaats, impact

Een overstroming is een significant, tijdelijk onder water lopen buiten het gebruikelijke afwateringscircuit dat verband houdt met de watercyclus. We onderscheiden:

overstromingen door waterlopen die buiten hun oevers treden (door sterke toename van het debiet)

overstromingen door het opstijgen van water dat afkomstig is uit de grondwatertafel (gewoonlijk onderaan in de valleien) of door het opstuwten van water uit het saneringsnet (overlopen van de riolering);

overstromingen door afstromend water (hiertoe behoren de overstromingen die het gevolg zijn van regenbuien).

In het Brussels Gewest zijn de meeste overstromingen te wijten aan afstromend water tijdens hevige en korte onweersbuien in de zomer.

Het Rampenfonds beschikt over alle gegevens m.b.t. de zware overstromingen die zich hebben voorgedaan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze worden vastgesteld volgens de eigen criteria van het Fonds. De dienst Sanering van de Brusselse Intercommunale voor de Waterdistributie (BIWD) stelt momenteel een beschrijvende inventaris op van de overstromingen, voor de gemeenten die beroep doen op sommige van haar diensten.

De gegevens van het Rampenfonds die momenteel beschikbaar zijn, dekken de jaren 1993 tot 2005. Voor deze periode erkende het Fonds daadwerkelijk 16 overstromingen (waarvan 12 in de zomer).

Een overstroming wordt erkend als "ramp" op basis van het rapport van de Provincie of de Gemeenten over de schade, aangevuld door het rapport van het KMI waarin melding wordt gemaakt van een regenbui met een totale regenval hoger dan of gelijk aan 30 mm/1 uur of 60 mm/24 uur. Sinds eind 2004 hebben zich twee grote veranderingen voorgedaan in de manier waarop deze toevallige klimatologische gebeurtenissen worden erkend:

ter aanvulling van de pluviometrische gegevens heeft het KMI zich uitgerust met een radarsysteem dat ook de geografische uitgestrektheid van de betrokken gebieden kan vaststellen;

voor de afbakening van de rampgebieden wordt rekening gehouden met alle pluviometers van het Gewest, die tot nog toe werden beheerd door het BUW.

Het Fonds onderscheidt 5 categorieën van schadegevallen, afhankelijk van het voorwerp van de schade (<http://www.belgium.be> Formulieren voor aanvraag van een herstelvergoeding door de Nationale Kas voor Rampenschade):

Bebouwde onroerende goederen (fig 2: blauw)

Courante roerende goederen, met inbegrip van de voertuigen (fig.2: donkerrood)

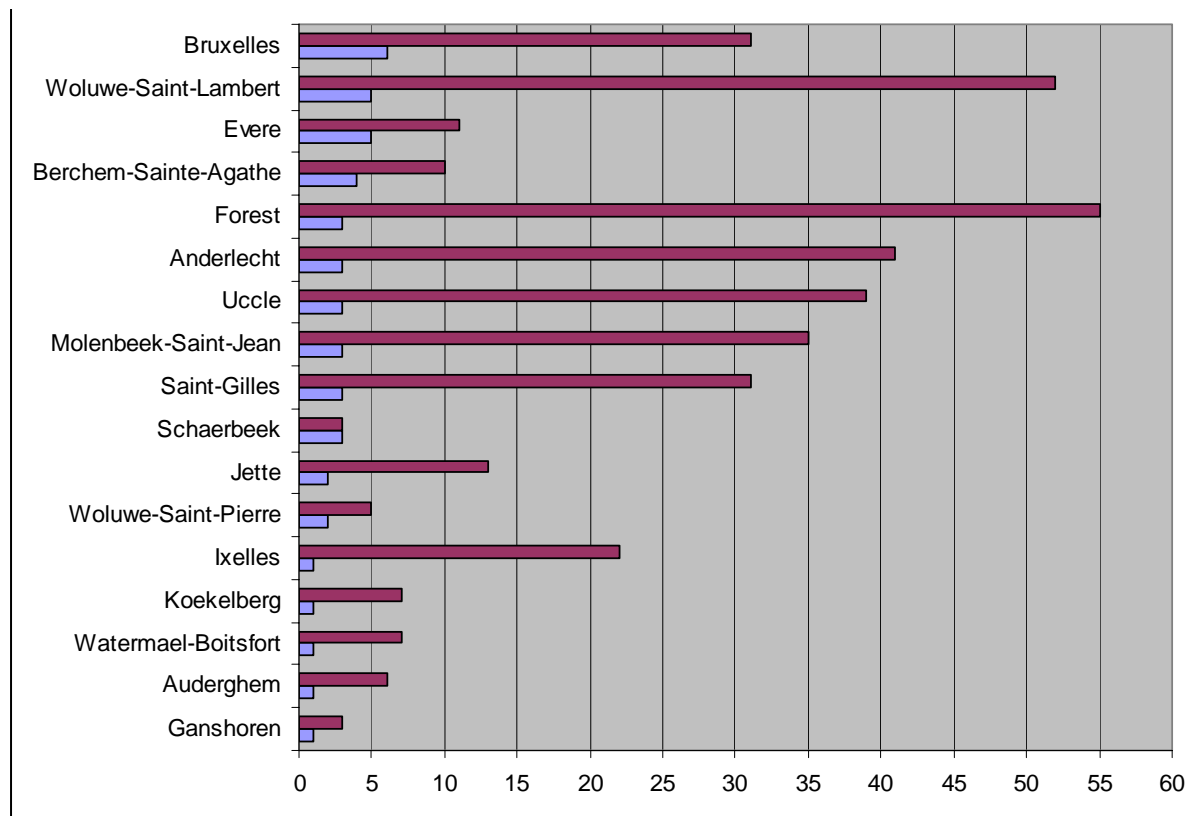
Commerciële uitbatingen (fig. 2: geel)

Landbouw- en tuinbouwexploitaties (fig. 2: lichtblauw)

Goederen die verband houden met de bosbouw / niet-bebouwde onroerende goederen (fig. 2: kleur onzichtbaar)

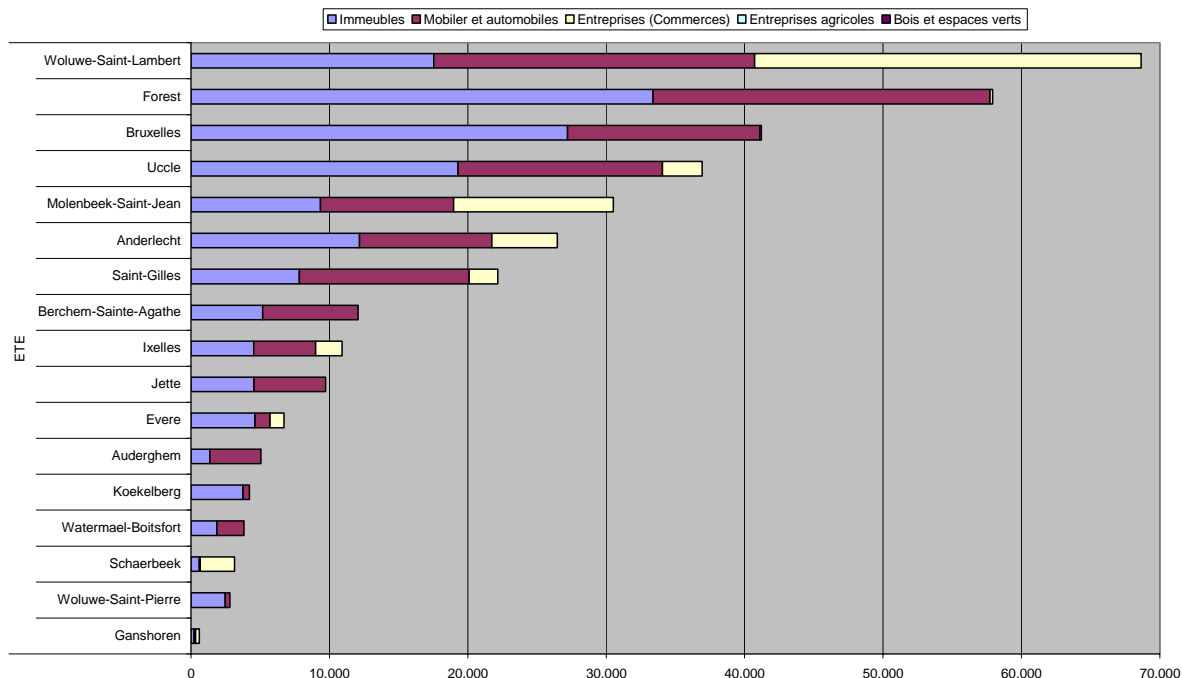
Figuur 1 geeft, per gemeente, het aantal overstromingen dat door het Fonds als algemene ramp werd erkend tussen 1993 en 2005 (fig. 1: de blauwe staafjes), evenals het totaal aantal schadegevallen die door het Fonds aan een deskundig onderzoek werden onderworpen (fig. 1: de donkerrode staafjes). De schadegevallen worden nl geregistreerd per categorie.

Figuur 1. Zomerse overstromingen en schadegevallen per gemeente (1993-2005, Rampenfonds)
Legende in bovenstaande alinea

Voor elk schadegeval wordt de schade getaxeerd door een deskundige. Figuur 2 geeft per gemeente de totale in euro getaxeerde schade van alle als overstroming erkende rampen, uitgesplitst volgens de 5 categorieën.

Figuur 2. Door het Rampenfonds erkende schadegevallen in het Brussels Gewest (overstromingen/1993-2005): schade in € per gemeente. Legende in alinea voorafgaand aan figuur 1

2. Belangrijkste oorzaken van de overstromingen in het BHG

Voor de overstromingen kunnen 4 hoofdoorzaken worden aangeduid:

- De neerslag en de eventuele ongunstige evolutie ervan
- De toenemende ondoorlatendheid van de oppervlakken
- Een onaangepast en verouderd rioleringsnet
- Het verdwijnen van de natuurlijke overstroomingsgebieden (waterlopen, vijvers en vochtige gebieden)

Het bouwen in risicogebieden verhoogt nog de schade die hieruit voortvloeit.

2.1. Neerslagregime

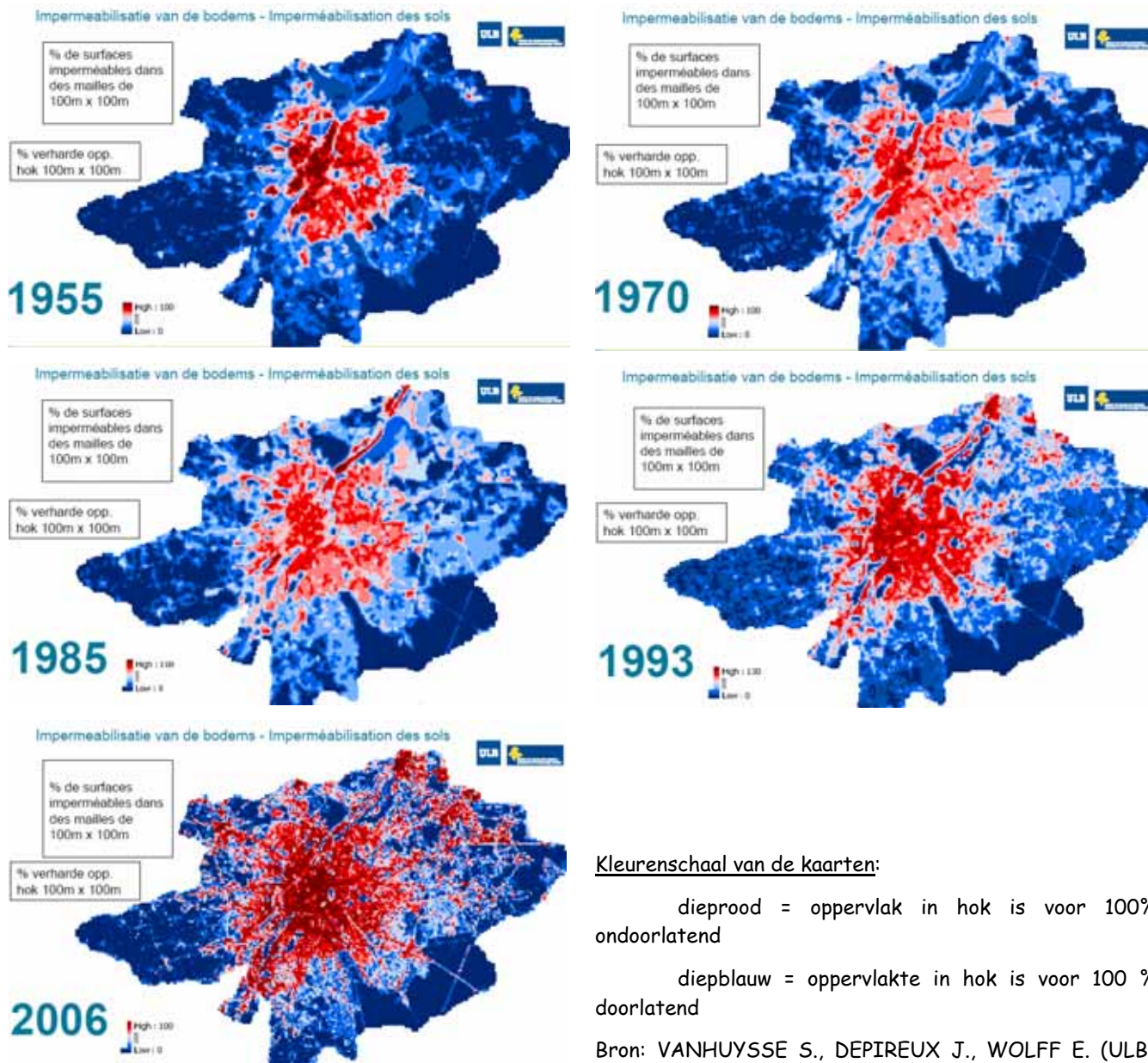
Aan de hand van zijn langdurige waarnemingen kon het Observatorium van Ukkel klimaatveranderingen aantonen over een tijdspanne van een eeuw, en meer bepaald een opwarming in twee stappen (begin en einde van de 20ste eeuw). Hoewel dit de realiteit van de klimaatopwarming bevestigt, moet de mogelijke impact op de neerslag toch met de nodige omzichtigheid worden benaderd. Een analyse van de evolutie van de neerslag over dezelfde periode brengt immers geen significante wijzigingen aan het licht. De gemiddelde hoeveelheid en intensiteit van neerslag die minstens enkele dagen aanhoudt, is lichtjes toegenomen tussen het begin en het einde van de 20ste eeuw. Deze toename treedt hoofdzakelijk op in de winter. Daar staat tegenover dat er tot nog toe geen toename kon worden vastgesteld van de frequentie en/of de intensiteit van de kortstondige stortbuien (die zich hoofdzakelijk in de zomer voordoen).

De klimaatscenario's voor de 21ste eeuw voorzien voor gebieden op onze breedteligging een lichte stijging van de winterse regen (rond de 10 % in 2050). Voor de zomer zijn de resultaten minder afdoend: er bestaat een nog grotere onzekerheid om op dit stadium uitspraak te doen over een eventuele toename van de frequentie en/of de hevigheid van de zomerse onweersbuien.

2.2. Uitbreiding van de verharde oppervlakken

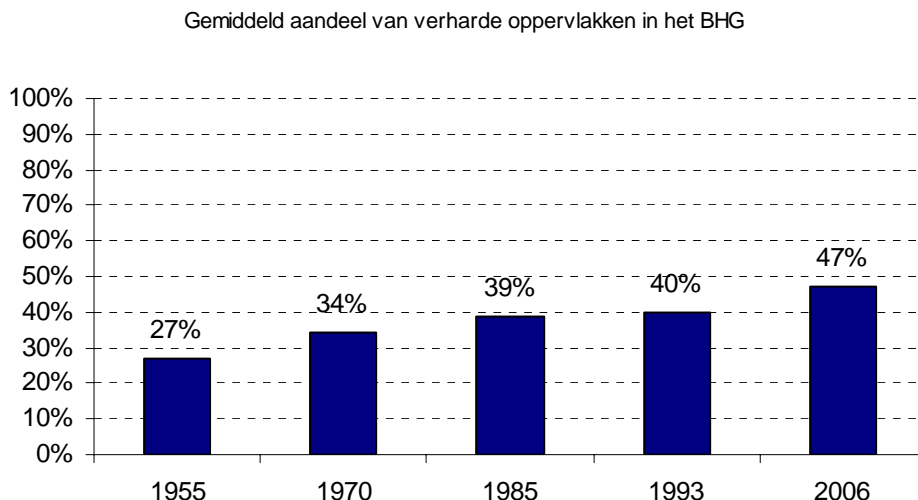
De resultaten van een onderzoek naar de evolutie van het ondoorlatend maken van de grond in het BHG (ULB-IGEAT, oktober 2006, uitgevoerd voor rekening van het MBHG / BUV) zijn indrukwekkend. Over het hele onderzoeksgebied, dat iets uitgestrekter was dan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, is sinds de jaren 1950 een zeer uitgesproken uitbreiding van de ondoorlatende oppervlakken merkbaar: het aandeel van de ondoorlatende (verharde) oppervlakken in het studiegebied steeg van 18 % naar 37 %.

Kaart 1. Evolutie van het percentage verharde oppervlakken in het BHG tussen 1995 en 2006

De onderstaande figuur geeft een sterk vereenvoudigd beeld van dezelfde evolutie aan de hand van de gemiddelde waarden voor het Brussels Gewest.

Figuur 3. Evolutie van het percentage ondoorlatende oppervlakken in het BHG: gemiddelde berekend voor alle Brusselse gemeenten samen (periode 1955-2006)

De aard van de ondoorlatende oppervlakken (d.i. het bodemgebruik) en hun aandeel voor elk van de Brusselse gemeenten worden meer in detail besproken in het hoofdstuk "Semi-natuurlijk leefmilieu en openbare groene ruimten" (§ 2.1).

2.3. Een verouderd en slecht aangepast rioleringsnet

Een andere belangrijke oorzaak van overstromingen is de bedenkelijke kwaliteit van het rioleringsnet in het Brussels Gewest. Hoewel deze kwaliteit sterk verschilt van de ene gemeente tegen de andere, valt niet te ontkennen dat er dringend en zwaar moet geïnvesteerd worden in de renovatie van het gemeentelijke rioleringsnet, dat voor een groot stuk werd ontworpen in de 19de eeuw en waarin heel lang niet werd geïnvesteerd.

Bovendien hebben verschillende grondverzakkingen onder het wegdek op spectaculaire wijze de aandacht van het grote publiek gevestigd op de kwetsbaarheid van de kunstwerken en op de dringendheid van zware investeringen.

De BIWD stelt op dit vlak dat de plaatsbeschrijvingen en de cartografie zo ver gevorderd zijn, dat ze een nauwkeuriger beeld geven van de staat van de gemeentelijke rioleringsnetten. Ze tonen aan dat 500 km riolering, of een derde van het net, hersteld of vervangen moet worden.

2.4. Verdwijnen van de van nature overstroombare gebieden

Bovenop het fenomeen van het acut uitbreiden van de ondoorlatende grondoppervlakken is een essentiële reden voor de overstromingen in het Gewest de drainering en de drooglegging van de natuurlijke overstroomingsgebieden van het oppervlaktewater (rivierbeddingen, vijvers, moerassen). Met deze ingrepen werd al enkele eeuwen geleden begonnen, maar zij zijn sterk toegenomen in de 19de en de 20ste eeuw.

3. Naar een geïntegreerde strategie

Verschillende gecoördineerde studies die beantwoorden aan de voorschriften van artikel 44 van de kaderrichtlijn Water en die tot doel hebben een geheel van maatregelen te programmeren om de vastgelegde milieudoelstellingen te bereiken, verschaffen een geactualiseerd beeld van het BHG op het vlak van neerslag, ondoorlatendheid en beschikbare juridische en technische instrumenten. Een ander onderzoek heeft geleid tot een overzicht van de beleids- en technische instrumenten die worden ingezet in andere stedelijke gebieden. Deze laatste studie vermeldt zowel de succesverhalen als de struikelblokken.

Vanuit deze voorkennis wordt het ontwerp-plan voor de preventie van overstromingen door zomerse onweersbuien opgebouwd rond 4 doelstellingen:

Het beletten - en/of maximaal beperken van de impact - van het verder ondoorlatend maken van de bodem, door gebruik te maken van compenserende technieken

Het ontwikkelen / herstellen van het huidige net voor afvalwatersanering, waarin een groot deel van het afstromend water terecht komt

Het verder uitvoeren van het "blauwe netwerk", m.a.w. het verderzetten van het herstel van het oppervlaktewater net (waterlopen, vijvers en vochtige gebieden) (zie hoofdstuk Water)

Het zoveel mogelijk voorkomen dat wordt gebouwd in overstromingsgebieden.

4. Bibliografie en aanverwante BIM-publicaties

Bron voor de kartering van de ondoorlatende (verharde) oppervlakken:
VANHUYSSE S., DEPIREUX J., WOLFF E. 2006. « Etude de l'évolution de l'imperméabilisation du sol en Région de Bruxelles-Capitale », studie uitgevoerd door de ULB-IGEAT voor rekening van de Minister van het Leefmilieu - opdrachtgever: Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest/BUV - Directie water, oktober 2006.

Bron voor de inventarisering van de juridische instrumenten:
IGEAT (ULB), 2006 : "Étude sur l'imperméabilisation en Région bruxelloise et les mesures envisageables en matière d'urbanisme pour améliorer la situation", studie voor rekening van de Staatssecretaris voor de Huisvesting - opdrachtgever: Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest/BROH

Bron voor de vergelijking met buitenlandse steden:
CEESE (ULB) / UHAGx (FUSAGX) / ECOLAS / CERA / IRM, 2006 : "Etude en support au "Plan Pluies pour la Région de Bruxelles-Capitale" : stratégies globales mises en œuvre hors Région de Bruxelles-Capitale en matière de lutte contre les inondations en zone urbaine / aspects généraux, techniques et instruments utilisés dans leur mise en œuvre", voor rekening van de Minister van het Leefmilieu - opdrachtgever: Leefmilieu Brussel - BIM

Auteurs :

Redactie: Françoise Onclincx

Inhoudelijk verantwoordelijken: Françoise Onclincx en Machteld Gryseels

GEDETAILEERDE INHOUDSOPGAVE VAN HET HOOFDSTUK "BODEMVERONTREINIGING"

1. Wettelijk kader	66
2. Inventaris en cartografie van de verontreinigde en mogelijk verontreinigde bodems	66
2.1. Inleiding	66
2.2. Ruimtelijke spreiding van de verontreinigde en mogelijk verontreinigde terreinen	67
2.3. Rol en betrouwbaarheid van de inventaris van de mogelijk verontreinigde terreinen	70
3. Procedures voor onderzoek en bodemsanering	71
3.1. Ordonnantie betreffende het beheer van de verontreinigde bodems	71
3.1.1. Verkennend bodemonderzoek	71
3.1.2. Risicostudie	72
3.1.3. Bodemsaneringsvoorstel	72
3.1.4. Bodemsaneringswerken	73
3.2. Benzinstations	74
3.2.1. Verkennend bodemonderzoek	74
3.2.2. Nader bodemonderzoek / risicostudie	74
3.2.3. Saneringsonderzoek	75
3.2.4. Saneringswerken	75
4. Studies van verontreinigde bodems	76
4.1. Aantal bestudeerde terreinen en types van studies	76
4.2. Belangrijkste betrokken activiteitensectoren	77
4.3. Belangrijkste verontreinigende stoffen die worden aangetroffen op de verontreinigde terreinen	78
4.3.1. In de bodem	78
4.3.2. In het grondwater	79
4.4. Sanering en risicobeheer op de verontreinigde terreinen	79
4.4.1. Evolutie van het aantal saneringen in de loop der jaren	79
4.4.2. Enkele voorbeelden van sites waar de sanering loopt of afgelopen is	81
4.4.3. Saneringsmethoden die worden aangewend in het Brussels Gewest	82
5. Rol en impact van de bodemordonnantie	83
5.1. Bescherming van de volksgezondheid	83
5.2. Economische ontplooiing	83
6. Sectorale acties	83
6.1. Benzinstations	83
6.1.1. Uitvoering van het "benzinstation"-besluit	83
6.1.2. Fonds voor sanering van publieke benzinstations	83
6.2. Interregionale bodemsaneringscommissie (IBC)	84
6.3. Stookolietanks	84
6.4. Oude afvalstorten	85
6.4.1. Onderzoek betreffende de kwaliteit van het grondwater op het terrein van het oude afvalstort van de Val d'Or	85
6.4.2. Onderzoek van de kwaliteit van het oppervlaktewater, de bodem en het grondwater van het oude afvalstort van "la Foresterie"	86
7. Bibliografie en aanverwante BIM-publicaties	86

PREVENTIE EN BEHEER VAN DE RISICO'S DIE VERBAND HOUDEN MET DE BODEMVERONTREINIGING

Krachtlijnen

Voortzetten en ontwikkelen van een beleid voor preventie van de bodemverontreiniging

Op kaart zetten van de (mogelijk) verontreinigde bodems van het Gewest en bekrachtigen van de bestaande inventaris

Uitvoeren van de sanering en het risicobeheer voor bodems die op dit moment verontreinigd zijn:

om de gezondheids- en milieurisico's op te heffen en het gebruik van de terreinen in overeenstemming te brengen met hun bestemming

om een optimaal hergebruik van de verontreinigde terreinen mogelijk te maken en de economische herstructurering van het Gewest te bevorderen.

Geprivilegieerde acties

Voorkomen van de risico's van bodemverontreiniging, vooral voor de benzinestations, aan de hand van specifieke exploitatievoorwaarden die opgenomen worden in de milieuvergunningen en door deze inrichtingen te onderwerpen aan preventieve controles.

Inventaris van de verontreinigde bodems:

Natrekken van de gedetailleerde informatie van de bestaande inventaris van (mogelijk) verontreinigde bodems, waarbij de eigenaars en uitbaters van de betrokken terreinen over de mogelijkheid beschikken deze informatie indien nodig recht te zetten.

Invoeren, na bevestiging, van een definitieve cartografie van de (mogelijk) verontreinigde bodems en erop toezien dat deze up-to-date wordt gehouden.

Toegang verschaffen tot de informatie uit de inventaris van de (mogelijk) verontreinigde terreinen

De eigenaars, kopers, exploitanten, investeerders, notarissen, enz. informeren over de verplichtingen die voortvloeien uit de bodemordonnantie

De verplichtingen, op het vlak van de bodemverontreiniging, van de eigenaars en exploitanten controleren bij de overdracht van milieuvergunningen of terreinen die betrekking hebben op risicoactiviteiten, bij stopzetten van risicoactiviteiten, enz.

Afleveren van technische adviezen over de onderzoeken inzake bodemverontreiniging, en opleggen van saneringswerken/risicobeheer die rekening houden met ecologische en economische criteria

Erop toezien dat het intergewestelijke akkoord BOFAS (sanering van de vervuiling die wordt veroorzaakt door benzinestations) wordt nageleefd, en deelnemen aan de werkzaamheden van de Interregionale Bodemsaneringscommissie (IBC)

Tot stand brengen van een gewestelijk fonds voor sanering van verontreinigde bodems ("historische" verontreiniging) en een of meer sectorale fondsen (droogkuis, stookolietanks-PREMAZ, enz.) en controle uitoefenen op het beheer van deze fondsen

Instaan voor de bewaking en het verder onderzoek van de oude afvalstorten en voor de nodige voorzorgsmaatregelen

Verbeteren van het wetgevend kader inzake bodemvervuiling:

Opstellen van een nieuwe bodemordonnantie

Opstellen van nieuwe uitvoeringsbesluiten (inhoud van de technische studies, aanvulgronden, financiële garanties enz.) en wijzigen van de bestaande besluiten

Meewerken aan de opstelling van het besluit "stookolietanks"

1. Wettelijk kader

Tot 2004 beschikte het Brussels Hoofdstedelijk Gewest alleen over het besluit tot vastlegging van de exploitatievoorwaarden van de benzinstations om de bodemverontreiniging die verband hield met deze sector te onderzoeken en te saneren.

Hoewel er geen specifiek wettelijk kader was voor de bodemverontreiniging door de andere economische sectoren, kon het BIM de vervuiler verplichten de door hem veroorzaakte verontreiniging ongedaan te maken op basis van andere wetteksten: met name de wet van 26 maart 1971 over de bescherming van de grondwateren, de ordonnanties "Milieuvergunning", "Afalstoffen" en "Inspectie" en tenslotte het besluit inzake de oude afvalstorten (beheersing van de gasdampen en van de impact op de kwaliteit van het grondwater).

Het ontbreken van een specifiek wetgevend kader voor de bodemverontreiniging door alle activiteitensectoren vormde uiteraard een probleem. Overlopende kuipen, riolen die niet zijn aangesloten op het net of gevaarlijke stoffen die gewoon worden gemorst, vormen immers niet alleen een risico voor de ecosystemen en de waterwinningen maar ook voor de volksgezondheid.

Om deze leemtes op te vullen, werd een omvangrijk wetgevend werk geleverd, met als resultaat de goedkeuring, op 13 mei 2004, van een ordonnantie betreffende het beheer van verontreinigende bodems (B.S. van 24 juni 2004). Het opzet is de risico's die verband houden met de verontreiniging te beperken en terug te brengen tot een niveau dat aanvaardbaar is voor de volksgezondheid en het leefmilieu, en dit via een risicobeheerssysteem dat het mogelijk maakt het concrete gebruik van de bodems te begeleiden.

De ordonnantie definieert de bodemverontreiniging als "elke bodemverontreiniging die een zeer negatief effect op de menselijke gezondheid heeft of die het ecosysteem, de chemische of kwantitatieve staat of het ecologisch potentieel van de waterlichamen zeer ongunstig beïnvloedt, doordat er rechtstreeks of indirect stoffen, preparaten, organismen of micro-organismen in de oppervlakte of in de grond zijn gebracht".

De ordonnantie voorziet de verplichting een verkennend bodemonderzoek uit te voeren (zie lager) en legt bovendien strafbepalingen op die gaan van administratieve geldboetes tot de nietigverklaring van overdrachten van terreinen en milieuvergunningen die voortaan kunnen worden toegepast op uitbaters en eigenaars die zich niet houden aan de bepalingen van de ordonnantie (aansprakelijkheidsregime). Om deze principes om te zetten in de praktijk, definieert de ordonnantie de risicoactiviteiten (79 in aantal) en voorziet ze de uitvoering van een inventaris van de verontreinigde of mogelijk verontreinigde bodems (cf. punt 2).

De onderzoeksprocedures en de juridische en administratieve gevolgen voor de twee specifieke wettelijke kaders inzake bodemverontreiniging worden voorgesteld onder punt 3.

2. Inventaris en cartografie van de verontreinigde en mogelijk verontreinigde bodems

2.1. Inleiding

In de ordonnantie zijn twee manieren voorzien om informatie in te winnen over de staat van de bodem: een inventaris van de verontreinigde of mogelijk verontreinigde bodems en het verkennend bodemonderzoek (cf. 3.1.1).

De taak van het BIM zoals bepaald in de ordonnantie, is het opstellen en up to date houden van:

- een inventaris van de verontreinigde bodems of van de terreinen waarvoor sterke aanwijzingen bestaan dat ze in belangrijke mate verontreinigd zijn ;
- een kaart met de terreinen waarvoor aanwijzingen van verontreiniging bestaan (toegankelijk voor het publiek)

De inventaris van de verontreinigde terreinen die door het BIM werd gerealiseerd in 2002, geeft een overzicht van alle verontreinigde of mogelijk verontreinigde terreinen. Hij biedt geen enkele zekerheid

over de graad van effectieve verontreiniging van de bodem, maar brengt die terreinen in kaart waarvoor een grondiger onderzoek van de kwaliteit van de bodem en van het grondwater wenselijk is.

Met name voor de onderzochte terreinen, geeft de inventaris relevante informatie over de omvang, de plaats en de concentratie van de bodemverontreiniging in het Brussels Gewest. De oorspronkelijke bedoeling van de inventaris was de administratie te helpen bij een beter beheer van de milieuvergunningsdossiers en de betrokken actoren (aannemers, kopers, onderzoekers enz.) te informeren over de aanwezigheid van een bewezen of potentiële verontreiniging op deze terreinen alvorens een project te starten.

De inventaris telt momenteel ongeveer 6 500 terreinen. Op elk ervan vond minstens een risicohoudende activiteit plaats. De informatie is afkomstig en bevestigd aan de hand van verschillende bronnen die op basis van hun betrouwbaarheid werden geselecteerd. 5 634 van deze terreinen zijn al in kaart gebracht (zie verder).

De ordonnantie van 13 mei 2004 betreffende het beheer van verontreinigde bodems kent een sleutelrol toe aan de inventaris als informatiebron voor eigenaars en houders van milieuvergunningen. Voor de Administratie is het een hulpmiddel om te bepalen of een bodemonderzoek noodzakelijk is. Daarom moet de inventaris volgens de ordonnantie de volgende gegevens bevatten:

- het kadastraal perceelnummer van elk terrein;
- de bestemming die wordt voorgeschreven door de bestemmingsplannen en verkavelingsvergunningen;
- de identiteit van de houders van de zakelijke rechten (eigenaars, erfpachters enz.) en van de uitbaters van de risicoactiviteiten die er plaatsvonden of -vinden;
- de aard van de risicoactiviteiten die er plaatsvonden of -vinden;
- alle andere gegevens over verontreiniging waarover het BIM beschikt, en met name bodemonderzoeken, risicostudies en uitgevoerde saneringsprojecten;
- de bodembeheersmaatregelen die op basis van de ordonnantie werden opgelegd voor deze percelen.

De inventaris bevat nog niet alle informatie waar de ordonnantie om vraagt. Hij moet dus nog bijgewerkt worden. Dit werk gebeurt in fasen:

- In een eerste fase wordt de inventaris aangevuld met de terreinen die nog ontbreken. Daarbij horen de terreinen waarvoor na mei 2001 een milieuvergunning werd uitgereikt.
- De tweede fase beoogt de identificatie van de kadastrale percelen en het opvragen van informatie bij de houders van zakelijke rechten.
- In de derde fase worden de gegevens klaargemaakt voor gebruik in het softwarepakket GIS ArcView. Dat maakt het mogelijk om de betrokken terreinen op kaart te visualiseren.
- In de vierde fase corrigeren de houders van zakelijke rechten en van milieuvergunningen eventuele fouten. Op dat ogenblik is het gegevensbestand volledig en actueel.

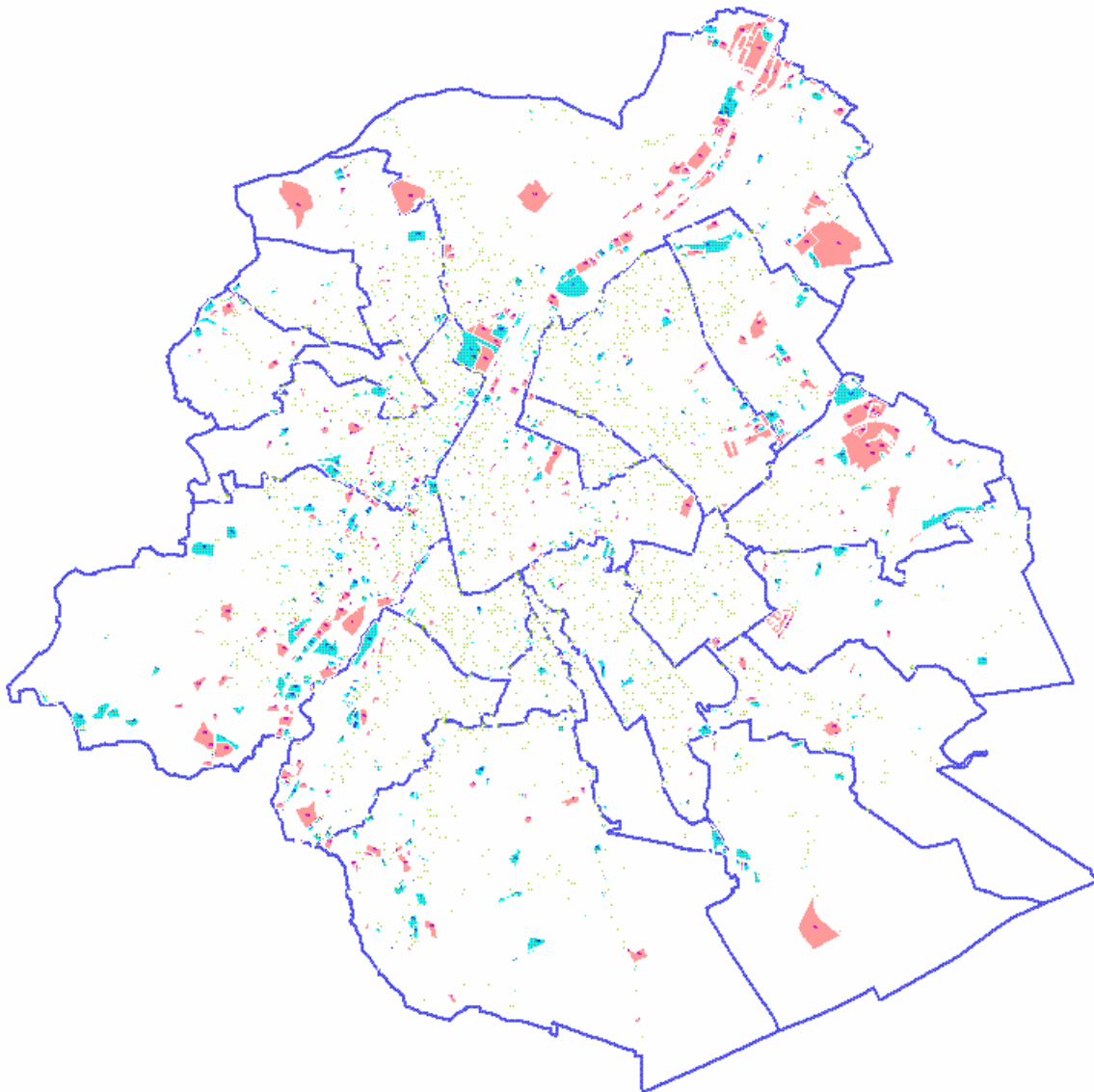
De drie eerste fasen zijn voltooid. In de loop van 2007 zullen de uitbaters en de houders van zakelijke rechten gecontacteerd worden, zodat zij de gegevens met betrekking tot hun terreinen kunnen rechtzetten (fase 4).

2.2. Ruimtelijke spreiding van de verontreinigde en mogelijk verontreinigde terreinen

Zoals eerder vermeld bevat de inventaris van de mogelijk verontreinigde bodems ongeveer 6500 sites (de inventaris wordt nog steeds verder aangevuld). De oppervlakte ingenomen door deze sites komt overeen met bijna 8 % van de oppervlakte van het gewest.

Er is een concentratie van mogelijk verontreinigde bodems in de nabijheid van het kanaal en de Noord-Zuid-spoorverbinding. De gemeenten Schaarbeek, Anderlecht en St-Jans-Molenbeek hebben eveneens een belangrijk aandeel in de bewuste risicosites.

Kaart 1. Kaart van de verontreinigde en mogelijk verontreinigde sites

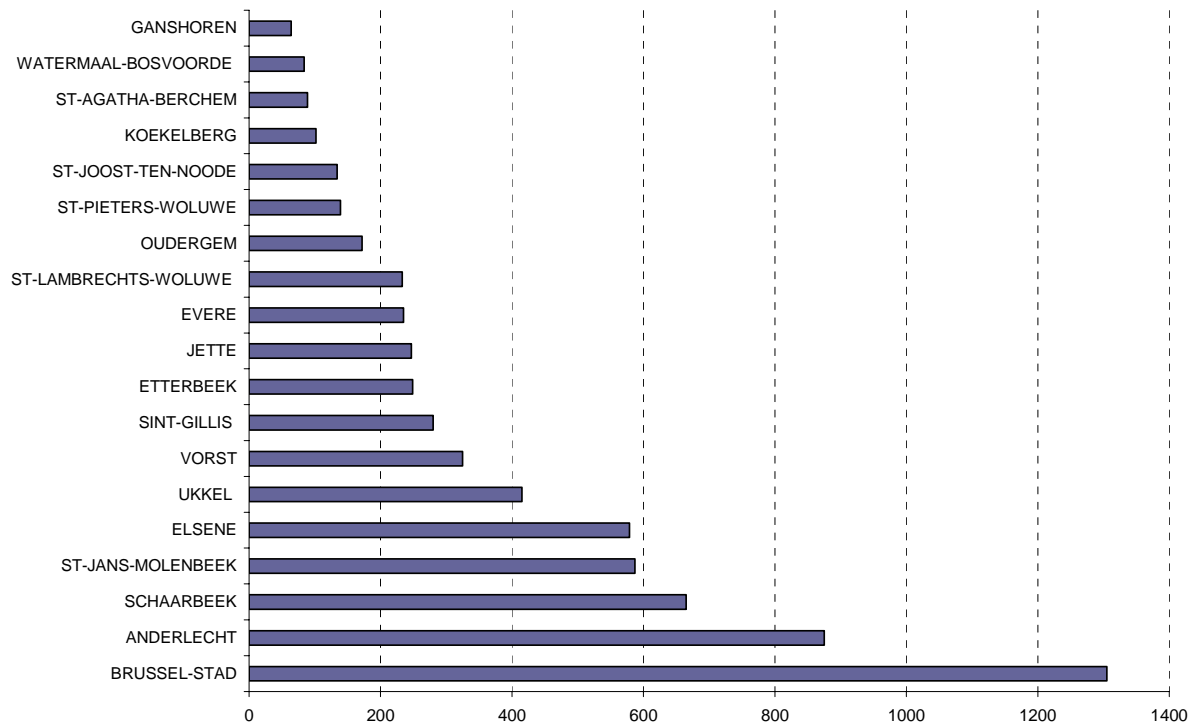

Bron : departement "Vervuilingbeheer (bodem), 2007

De ongelijke verspreiding van de verontreinigde en mogelijk verontreinigde sites over de 19 Brusselse gemeenten hangt samen met de historische en huidige industrialisering van deze laatste. De hoeveelheid mogelijk verontreinigde bodems moet ook gerelateerd worden aan de oppervlakte van de gemeenten en meer in het bijzonder aan de grootte van hun industriële zones.

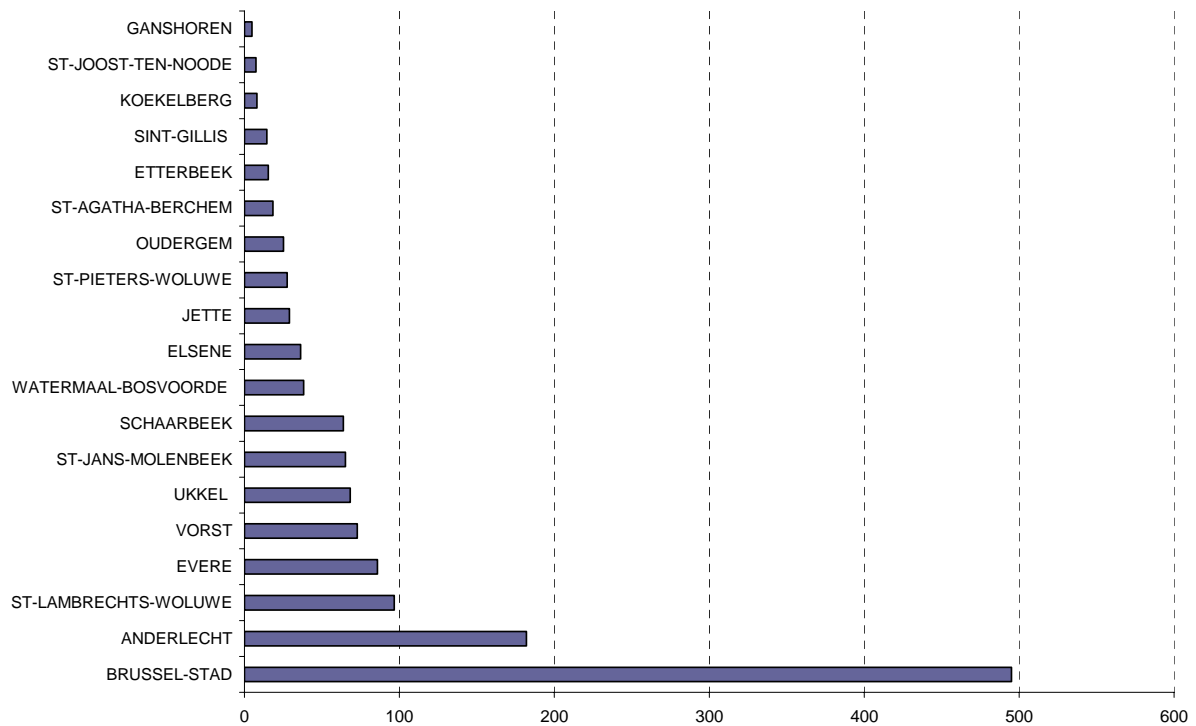
De hierna volgende figuren illustreren de ongelijke spreiding.

Figuur 1. Het aantal mogelijk verontreinigde sites per gemeente

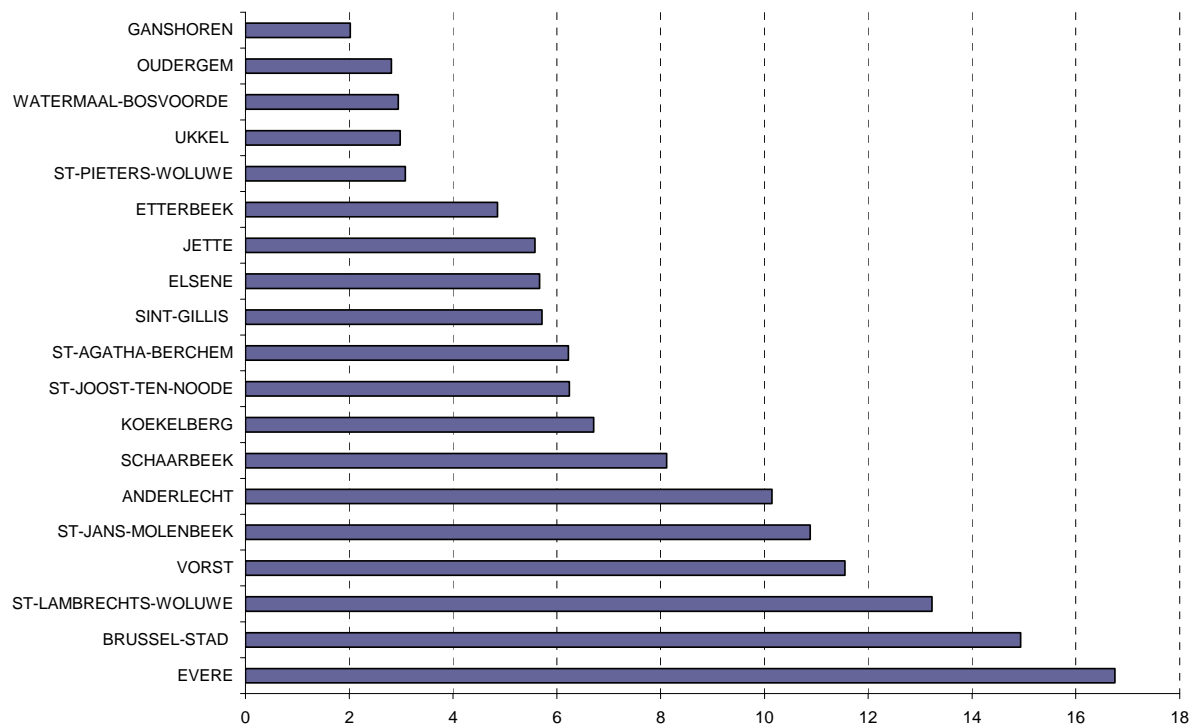
Bron : departement "Vervuilingbeheer (bodem), 2007

Figuur 2. Oppervlakte van de mogelijk verontreinigde sites naargelang de gemeente (in hectare)

Bron : departement "Vervuilingbeheer (bodem), 2007

Figuur 3. % van de gemeentelijke oppervlakte dat mogelijk verontreinigd is

Bron : departement "Vervuilingbeheer (bodem), 2007

2.3. Rol en betrouwbaarheid van de inventaris van de mogelijk verontreinigde terreinen

Iedereen heeft toegang tot de kaart met de mogelijk verontreinigde terreinen (waaraan momenteel de laatste hand wordt gelegd), maar alleen de houders van zakelijke rechten, de houders van milieuvergunningen en de personen die zich willen vestigen op een terrein krijgen toegang tot de gedetailleerde informatie over de percelen waarvoor sterke vermoedens van verontreiniging bestaan. De toegang moet schriftelijk worden aangevraagd en bij de aanvraag moeten de kadastrale documenten (plan en legger) worden gevoegd, alsook de uitdrukkelijke goedkeuring van de eigenaar van het terrein wanneer de aanvraag niet wordt ingediend door een notaris.

Hoewel de inventaris nog niet in voege is getreden en de desbetreffende clausules in de bodemordonnantie bijgevolg nog niet van toepassing zijn, hebben wij vastgesteld dat voor de verkoop van onroerende goederen binnen het gewest al in ongeveer 50% van de gevallen een inzage wordt gevraagd van de inventaris. Van de 17 000 tussen 2004 en 2006 behandelde aanvragen (zie onderstaande figuur) hadden 16 % betrekking op terreinen die effectief zijn opgenomen in de inventaris.

De inventaris van de mogelijk verontreinigde bodems is een dynamisch werkmiddel dat continu evolueert in functie van de nieuwe gegevens die beschikbaar worden (dossiers overgemaakt door de notarissen, afgeleverde milieuvergunningen, ...).

Figuur 4. Aantal aanvragen om toegang te krijgen tot de inventaris van de mogelijk verontreinigde bodems (2004-2006)

Bron : departement "Vervuilingbeheer (bodem), 2007

Zoals verder uitgelegd in dit hoofdstuk bleken slechts 497 terreinen van de totale 1022 die bestudeerd werden in de periode 2004-2006 daadwerkelijk verontreinigd te zijn, wat wil zeggen dat de inventaris voor 50 % betrouwbaar is. Anderzijds worden of werden op nagenoeg 25 % van deze 1022 sites saneringsmaatregelen getroffen of een andere vorm van risicobeheer.

3. Procedures voor onderzoek en bodemsanering

3.1. Ordonnantie betreffende het beheer van de verontreinigde bodems

Het onderzoek en de sanering voorzien in de "bodemordonnantie" (de ordonnantie van 13 mei 2004 inzake het beheer van verontreinigde bodems) verloopt in drie grote fasen:

- het verkennend bodemonderzoek;
- indien nodig, de risicostudie;
- indien nodig, de maatregelen inzake risicobeheer, waaronder de saneringsmaatregelen.

3.1.1. Verkennend bodemonderzoek

Via een verkennend bodemonderzoek kan de bodemstaat van het terrein worden bepaald door een eventuele bodem- of grondwaterverontreiniging aan het licht te brengen, waarvan de omvang wordt bepaald in termen van concentratie en ruimtelijke verspreiding en de eerste inschattingen worden geleverd over de bodem- en grondwaterverontreiniging.

In deze eerste fase van de procedure, die verplicht moet worden uitgevoerd door een studie bureau dat erkend is in een van de drie gewesten van het land, kan dus een gedetailleerde diagnose worden gesteld, om vervolgens de aard en de oorsprong van een verontreiniging beter te kunnen afbakenen en te bepalen of in een later stadium een risicostudie noodzakelijk is.

Voordat het verkennend bodemonderzoek wordt uitgevoerd, moet het studie bureau een voorstel indienen bij Leefmilieu Brussel - BIM. Dit voorstel moet in overeenstemming zijn met artikel 14 van de bodemordonnantie en worden uitgevoerd in overeenstemming met het vademecum inzake de inhoud van het voorstel van verkennend bodemonderzoek en van het verkennend bodemonderzoek, zoals voorzien in artikel 9 en 14 van de ordonnantie van 13 mei 2004 betreffende het beheer van verontreinigde bodems. Dit vademecum is beschikbaar op de website van Leefmilieu Brussel - BIM.

Leefmilieu Brussel - BIM heeft dertig dagen de tijd om dit voorstel goed te keuren of eventuele opmerkingen te formuleren.

Het eindrapport van het verkennend bodemonderzoek wordt voorgelegd aan Leefmilieu Brussel - BIM dat opnieuw dertig dagen de tijd heeft om het goed te keuren.

De ordonnantie voorziet twee wegen om de bodemverontreiniging te beheren:

Een aanpak die vertrekt van de normen: indien u zelf verantwoordelijk bent voor de verontreiniging van een bodem en die verontreiniging nauwkeurig kan worden bepaald en afzonderlijk worden behandeld, dan moet u de verontreiniging verwijderen zodra de normen voorzien in de ordonnantie, overschreden werden.

Een aanpak die vertrekt van de risico's: indien een verontreiniging niet nauwkeurig kan worden bepaald en evenmin afzonderlijk behandeld, of indien de aan het licht gebrachte verontreiniging geen enkel verband heeft met de activiteiten van een uitbater, dan zijn beheers- of saneringsmaatregelen enkel noodzakelijk in het geval dat de verontreiniging een ernstig risico inhoudt. De ernst van het risico wordt bepaald door de risicostudie (cf. 3.1.2).

3.1.2. Risicostudie

De risicostudie is verplicht van zodra de gemeten verontreiniging de normen overschrijdt die zijn vastgelegd in het besluit van 9 december 2004 tot vaststelling van de bodem- en waterverontreinigingsnormen bij overschrijding waarvan een risicostudie moet worden uitgevoerd (B.S. van 09/02/05).

In het geval van een normatieve aanpak dient de risicostudie enkel om de vastgestelde verontreiniging af te bakenen in het verticale en horizontale vlak.

In het geval van een risicogerichte aanpak, dient de risicostudie niet alleen om de verticale en horizontale omvang te omschrijven. Ze stelt ook vast in welke mate de verontreiniging mogelijk gevaar inhoudt voor de volksgezondheid en het leefmilieu. De studie bepaalt eveneens de noodzaak en de dringendheid van een bodemsanering alsook de relevantie van beschermingsmaatregelen. Daarnaast beoordeelt de risicostudie ook bijkomende beheersmaatregelen die het risico kunnen verkleinen.

Bij de risicobeoordeling moet de erkende expert de methodologie volgen die beschreven staat in het besluit van 9 december 2004 betreffende de evaluatie van de risico's voor de gezondheid en het milieu veroorzaakt door bodemverontreiniging (B.S. van 13/01/05).

Net als voor het verkennend bodemonderzoek moet voor de risicostudie een voorstel worden ingediend bij Leefmilieu Brussel - BIM. Dit voorstel omvat een beschrijving van de geplande onderzoeken, de plaatsbepaling van de boorpunten, de methodologie die zal gebruikt worden voor de uitvoering van de werken en de voorziene uitvoeringstermijn. Leefmilieu Brussel - BIM heeft dertig dagen de tijd om zijn advies uit te brengen.

Na uitvoering wordt de risicostudie verstuurd naar Leefmilieu Brussel - BIM dat 30 dagen de tijd heeft om ze goed te keuren, al dan niet onder bepaalde voorwaarden, en beheersmaatregelen op te leggen.

De uitdrukkelijke of stilzwijgende goedkeuring (geen antwoord binnen de termijn) van de risicostudie ontslaat de uitvoerder van de maatregelen, die voorzien zijn in de risicostudie of die worden voorgeschreven door Leefmilieu Brussel - BIM, van de verplichting om voorafgaandelijk een milieuattest of -vergunning te verkrijgen.

3.1.3. Bodemsaneringsvoorstel

Wanneer de risicostudie tot het besluit leidt dat een bodemsanering noodzakelijk en dringend is, dan moet de persoon voor wiens rekening de risicostudie werd uitgevoerd, de bodem saneren alvorens:

- er nieuwe activiteiten uit te voeren die de sanering of de daarop volgende controle op de bodemverontreiniging, kunnen belemmeren;
- een milieuvergunning aan te vragen voor een activiteit die de sanering of de daarop volgende controle op de bodemverontreiniging, kan belemmeren;
- overdracht te doen van het zakelijk recht op het terrein of het, met andere woorden, te verkopen, over te dragen of te schenken;

een milieuvergunning over te dragen aan een derde.

Leefmilieu Brussel - BIM kan deze bepaling echter versoepelen (onder andere, aanvaarding zonder voorwaarden van het verkennend bodemonderzoek, duidelijk en concreet engagement in de verkoopsakte vanwege de houder van de verplichtingen met inbegrip van de uitvoeringstermijnen en de financiële waarborg).

Concreet moet de sanering het voorwerp uitmaken van een voorstel dat wordt opgesteld onder leiding van een erkende expert inzake bodemverontreiniging. Het ontwerp moet in overeenstemming zijn met artikel 24 van de bodemordonnantie en met name de resultaten van de risicostudie omvatten, de technieken ter behandeling van de bodemverontreiniging, de milieueffecten en de verwachte resultaten, de impact van de werken op de aangrenzende percelen (stabiliteit, ...), de uitvoeringstermijn van de werken of de beschrijving van de controlemaatregelen die voorzien zijn na de sanering van het terrein.

De keuze van de saneringstechnieken hangt af van verschillende factoren, zoals de hydraulische geleidbaarheid, de aard van de bodem en van de verontreinigende stoffen enz. Indien het BATNEEC-principe (Best Available Technologies Not Entailing Excessive Costs - beste beschikbare techniek zonder overdreven kostprijs) wordt toegepast, dan moet het saneringsvoorstel een ad-hocmethodologie toepassen ([www.ibgebim.be\bodem](http://www.ibgebim.be/bodem)).

Leefmilieu Brussel - BIM heeft dertig dagen de tijd om het saneringsvoorstel goed te keuren, bijkomende informatie te vragen en maatregelen voor sanering/risicobeheer op te leggen.

De uitdrukkelijke of stilzwijgende goedkeuring (geen antwoord binnen de termijn) van het bodemsaneringsvoorstel ontslaat van de verplichting een milieuattest of -vergunning te verkrijgen voor de uitvoering van de maatregelen voor sanering/risicobeheer die voorzien zijn in het voorstel of worden voorgeschreven door Leefmilieu Brussel - BIM.

3.1.4. Bodemsaneringswerken

3.1.4.1. Aanpak op basis van de risico's

Indien de bodem verontreinigd is en deze verontreiniging niet nauwkeurig kan worden bepaald en afzonderlijk behandeld, of als de aan het licht gebrachte verontreiniging totaal geen verband houdt met de activiteiten van de huidige uitbater, dan "moet de sanering de ernst van het risico wegnemen zodat er een aanvaardbaar risiconiveau wordt bereikt in functie van de bestaande of geplande bedrijfsinstallaties". Concreet betekent dit dat de ernst van het risico moet worden ingedijkt tot het concentratieniveau van de verontreinigende stoffen lager ligt dan of gelijk is aan 50 % van de concentratie die aanleiding kan geven tot risico's voor de volksgezondheid of het leefmilieu (verspreiding van de verontreinigende stoffen of risico voor de ecosystemen). Dit risico wordt bepaald rekening houdend met het huidig en toekomstig gebruik van het onderzochte terrein, volgens de methodologie die werd vastgelegd door het besluit van 9 december 2004 betreffende de evaluatie van de risico's voor de gezondheid en het milieu veroorzaakt door bodemverontreiniging (B.S. van 13/01/05). Deze normen verschillen dus van het ene terrein tot het andere.

3.1.4.2. Aanpak op basis van de normen

Indien de bodem verontreinigd is en deze verontreiniging nauwkeurig kan worden bepaald en afzonderlijk behandeld, dan moet hij gesaneerd worden tot een niveau dat lager ligt dan 80 % van de normen die zijn vastgelegd in het besluit van 9 december 2004 (B.S. 09/02/05). Deze laatste variëren naargelang de bestemming van de site die is gedefinieerd in het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP).

De eventuele andere vormen van verontreiniging die aanwezig zijn op een terrein, moeten worden behandeld naargelang de risico's.

Na afloop van de werken wordt een verslag opgesteld dat wordt voorgelegd aan Leefmilieu Brussel - BIM. Dit verslag omvat ten minste:

- een gedetailleerde beschrijving van de daadwerkelijk uitgevoerde saneringswerken;
- een verantwoording van eventuele afwijkingen t.o.v. het ingediende saneringsvoorstel;
- de resultaten van de controleanalyses in de vorm van een samenvattende tabel en de attesten van de bruto-analyses van het laboratorium;

- attesten van het wegvoeren van de vervuilde grond;
- de analyseresultaten van de hergebruikte aanvulgronden;
- een verantwoording van het einde van de werkzaamheden.

Leefmilieu Brussel - BIM brengt advies uit over dit verslag en stuurt een document dat vereist is voor de verkoop van het terrein, voor de overdracht van een milieuvergunning, voor de terugvordering van de financiële waarborg, ...

3.2. Benzinstations

Benzinstations die toegankelijk zijn voor het publiek zijn onderworpen aan een speciale reglementering voor bodemonderzoek en -sanering. Deze is vastgelegd in het besluit "benzinstations" van 21 januari 1993. Dit kader legt specifieke normen vast voor de BTEX (benzeen, toluen, ethylbenzeen, xyleen), de minerale oliën en bepaalde polycyclische koolwaterstoffen. De verschillende technische fasen zijn het verkennend bodemonderzoek, het nader bodemonderzoek (eventueel de risicostudie), het saneringsonderzoek en de saneringswerken. In tegenstelling tot de bodemordonnantie moet het studiebureau erkend zijn in de discipline "bodemverontreiniging" door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De procedure die we hier beschrijven is van toepassing op "publieke benzinstations", dat wil zeggen bedrijven die brandstof verkopen aan het publiek. Op industriële of privé-installaties is de algemene bodemordonnantie van toepassing.

3.2.1. Verkennend bodemonderzoek

Het verkennend bodemonderzoek spoort eventuele verontreiniging van bodem of grondwater op, bepaalt de omvang ervan in termen van concentratie, stelt de globale ruimtelijke verspreiding vast en maakt een eerste raming van de graad van verontreiniging t.o.v. de normen vastgelegd in het besluit.

Voor de bodem bestaan drie soorten normen:

referentiewaarde: dat is het concentratieniveau beneden hetwelk de bodem gecatalogeerd wordt als "niet verontreinigd". Voor dat niveau bestaat er geen enkel risico voor de volksgezondheid en het milieu (terrein gekwalificeerd als "kwaliteitsbodem" dat voor elk doeleinde mag worden gebruikt);

drempelwaarde: het concentratieniveau beneden hetwelk het risico verwaarloosbaar is. Wanneer deze grenswaarde wordt overschreden, moet een studiebureau het risico inschatten. Indien gevaar dreigt, moet de verontreiniging van het terrein worden verwijderd;

interventiewaarde: boven deze waarde is het risico onaanvaardbaar en is sanering verplicht.

Voor grondwater bestaan twee soorten normen:

referentiewaarde: zoals voor de bodem bepaalt deze waarde de maximale concentratie. Beneden dit niveau wordt het water beschouwd als 'niet verontreinigd'. Boven deze waarde moet een studiebureau het risico beoordelen;

interventiewaarde: als deze grenswaarde wordt overschreden, is sanering verplicht.

Elk project van bodemonderzoek moet worden voorgelegd aan Leefmilieu Brussel - BIM, dat 30 dagen de tijd heeft om het voorstel goed te keuren. Het voorstel moet de context van de studie samenvatten (eigenaar van het terrein, uitbater, geschiedenis, ...) en de geplande boringen beschrijven. Na de goedkeuring moet het verslag van het verkennend bodemonderzoek worden ingediend bij Leefmilieu Brussel - BIM binnen de 90 dagen. Het Instituut heeft dan opnieuw dertig dagen de tijd om het goed te keuren en eventuele opmerkingen te formuleren.

3.2.2. Nader bodemonderzoek / risicostudie

Indien het verkennend bodemonderzoek aan het licht brengt dat er een verontreiniging is die de referentiewaarden voor het grondwater of de drempelwaarden voor de bodem overschrijdt, dan moet een nader bodemonderzoek worden uitgevoerd.

Het nader bodemonderzoek bevestigt het bestaan van een niet te verwaarlozen of niet te tolereren risico voor de volksgezondheid en het leefmilieu. Het stelt vast of een sanering noodzakelijk is en verzamelt in

voorkomend geval de gegevens die nodig zijn om een saneringsonderzoek uit te voeren (geografische spreiding en het volume van de verontreiniging van bodem en grondwater...). Het onderzoek wordt uitgevoerd binnen een termijn van 90 dagen na de goedkeuring van het onderzoeksvoorstel door Leefmilieu Brussel - BIM. Het verslag van het nader bodemonderzoek wordt ingediend bij Leefmilieu Brussel - BIM, dat 15 dagen de tijd heeft om het goed te keuren.

De risicostudie is facultatief indien de sanering zich opdringt, maar is nuttig om de dringendheid ervan te bepalen. Het onderzoek is echter verplicht indien het terrein een niet te verwaarlozen risico inhoudt en de uitbater beslist het niet te saneren.

De risicostudie gaat uit van een situatie waarin de verontreiniging bewezen is en wil de huidige risico's beschrijven wanneer mensen eraan worden blootgesteld, de risico's voor de ecosystemen en het risico van verspreiding van de vervuilende stoffen. Concreet maakt dit onderzoek duidelijk of de sanering dringend is (op basis van gegevens uit het verkennend en het nader bodemonderzoek, toxicologische gegevens en computermodellen), en helpt het om de uitvoeringstermijn vast te leggen. Indien een sanering dringend nodig is, dan moet ze worden uitgevoerd binnen een termijn van vier jaar vanaf de goedkeuring van het nader bodemonderzoek. Indien de sanering minder dringend is, dan moet ze worden uitgevoerd binnen een termijn van vijftien jaar.

De risicostudie evalueert ook de noodzaak aan bijkomende beschermende maatregelen om de risico's te voorkomen.

Net als voor de voorgaande stappen in de procedure, moet het verslag van het risico-onderzoek ter goedkeuring worden voorgelegd aan Leefmilieu Brussel - BIM, dat dan vijftien dagen de tijd heeft om het goed te keuren.

Indien uit de risicostudie blijkt dat sanering dringend nodig is of dat beschermende maatregelen moeten worden genomen om de risico's te beperken, dan moet een saneringsonderzoek worden uitgevoerd.

3.2.3. Saneringsonderzoek

Het saneringsonderzoek moet worden uitgevoerd binnen een termijn van 90 dagen vanaf de goedkeuring van het rapport van het nader bodemonderzoek of van het rapport van het risico-onderzoek. Het maakt een inventaris van de verschillende procedés voor de behandeling van de bodem en/of van de beschermende maatregelen die noodzakelijk zijn, en geeft aan welke procedés het meest geschikt zijn voor een gegeven terrein. Op basis van de voorafgaande studies kan in deze fase dus duidelijk worden bepaald welke maatregelen moeten worden getroffen om het terrein te saneren.

Deze studie helpt niet alleen de beste saneringstechniek te kiezen, maar geeft ook een gedetailleerde beschrijving van de saneringswerken en de kalender van de uitvoering ervan. Zij geeft eveneens een idee van de financiële haalbaarheid van de voorziene werken. Ze vermeldt welke methode het studiebureau verkiest en houdt rekening met de beste beschikbare technieken die geen buitensporige onkosten met zich meebrengen. Als het BATNEEC-principe (beste beschikbare technologie zonder buitensporige kostprijs) wordt ingeroepen, dan moet het saneringsonderzoek gebeuren volgens de ad-hocmethodologie ([www.ibgebim.be\bodem](http://www.ibgebim.be/bodem)).

Het saneringsonderzoek, eventueel aangevuld met een stabiliteitsstudie, wordt vervolgens ingediend bij Leefmilieu Brussel - BIM dat dan 15 dagen de tijd heeft om het goed te keuren. Het saneringsonderzoek moet worden toegevoegd aan het aanvraagdossier van de milieuvergunning die nodig is voor de uitvoering van de werken.

3.2.4. Saneringswerken

Voordat de bodemsaneringswerken worden aangevat, moet een milieuvergunning worden aangevraagd. Dit kan een vergunning zijn voor tijdelijke installaties indien de werken minder dan drie jaar zullen duren, of een vergunning van klasse 1B voor werken van meer dan drie jaar.

De grond moet worden gesaneerd tot de drempelwaarde van de verontreinigende stof is bereikt; deze drempelwaarde hangt samen met de sensibiliteitsklasse van het terrein in kwestie en wordt bepaald op

basis van zijn bestemming in het GBP. Het grondwater moet worden gesaneerd tot de referentiewaarde is bereikt.

Na de saneringswerken moet een gedetailleerd rapport worden ingediend bij Leefmilieu Brussel - BIM, met een inhoud die identiek is aan wat vereist wordt in het kader van de ordonnantie inzake het beheer van de verontreinigde bodems (cf. 3.1.4).

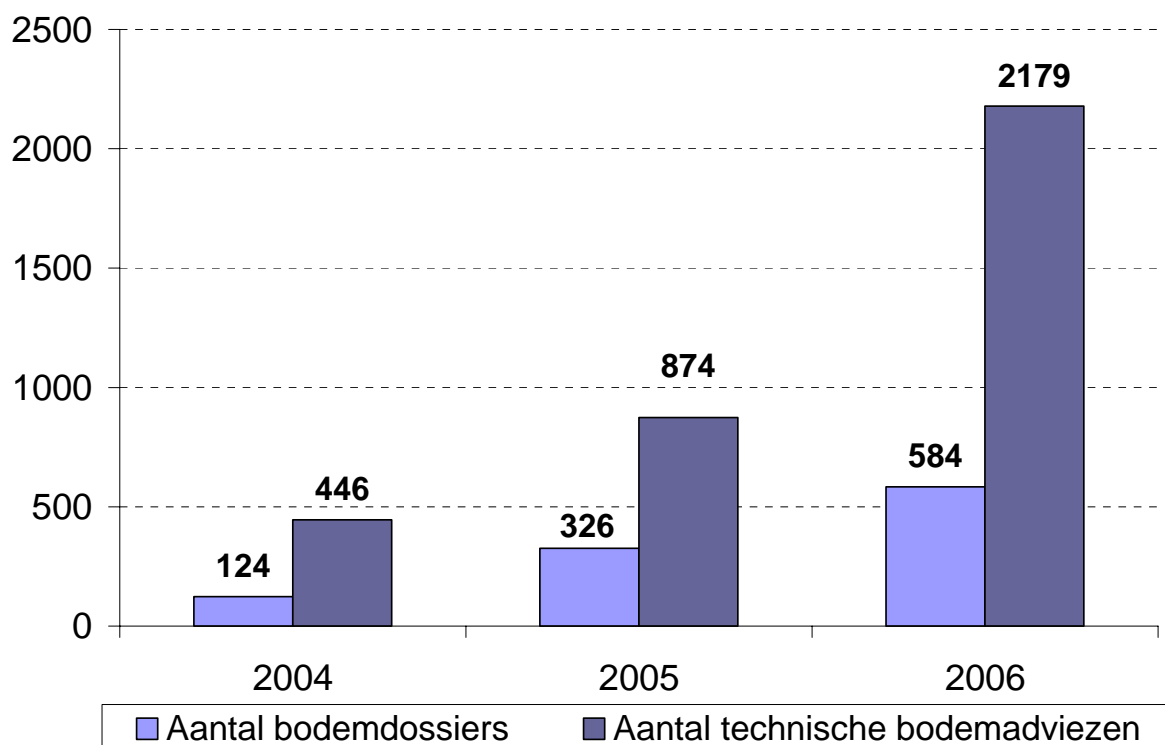
4. Studies van verontreinigde bodems

4.1. Aantal bestudeerde terreinen en types van studies

Sinds januari 2005 moeten de uitbaters, de eigenaars en de verantwoordelijken voor ongevallen een verkennend bodemonderzoek laten uitvoeren indien zich een van de gebeurtenissen voordoet voorzien in de bodemordonnantie.

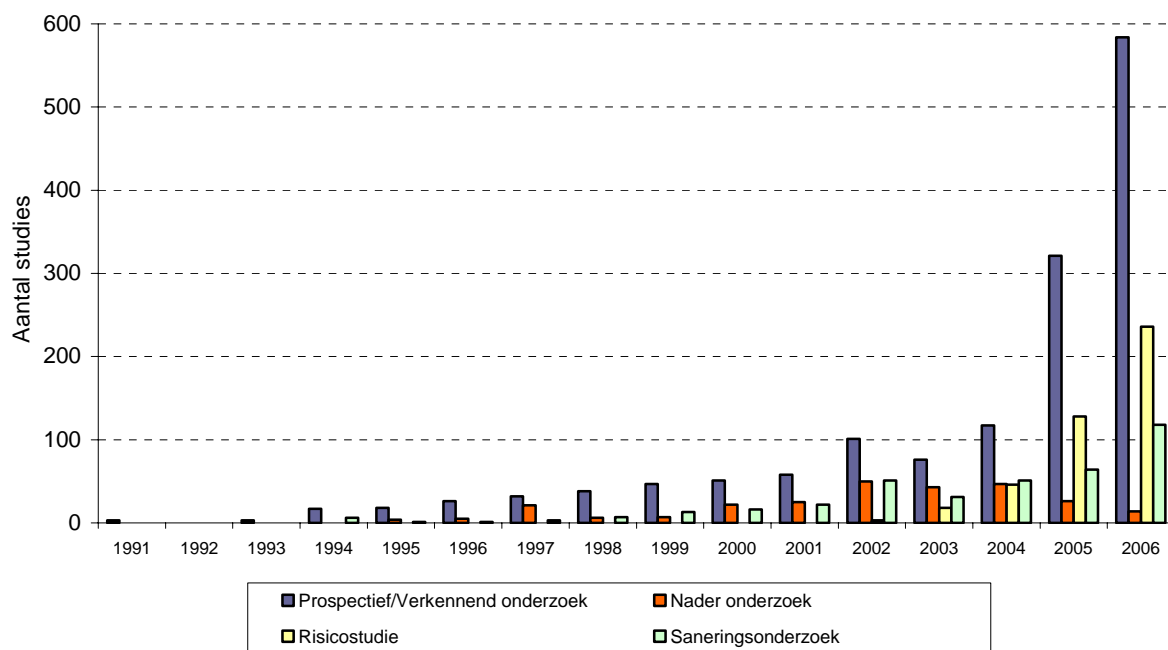
Reeds in 2005 veroorzaakte de toepassing van de bodemordonnantie van 13 mei 2004 een aanzienlijke stijging van het aantal dossiers over bodemverontreiniging (326 nieuwe dossiers en 874 technische adviezen ingediend in 2005 tegen 124 dossiers en 446 technische adviezen in 2004). In 2006 werden echter nieuwe records opgetekend: het departement "Vervuilingbeheer" opende 584 dossiers over "bodemverontreiniging" en leverde 2 179 adviezen af over bodemonderzoeksrapporten (verkennende bodemonderzoeken, verkennende studies, nadere bodemonderzoeken, risicostudies, bodemsaneringsvoorstellen, gevolgd door bodemsaneringswerken). Op dit moment worden 1 035 bodemverontreinigingsdossiers beheerd, tegen 722 in 2005.

Figuur 5. Evolutie van het aantal dossiers « bodemverontreiniging » en technische bodemadviezen in de periode 2004-2006

Bron : departement "Vervuilingbeheer (bodem), 2007

Figuur 6. Evolutie van het aantal behandelde verslagen van bodemonderzoek (1991-2006)

Bron : departement "Vervuilingbeheer (bodem), 2007

In totaal werden 1 022 dossiers over "bodemverontreiniging" geopend in de periode 2004-2006 (een dossier per terrein).

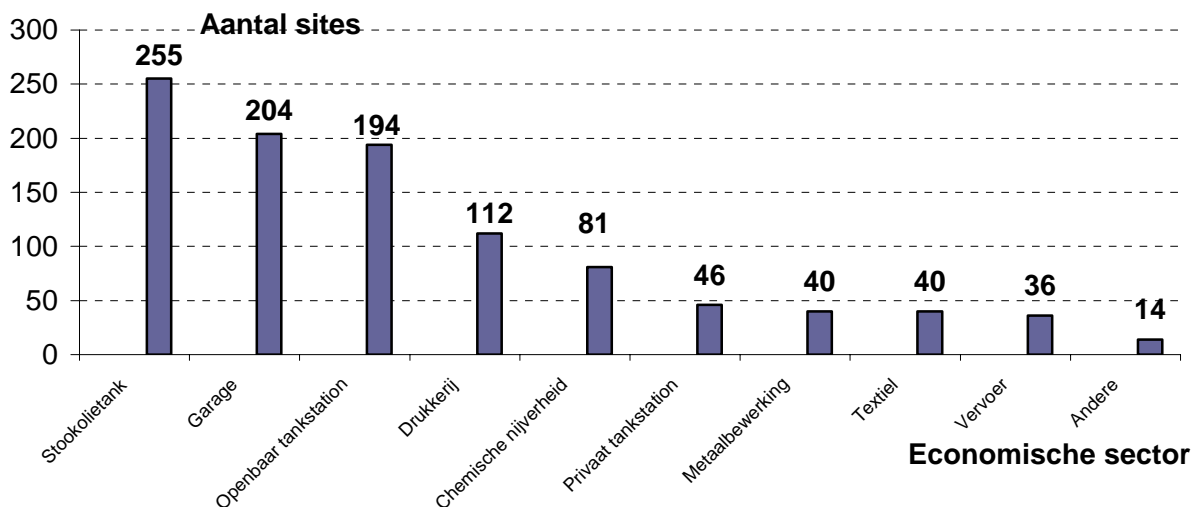
Van die 1 022 terreinen bleek dat voor 497 gevallen sprake was van vervuiling (nl 87 publieke benzinstations en 410 terreinen gebruikt voor andere activiteiten), wat betekent dat 49 % van de bestudeerde sites verontreinigd is. Of gesteld in andere woorden: de 1 022 verkennende studies (in het geval van publieke benzinstations) of verkennende bodemonderzoeken (geval van de andere activiteitensectoren) hebben geleid tot 87 nadere bodemonderzoeken en 410 risicostudies.

Van de 497 verontreinigde terreinen werden er al 223 onderworpen aan een saneringsonderzoek (cf. 4.4.1).

4.2. Belangrijkste betrokken activiteitensectoren

Van de 35 activiteitensectoren die vertegenwoordigd zijn in de 1 022 dossiers, zijn er 9 die boven de rest uitsteken: de publieke benzinstations, de garages voor onderhoud/herstel van voertuigen, de benzinstations voor privé-gebruik, de stookolietanks (die in het algemeen in woningen of kantoorgebouwen staan), de drukkerijen, de chemische industrie, de vervoersbedrijven, de metaalsector en de textielreiniging.

Figuur 7. Verdeling van de dossiers "Bodemverontreiniging" volgens de economische sectoren (2004-2006)

Bron : departement "Vervuilingbeheer" (bodem), 2007

4.3. Belangrijkste verontreinigende stoffen die worden aangetroffen op de verontreinigde terreinen

4.3.1. In de bodem

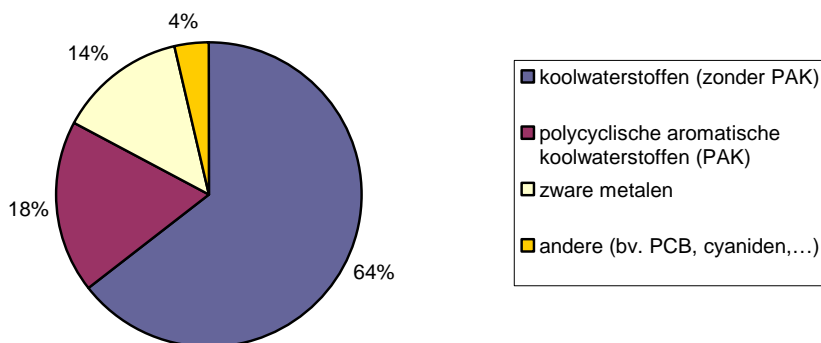
De koolwaterstoffen (minerale oliën, polycyclische aromatische koolwaterstoffen, BTEX) worden het frequents aangetroffen in de verontreinigende bodems (82 % van de verontreinigde terreinen bevat koolwaterstoffen). Deze situatie is toe te schrijven aan het groot aantal onderzochte terreinen van bedrijven uit de petroleumsector: benzinstations, stookolietanks, garages enz.

De zware metalen komen op de tweede plaats, met 14 % verontreinigde terreinen. Dit zijn terreinen met aanvulgronden en sintels/slakken of waar chemische, metaalverwerkende, mechanische, grafische, ... activiteiten hebben plaatsgevonden.

De andere verontreinigende stoffen (PCB's, cyaniden, enz.) worden aangetroffen op 4 % van de verontreinigde terreinen. Deze stoffen komen van elektrische transformatoren, oude gasfabrieken enz.

De procentuele verdeling van de verontreinigende stoffen over de 497 verontreinigde terreinen wordt hieronder weergegeven:

Figuur 8. Voorkomen (in percent) van de diverse pollutanten in de bodem van de verontreinigde terreinen (periode 2004-2006)

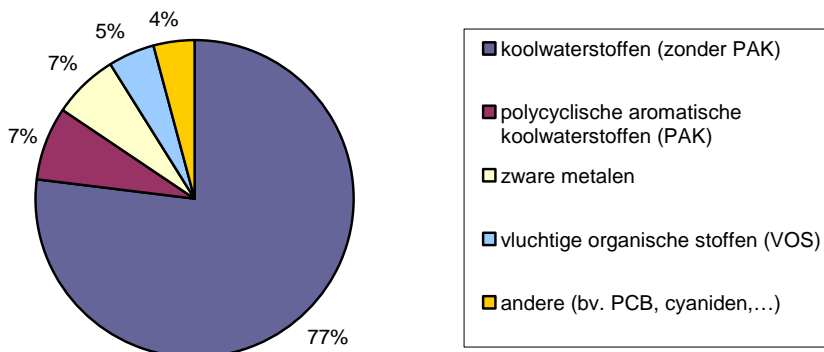

Bron : departement "Vervuilingbeheer" (bodem), 2007

4.3.2. In het grondwater

Net als in de bodem worden in het grondwater vooral koolwaterstoffen aangetroffen. Ze zitten in 84 % van de verontreinigde terreinen. De zware metalen, de vluchtige organische stoffen (die worden gebruikt voor droogkuis, in verf enz.) en de andere stoffen (PCB's, cyaniden, enz.) zijn aanwezig in respectievelijk 7 %, 5 % en 4 % van de verontreinigde terreinen.

Figuur 9. Voorkomen (in percent) van de diverse pollutanten in het grondwater van de verontreinigde terreinen (periode 2004-2006)

Bron : departement "Vervuilingbeheer" (bodem), 2007

4.4. Sanering en risicobeheer op de verontreinigde terreinen

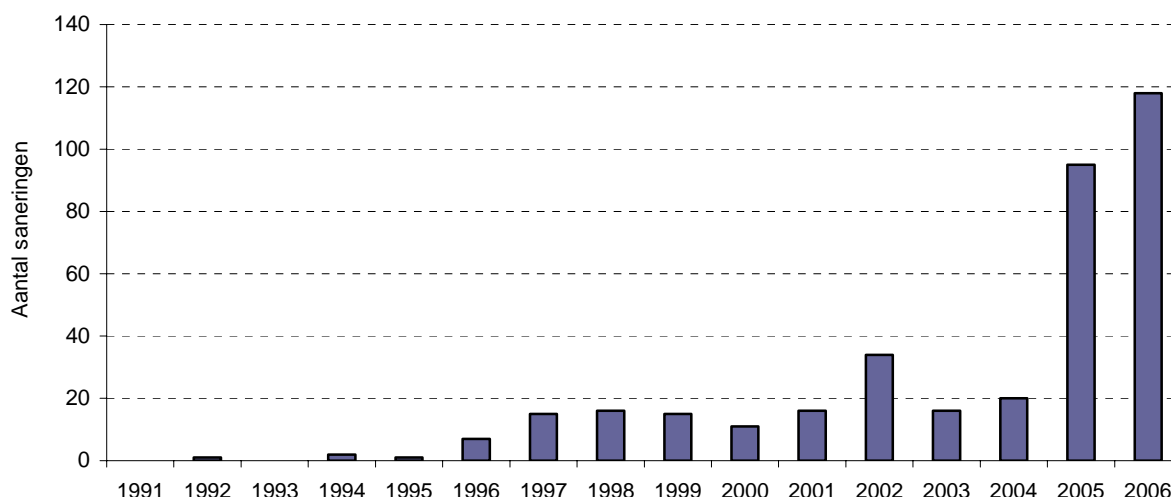
4.4.1. Evolutie van het aantal saneringen in de loop der jaren

Tijdens de periode 2004-2006 is het aantal saneringen (met inbegrip van het risicobeheer) sterk gestegen, enerzijds ten gevolge van de uitvoering van de bodemordonnantie en anderzijds doordat tientallen benzinestations zich in 2004 en 2006 in regel moesten stellen met het besluit "benzinestations".

De 87 verontreinigde publieke benzinestations werden of worden gesaneerd, terwijl 146 terreinen waar andere activiteiten hebben plaats gevonden, hetzij gesaneerd zijn, hetzij voortaan op zodanige wijze worden beheerd dat de risico's van de vervuiling onder controle zijn. In tegenstelling tot een sanering, die tot doel heeft de verontreiniging weg te nemen, zal een risicobeheer niet de vervuiling aanpakken maar wel de risico's die ermee gepaard gaan, wegnemen. Zo kan bijvoorbeeld het risico worden beheerd door een betonplaat op het verontreinigde terrein te leggen.

Uit de onderstaande figuur blijkt duidelijk een stijging van het aantal saneringen.

Figuur 10. Evolutie van het aantal saneringen en het risicobeheer op verontreinigde terreinen

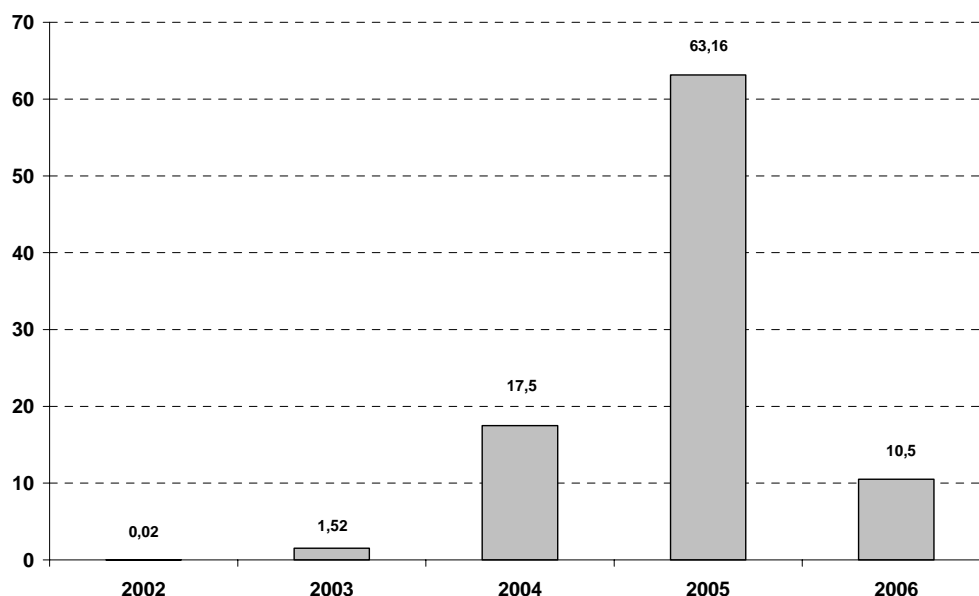
Bron : departement "Vervuilingsbeheer" (bodem), 2007

Tussen 2002 en 2006 werden 146 ingrepen voor sanering of risicobeheer uitgevoerd, dit vertegenwoordigt een totale oppervlakte van 93 ha. De onderstaande figuur illustreert de evolutie van de oppervlakte aan gesaneerde terreinen tijdens de periode 2002-2006.

Het budget dat werd aangewend voor de sanering van 83 sites (zonder de onderzoeken) bedraagt 3,3 miljoen euro. De geplande saneringen zijn echter begroot op 13,6 miljoen euro (zonder Carcoke en zonder het waterzuiveringsstation Noord). In het kader van de versoepeling van het artikel 23 in de bodemordonnantie inzake de verkoop van terreinen, hebben de verkopers financiële waarborgen aangelegd met het BIM als begunstigde. Deze dienen als garantie voor het tot een goed einde brengen van hun verplichtingen. Deze bankgaranties bedragen samen 5 miljoen euro.

Figuur 11. Evolutie van de oppervlakte van de gesaneerde bodems (ha)

Oppervlakte van gesaneerde bodems (ha)

Bron : departement "Vervuilingsbeheer" (bodem), 2007

4.4.2. Enkele voorbeelden van sites waar de sanering loopt of afgelopen is

4.4.2.1. De Carcoke site

De site van de vroegere cokes- en gasfabriek (Carcoke) werd opgekocht door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor een symbolische euro en ter beschikking gesteld van de Haven van Brussel. Om deze industriële kanker van 12 ha een nieuwe bestemming te kunnen geven, is een voorafgaandelijke sanering van de site nodig. Tijdens de periode 2002-2006 zijn de studies die nodig zijn voor de sanering goed opgeschoten (de laatste hand wordt gelegd aan de risicostudie).

Volgens de bestaande onderzoeken zijn 390.000 m³ grond en 330.000 m³ grondwater vervuild op de Carcoke-site. De geschatte saneringskosten bedragen 28 miljoen euro (20 miljoen voor de bodem en 8 voor het grondwater). Na de sanering zal de site kunnen omgevormd worden tot een logistiek dienstencentrum dat de uitbating van de waterweg zal mogelijk maken (+/- 500.000 ton/jaar) en het creëren van zo'n 400 banen.

Foto : IBGE - Afdeling Milieupolitie en bodems 2007

4.4.2.2. Waterzuiveringsstation Noord

Het noordelijk waterzuiveringssation (1.100.000 inwoners equivalent) werd ingeplant op een vroegere industriële site van 12 ha waarop uiteenlopende activiteiten hebben plaats gehad (productie van cement, van verf, enz). Op de site werden grootscheepse saneringswerken uitgevoerd die in 2003 van start gingen en beëindigd werden in 2006 (afvoeren van 288.000 ton vervuilde grond). De kostprijs van deze saneringswerf werd niet meegedeeld.

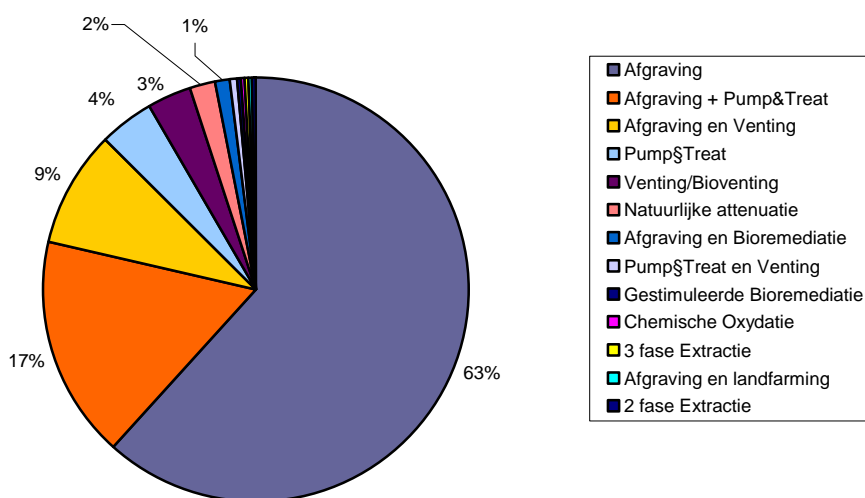

Foto : Henderyckx Fotografie bvba (site Aquiris in Waterzuiveringsstation Noord)

4.4.3. Saneringsmethoden die worden aangewend in het Brussels Gewest

Tal van saneringsmethoden worden gebruikt. De meest voorkomende is de afgraving, aangezien deze verplicht is voor benzinestations die hun ingegraven, vaak enkelwandige tanks moesten vervangen door dubbelwandige tanks, maar ook omdat deze techniek de beste resultaten oplevert in een korte tijd. Afgraving gecombineerd met extractie van lucht uit de bodem (venting) wordt toegepast wanneer de verontreiniging (van het type benzine, solventen, enz.) zich op zeer grote diepte bevindt. In deze gevallen wordt enkel afgegraven tot de diepte die nodig is om de ondergrondse structuren (tanks, kelders, parkings, enz.) te installeren en wordt de rest van de verontreiniging behandeld door venting. De uitbater kan zo zeer snel zijn activiteiten hervatten (omdat venting een methode is die de voortzetting van de activiteit op een terrein niet verhindert). Wanneer het grondwater verontreinigd is en er ondergrondse structuren moeten aangebracht worden, wordt de afgraving gecombineerd met het oppompen en zuiveren van het water, dat vervolgens opnieuw in de riolen of in het oppervlaktewater wordt geloosd.

Figuur 12. Aandeel van de diverse saneringsmethodes die in het Brussels Gewest worden toegepast

Bron : departement "Vervuilingsbeheer" (bodem), 2007

Zoals eerder werd aangehaald, werd de verontreiniging op sommige terreinen niet weggehaald, maar wordt het risico er wel beheerd. Het klassieke voorbeeld van risicobeheer is de inperking van de verontreiniging door het aanbrengen van een harde bedekking (zoals een betonplaat). Dit type van maatregelen is slechts mogelijk voor de aanpak die uitgaat van de risico's en op voorwaarde dat het risico in kwestie verband houdt met de inademing/inname van verontreinigde deeltjes uit de bodem of met huidcontact met een verontreinigde bodem. In heel wat gevallen volstaat de installatie van een betonplaat echter niet. Dit is met name het geval wanneer de binnenlucht van gebouwen verontreinigd wordt door vluchtige stoffen (zoals benzeen), of in het geval van een verontreiniging die zich via het grondwater verspreidt naar een aangrenzend terrein, een oppervlaktewater, een waterwinning of een gebied met een hoge biologische waarde.

5. Rol en impact van de bodemordonnantie

5.1. Bescherming van de volksgezondheid

De 233 terreinen die het voorwerp zijn geweest van sanerings- of risicobeheersmaatregelen gedurende de periode 2004-2006 (of waar momenteel dergelijke maatregelen worden genomen), betekenden een ernstig risico voor de volksgezondheid en/of voor het leefmilieu. Deze risico's zijn uiteenlopend en gevarieerd: inademing van de gassen die onder een woning zitten, inname van verontreinigende stoffen via groenten of drinkwaterleidingen, inname door kinderen van verontreinigde stofdeeltjes afkomstig van een niet-afgedekte bodem, enz. De risico's werden verminderd of opgeheven afhankelijk van het toekomstige gebruik van het terrein. Op terreinen die bestemd waren voor woningen, golden veel strengere risicobeheersmaatregelen dan op terreinen die bestemd waren voor industriële activiteiten.

5.2. Economische ontplooiing

Volgens de informatie waarover het departement "Vervuilingbeheer" beschikt, heeft meer dan 95 % van deze 233 terreinen die het voorwerp zijn geweest van sanerings- of risicobeheersmaatregelen, een nieuwe economische bestemming gekregen die banen of woningen kan creëren. Voor de publicatie van de bodemordonnantie waren verschillende van deze terreinen buiten gebruik, soms jarenlang. Dankzij de juridische zekerheid die de bodemordonnantie biedt aan investeerders en uitbaters, heeft ze deze terreinen dus opnieuw de sociale en economische functie gegeven die ze hadden verloren bij gebrek aan een specifieke wetgeving.

6. Sectorale acties

6.1. Benzinstations

6.1.1. Uitvoering van het "benzinstation"-besluit

Het BBHR "benzinstations" van 21 januari 1999 biedt het wettelijk kader waarmee de uitbaters van benzinstations zich moeten conformeren. Het bepaalt idie gerespecteerd moeten worden. Krachtens dit besluit drong zich een sanering op voor 85 % van de Brusselse benzinstations met een kostenplaatje dat erg verschilt naargelang de sites maar dat gemiddeld 100.000 euro bedraagt per site.

Tijdens de periode 2004-2006 werden 49 benzinstations conform verklaard met alle beschikkingen van het bewuste besluit, d.w.z. dat op deze sites zowel de bodemsanering was gerealiseerd als de nieuwe technische installaties.

Nog even ter herinnering: van de 1022 bodemdossiers die in de periode 2004-2006 werden geopend, handelt het in 19 % van de gevallen om benzinstations. Zoals reeds elders werd vermeld, werden in het Brussels Gewest in de betrokken periode 87 benzinstations gesaneerd. Het verwijderen van de vervuiling in alle benzinstations zal echter meerdere jaren in beslag nemen.

6.1.2. Fonds voor sanering van publieke benzinstations

In 1996 was er een voorstel van overeenkomst tussen de verschillende federaties uit de sector, de 3 Gewesten en het Ministerie van Economische Zaken (Energie) om een financieel steunfonds op te richten

voor de bodemsanering van de publieke benzinstations waarvan de bodem verontreinigd was door de verdeelde koolwaterstoffen. Op basis van reeds uitgevoerde bodemonderzoeken stelt het BIM vast dat 85 % van de inrichtingen van dit type in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een sanering nodig heeft.

Deze overeenkomst werd in 2001 goedgekeurd door de gewestelijke en federale regeringen en gestemd in de vier parlementen in 2002 en 2003. Het "Fonds voor de sanering van publieke benzinstations" wordt beheerd door de vzw BOFAS onder toezicht van een comité dat bestaat uit vertegenwoordigers van de drie Gewesten (cf.6.2). Het wordt gefinancierd met een heffing per liter verkochte benzine en diesel, die wordt doorgerekend op zowel de winstmarge van de petroleumsector als de prijs aan de pomp.

Het Fonds kan tussenkomen in twee gevallen:

Bij sluiting van een station

In dit geval voert de vzw BOFAS de saneringswerken gratis uit, op voorwaarde dat de nodige stappen worden gezet binnen de opgelegde termijnen. De enige voorwaarde die wordt gesteld, is dat de installaties ten minste tot 31 december 1992 in gebruik waren.

Bij voortzetting van de activiteit

Voor saneringswerken die worden uitgevoerd door uitbaters die hun activiteiten voortzetten, kunnen deze laatste beroep doen op het advies van BOFAS en is de interventie van het fonds beperkt tot 62 000 euro.

De interventieaanvragen voor gesloten stations moesten bij BOFAS worden ingediend vóór 26 maart 2005 (voor de andere was 26 maart 2006 de uiterste datum). Ondanks de inspanningen van de vzw BOFAS en het BIM om de potentiële begunstigden van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op de hoogte te brengen, werden slechts 146 interventieaanvragen ingediend tussen eind maart 2004 en december 2005 (op een totaal van 220 potentiële begunstigden). Zelfs eigenaars die over alle informatie beschikten, begrepen vaak niet alle voordelen die het systeem inhield, en ze zijn zich evenmin bewust van de gevolgen - die toch aanzienlijk zijn - van een weigering: het is nl zo dat de ordonnantie van 13 mei 2004 betreffende het beheer van verontreinigde bodems voortaan een verkennend bodemonderzoek oplegt wanneer een terrein wordt verkocht waarop een benzinstation staat of heeft bestaan, en in een dergelijk geval komen alle kosten die verband houden met de verkennend bodemonderzoek en met de eventuele sanering van het terrein voor rekening van de verkoper.

6.2. Interregionale bodemsaneringscommissie (IBC)

De IBC is het orgaan dat door de gewesten werd opgericht om de vzw BOFAS te erkennen en te controleren. De Brusselse leden van de Commissie werden door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering aangesteld binnen de Afdeling Milieupolitie en Bodems van Leefmilieu Brussel - BIM. Het voorzitterschap en het secretariaat van de Commissie worden volgens een beurtrol verzorgd door de Gewesten. Zo heeft in 2005 Leefmilieu Brussel - BIM de fakkel overgenomen van de vertegenwoordigers van het Vlaams Gewest.

In 2006 hebben de Brusselse leden van de IBC, naast de voortzetting van hun gewone werk dat betrekking had op de tenuitvoerlegging van het BOFAS-fonds voor de Brusselse benzinstations, meegewerkt aan een aanpassing van het samenwerkingsakkoord met de bedoeling een groter aantal stations te laten profiteren van dit fonds. Een van de veranderingen die zouden kunnen worden aangebracht aan het huidige samenwerkingsakkoord, indien de 3 gewesten en de federale Regering ze goedkeuren, is het schrappen van de datum 31/12/1992 (op dit ogenblik kunnen alleen de benzinstations die hun activiteiten hebben stopgezet na 31/12/1992 een beroep doen op het Bofas-fonds). Daarentegen stelt de nieuwe Bofas-overeenkomst dat elk benzinstation dat zijn activiteiten heeft stopgezet - ongeacht de datum van stopzetting - een tussenkomst van het fonds kan aanvragen.

6.3. Stookolietanks

Ter herinnering: van de 1022 bodemdossiers die in de periode 2004-2006 werden geopend, hebben 25 % betrekking op stookolietanks (stopzetting van activiteiten die verband houden met de overschakeling van stookolie op aardgas, klachten die te maken hebben met lekken en overlopende tanks).

In 1998 werd door de coöperatieve vennootschap PREMAZ (waarin vertegenwoordigers zetelen van de petroleum- en verzekeringssectoren en van verschillende overheidsniveaus waaronder het Brussels Gewest)

een studie gelanceerd in de 3 Gewesten, inzake de toestand en de lektheid van ingegraven stookolietanks voor verwarming bij particulieren.

Voor het Brussels Gewest leidde de studie tot de volgende vaststellingen:

Er bestaan ongeveer 114.540 stookolietanks waarvan er zo'n 50.000 zijn ingegraven ;

De gemiddelde leeftijd van het Brusselse stookoliepark is hoog (33 jaar in Ukkel tegenover 20 jaar elders in België) ;

De sleet van het park is geenszins te verwaarlozen (Ukkel : in 12 % van de gevallen is de levensduur lager dan 5 jaar en in 22 % van de gevallen bedraagt deze tussen de 5 en de 10 jaar) ;

Een belangrijk percentage van het park (meer dan 30 %) is niet meer in gebruik.

Enkel de stookolietanks van meer dan 10.000 liter zijn in de inventaris opgenomen (want beschouwd als risicoactiviteit). De kleinere tanks zorgen nochtans geregeld voor problemen (klachten wegens overlast). Uit wat voorafgaat, blijkt duidelijk het grote belang in het Brussels Gewest van de bodemvervuilingsproblematiek die samenhangt met particuliere stookolietanks voor verwarming.

In overleg met de federale overheden en de andere Gewesten werden onderhandelingen aangevat voor de oprichting van een PREMAZ-fonds (samentrekking van PREventie MAZout) voor de financiering van de sanering van de bodemverontreiniging die wordt veroorzaakt door stookolietanks met een inhoud kleiner dan 10 000 liter. Net als het BOFAS-fonds zou het PREMAZ-fonds gefinancierd kunnen worden met de accijnzen op de petroleumproducten die worden verkocht aan de consumenten. De vertegenwoordigers van Leefmilieu Brussel - BIM hebben in 2005 een groot aantal vergaderingen bijgewoond, zowel van de stuurgroep als van de technische groep.

De onderhandelingen met betrekking tot dit fonds stonden in 2006 nagenoeg in "standby", waardoor de activiteiten van de stuurgroep en van de technische groep aanzienlijk werden beperkt.

6.4. Oude afvalstorten

In het Brussels Gewest zijn er geen stortplaatsen meer in gebruik. Er werden wel 98 gesloten afvalstorten opgetekend die zijn opgenomen in de inventaris van mogelijk vervuilde terreinen.

Van de 98 geïnventariseerde, oude afvalstorten in het Brussels Gewest

hebben 2/3 gediend voor huishoudelijk afval en 1/3 voor industrieel afval

werden 2/3 gedeeltelijk of volledig bebouwd en 1/3 bleef braakgrond of werd omgevormd tot groene zone (parken of moestuinen).

In het kader van de toepassing van het besluit van 18/4/2002 betreffende het storten van afvalstoffen (B.S. van 17/05/2002) heeft Leefmilieu Brussel - BIM twee studies laten uitvoeren.

6.4.1. Onderzoek betreffende de kwaliteit van het grondwater op het terrein van het oude afvalstort van de Val d'Or

Deze studie had tot doel na te gaan of de afvalstoffen die opgeslagen zitten in de bodem van het oude afvalstort van de Val d'Or een impact hebben op de kwaliteit van het grondwater. Is dit het geval dan zouden de verschillende houders van afvalstoffen worden verzocht de nodige maatregelen te treffen zoals voorzien in artikel 15 van het besluit van 18/4/2002 betreffende het storten van afvalstoffen.

De studie heeft geen enkele negatieve impact op het grondwater van het oude afvalstort van de Val d'Or aan het licht gebracht. De inspanningen zullen dus voortaan worden toegespitst op het methaangas dat in de verschillende afvallagen zit. Voor elke milieuvergunningaanvraag die bij Leefmilieu Brussel - BIM wordt ingediend voor de bouw van een kantoor- of woongebouw op het terrein van het oude afvalstort van de Val d'Or, geeft het departement "Vervuilingbeheer" technisch advies aangaande de voorziene opgraving van de afvalstoffen en vooral over de systemen voor afvoer en behandeling van het methaangas. Het doel is de volksgezondheid te beschermen en toch de bouw van kantoor- en woongebouwen mogelijk te maken.

6.4.2. Onderzoek van de kwaliteit van het oppervlaktewater, de bodem en het grondwater van het oude afvalstort van "la Foresterie"

Dit onderzoek is er eveneens op gericht de eventuele risico's vast te stellen die verband houden met de aanwezigheid van gassen, en vooral van methaangas, en de na te volgen veiligheidsregels te formuleren in het geval van een toekomstige urbanisatie van de site.

Uit deze studie blijkt dat het oude afvalstort een negatieve impact heeft op de kwaliteit van zowel de bodem als het oppervlakte- en grondwater. Verschillende verontreinigende stoffen werden aangetroffen in de bodem en in het oppervlakte- en grondwater, en soms in zeer hoge concentraties. Er is methaangas aanwezig op deze oude stortplaats in concentraties die ontploffingsrisico's kunnen meebrengen. Deze verontreiniging betekent dus een risico voor de volksgezondheid indien er woningen zouden worden gebouwd op dit terrein. Er is ook een milieurisico (verspreiding van verontreiniging en aantasting van de ecosystemen). In het geval dit terrein wordt bebouwd, zal men risicobeheersmaatregelen moeten treffen om de gezondheid van de toekomstige bewoners te beschermen.

7. Bibliografie en aanverwante BIM-publicaties

ASSOCIATION DE LA VILLE ET DES COMMUNES DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE 2005.
"La gestion des sols pollués - Aperçu de la législation bruxelloise", in Trait d'Union 2005-5.

Voor meer informatie:

- Internetsite van het BIM, rubriek "bodem"

Auteurs :

Redactie: Aurélie Dulière en Saïd El Fadili

Coördinatie, nalezing en opmaak: Juliette de Villers

Inhoudelijk verantwoordelijke: Jean-Pierre Janssens

PREVENTIE EN BEHEER VAN DE RISICO'S DIE VERBAND HOUDEN MET BEPAALDE PLANTEN- EN DIERENPLAGEN IN DE OPENBARE RUIMTEN

Krachtlijnen

Bestrijden van de verspreiding van invasieve uitheemse planten- en diersoorten ("IAS": "Invasive Alien Species") in de openbare ruimten, door toepassing van technieken van geïntegreerde bestrijding

Toepassen van de ordonnantie tot beperking van het gebruik van pesticiden door de beheerders van openbare ruimten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (aangenomen op 1 april 2004) (zie hoofdstuk "Halfnatuurlijke en groene openbare ruimten", § gewijd aan het gebruik van pesticiden in de openbare ruimten)

Geprivilegieerde acties

Verbeteren van de kennis over de soorten en hun habitats

Actief meewerken aan een intergewestelijke werkgroep die zich bezighoudt met de "IAS"

Uitvoeren van acties van (bij voorkeur) biologische bestrijding

Het publiek informeren over hoe het zich moet gedragen ten overstaan van deze soorten

Op de hoogte blijven van de nieuwe Europese wetgeving inzake fytofarmaceutische producten en van de voorbereiding van het "Federale programma voor de reductie van pesticiden en biociden", en de gevolgen ervan voor het Brussels Gewest (zie hoofdstuk "Preventie en beheer van de risico's die verband houden met het gebruik en de bereiding van chemicaliën en chemische preparaten")

1. Invasieve plantensoorten

27 % van de hogere plantensoorten die geïdentificeerd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt beschouwd als niet-inheems. Ze werden binnengebracht van elders (of zijn ontsnapt uit tuinen) en hebben zich sinds vele jaren geacclimatiseerd.

Deze soorten blijven zich verspreiden, en sommige ervan vormen een reële bedreiging voor de inheemse flora, met name de Japanse duizendknoop (*Polygonum cuspidatum*) die woekert op spoorwegbermen, braakliggende terreinen, wegbermen of bosranden, en de reuzenberenklauw (*Heracleum mantegazzianum*) die zich heeft verspreid over spoorwegbermen, snelwegbermen en in sommige natuurgebieden zoals het Zoniënwoud. Om deze soorten op ecologische wijze te bestrijden, zijn veelvuldige intensieve maai beurten nodig.

Meer informatie hieromtrent staat in het hoofdstuk "Semi-natuurlijk leefmilieu en openbare groene ruimten", § 2.3.8.5. gewijd aan de flora.

2. Dierenepidemieën

Verschillende episodens van vogelbotulisme werden waargenomen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Botulisme is een dodelijke vergiftiging door inname van een toxine dat wordt geproduceerd door de bacterie *Clostridium botulinum*. Dit toxine komt in het milieu terecht indien *Clostridium botulinum* zich ontwikkelt op een gunstige eiwitlaag, bijvoorbeeld brood dat in het water van de vijvers wordt gegooid voor de eenden.

Het BIM past verschillende preventieve maatregelen toe om het uitbreken van vogelbotulisme te voorkomen, of de ernst ervan toch te beperken:

Verminderen van de voedingsbodem waarop *Clostridium botulinum* zich ontwikkelt: aanplakborden wijzen de natuurliefhebbers die de eenden komen voeren, op de risico's die ontstaan voor de vogels wanneer te grote hoeveelheden voeding in het water worden gegooit;

De waterpartijen uitdiepen door ze te ruimen, waardoor de watertemperatuur afneemt in de zomer;

Verhogen van de concentraties van opgeloste zuurstof in het water door een verbetering van de kwaliteit van het slib. De kwaliteit worden verbeterd door winterse droogleggingen, door ruiming en behandelingen met bio-additieven, dankzij een verbetering van de kwaliteit van het water en van het substraat door een vermindering van de zuurstofbehoefte, of door te beluchten (in noodgevallen en wanneer de configuratie van de waterpartij dit mogelijk maakt).

Bij elke episode van botulisme worden herstellende maatregelen getroffen: de vogelkadavers worden ingezameld met het oog op de hygiëne en de volksgezondheid, maar ook om te vermijden dat de epizoötie zich verspreidt; de kadavers worden geanalyseerd om de exacte doodsoorzaak te bepalen en om het type van exotoxine dat aan de basis ligt, te identificeren.

Er werden nog geen gevallen van vogelgriep vastgesteld in het Gewest.

Gezien de ziekte van Lyme steeds meer voorkomt in België, is het duidelijk dat de beroepslui hun kennis terzake moeten uitdiepen, dit is met name het geval voor het BIM-personeel dat op het terrein werkzaam is. Studies schijnen erop te wijzen dat de klimaatwijzigingen een rol zouden kunnen spelen in de verspreiding van de teken die aan de basis liggen van deze ziekte (zie hoofdstuk "Klimaatwijziging").

3. Gevaarlijke planten en dieren

De preventie en het beheer van de risico's die verband houden met giftige planten en agressieve of giftige dieren, komen hoofdzakelijk aan bod ter gelegenheid van acties voor milieu-educatie (zie hoofdstuk "Informatie en bewustmaking van de burgers en andere stakeholders").

4. Vallende bomen in de openbare ruimten

De beheersplannen van het Zoniënwoud en van de grote gewestelijke parken bevatten ook maatregelen om het vallen van bomen te voorkomen door een aandachtige bewaking van de aanplantingen. Toch moeten in periodes van harde wind (rukwinden) bepaalde ruimten worden afgesloten om het risico van verwondingen en/of materiële schade te vermijden. Dit operationele beheer vereist de organisatie van een permanente bewaking door teams die ter zake verantwoordelijk zijn (zie hoofdstuk "Semi-natuurlijk leefmilieu en openbare groene ruimten", § gewijd aan het "Beheer van parken en tuinen").

Auteurs:

Redactie: Françoise Onclincx

Inhoudelijk verantwoordelijken: Françoise Onclincx en Machteld Gryseels